

Eğitim ve Kültür;

7b-Göçebe Kültürü açısından Bakış*

M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özettir.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

Kabile kültürünün tarihte kaldığı düşünülmemelidir. Bir otobüs içinde olan yolcular, birbirlerini tanınmasalar bile, belirli kural içinde, aynı hedefe gideceklerdir. Birbirlerini rahatsız etmeme, haklara uyma dahil, bir yapı, sistem içinde giderler.

Her bir grubun birlikte olma gereksesi vardır, eğer bu yapı içinde amaç değişirse, boyutta etkilenmektedir. Bu nedenle eğitim boyutu elinizdeki bilet, buna uygun olan davranışlar yapısıdır. Aldığımız bilet içinde olmamız gereken ortamı da sağlamaktadır. Uçakta belirli farklılık isterseniz, birinci mevki istemekte, buna göre de ücret ödemektesiniz, bu size para ile sağladığımız bir hak olmaktadır.

Her ufak boyut, bir kabile yapısını oluşturması da doğaldır.

Homo sapiens, sapiens, insan tür olarak tek başına olabilir gibi görünürse de, birliktelik ile güç kazanırlar. Her bir grup bir ayrı güç olması için buna göre bir ekibe katılır. Futbol takımları da bunun için oluşturulur, tek boyutu da galip gelmektir. Şampiyon olmasa bile belirli bir düzeye çıkması, o yapıda kalması önemsenir.

Önemli olan gruba katılmak değil, grubun içindeki yapısı, demokratik, haklara uyan ve eğitim ile gelişim ve değişimi oluşturmasıdır.

Her toplum kendisine göre yapı oluşturmakta, Tarih zarar ve zalim olup, zulüm yapanların yokluğu örnekleri ile doludur. Diğerleri ise farklı yönetim ile varlıklarını sürdürürler.

Özet

7b-Eğitim ve Kültür; Göçebe Kültürü açısından Bakış

Amaç: Kabile, göçmenlerin kültürel yapısı temelinde oluşan değerler, öğeler irdelenmektedir. Eğitim ile ilintisi kurulmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: B. Güvenç tanımlamasına göre öğeler irdelenmektedir. Temel yaklaşım Yazarın belirtmeleri üzerine yapılandırılmıştır.

Genel Yaklaşım: Kültürel yapının öğeleri Güvenç'in tanımlamasına göre: **Kültürel Öğeler olarak:** 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji şeklindedir.

Başlıca boyutlar: Her bir öğe, kabile kültürü penceresinden irdelenmektedir. Varlık o yapının korunması ve geliştirilmesi açısından.

Yaklaşım: Her birey kabilenin ferdi olarak o yapının korunma ve gözetilmesini hedefler, birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için yapısı geçerlidir.

Sonuç: İnsanların varlığı kabilenin varlığı olmaktadır. Tüm yapılar belirli bir kabile üzerine ve bu simgeler ile birliktelik amaçlanmaktadır.

Yorum: Bir simge bile insanların toplumda izolasyondan kurtulması ve güç birliği yapabilmesi için, göçmenler gibi, kabile yapısında da barlığın devamlılığı istenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsanın varlığı, kabile kültürü öğeleri, eğitim boyutu

Outline

7b-Education and Culture; From Gathering Culture Perspective

AIM: Gathering as a clan status, at cultural perspective, the parameters are evaluated. And with cooperation of the education.

Grounding Aspects: From B. Güvenç cultural items, indications, are in argument attention, based on Authors decision.

Proceeding: Each parameter is discussed under gathering culture, presence under such concepts.

Conclusion: Everyone under the gathering culture, being save and protect this clan and being together with at these specifications. Protected from isolation at the community.

Key Words: The of a person at gathering culture, education

Giriş

Kol kırılır yen içinde kalır gibi, eğitim ancak aile içinde katkı için önemlidir. Fazla eğitim isyana neden olabilir.

Bu yapıda farklı yaklaşımlar olmaktadır. Genel Türk yapısında, tüm bireyler katılır, iddialar somut ortaya konur, ilgili kişiler görüşlerini sunar, gençlerin son görüşlerine başvurulur ve hukuk açısından ele alınarak karar oluşur. Görüş bilir kişi, eğitilmiş olmalıdır. Konu hakkında uzmanlar fikir beyan etmelidirler. Aynı zamanda hukuk konusunda eğitim almış olanda fikir sunmalıdır. Gençler, söz söyleyenlerin konumunu bilmedikleri için, doğrudan görüşlere bakarak, daha gerçekçi görüş sunar, bu yöneticiye büyük yardım edecektir.

Katıldığım bazı toplantıları, Türk yapısına örnek olarak sunabilirim.

- 1970 Yıllarında bir kişi topluma saygısı olmadığı, demokrasiye görünüşte uyan bir politikacı olduğu, buna inanıp desteklemeli veya karşı çıkılmalı mıdır? Görüşler olumlu ve olumsuz olarak sunulmuş, genç olarak iddia ispat etmeli, niyeti var demek ile olamaz deyince karşı çıkanlar oldu. Lider olan, politikada geç kalınmaz olmaz, elinizde kanıt olmadan havada ve dayanaksız olursunuz dedi. Sonuçta yaptı ve başka parti desteklendi.
- Ülkede 1968 olaylarında oluşan boyut ile bir ayrılık olduğu, insanların öldürüldüğü, aynı silah ile iki taraftan ölümler olduğu bir ortamda, Cumhuriyet liderleri birlikte olmak için görüş sordular. Olumlu ve olumsuz görüşler ileri sürüldü, genç olarak söz konusu vatan ve memleket ise arada sorun olamaz dedim. Nitekim 3 gün sonra el ele, kol kola resimler çektirildi. Ancak, politikacılar karşıtlık olması için, iki tarafı da desteklemediler, karşı çıktılar.

Kabileyi birlikte tutan menfaat değil, etik ilkeler ve insanlık boyutudur, aynı zamanda devamlılık ancak sağlıklı düşünce, sevgi ile olabilecektir.

Afrika Kuzeyinde bir Yüksek Teknolojiye bağımlı, terör boyutu oluşma niyeti, burada çıkan en ucuz petrolün alınarak, silah verilmesi ve yönetimin oluşmaması amaçlanmaktadır. Bu nedenle 700 adet kabileye yakın kabileler toplanarak, bunlara birlikte olmaları, Mısır ve Suudi Arabistan tarafından kaynak aktarılacağı belirtildi. Türkiye taraf olmamasına karşın, Avrupa'ya kaçmış bazı kişilerden de propaganda yapmaları istendi. Tümü oy birliği ile Türkiye yönetimi altında olmak istediler. Osmanlı yönetimine karşı oldukları, Türkiye idaresini de istemediklerini belirttiler, ancak ekledikleri, Türk geldiği yerde sömürme yapmıyor, ama kimsenin de bir

iktidara gelmesine engel oluyor dediler. Bize para değil, kalkındırıyorlar demiştir. Bizim elemanlarımızı eğiterek kolluk kuvveti sağlıyorlar demiştir. Afrin ve diğer yerlerdeki de örnek göstermişlerdir. Kabile olarak onları korumakta, dilleri ve inanışlarına dokunmamakta, ancak terör yapırlarsa karşı gelmekte, baskılamaktadır demektedirler.

NOT: Bir kabilede karar vermeden, 1) Tüm uzmanların görüşü alınır, kanıtlar irdelenir, 2) Hocaların, din adamı değil, felsefe bilen kişiler de ayrı görüş iletirler, beyin fırtınası, karşı görüş oluşturmak açısından öne çıkmaktadır, 3) Kadı, hukuk adamı de fikir beyan eder, 4) Genç görüşleri toparlar, 5) Lider karar oluşturmadan önce, 6) Kadınların görüşü alır ve oy birliği sağlanarak eylem yapılır.

Atatürk Büyük Taarruz planını yapıp, 14 komuta sunmuş, masaya da iki tabanca koymuş ve görüşlerini sormuştur. Tümü riskli olduğu ve çok tehlikeli olduğunu ifade etmişler, karşı çıkmışlar ama gerekçeleri haritada sunmuşlardır. İngilizlerin yaptığı ve geçilemez denilen bir siper, cephe önü boşaltılıyor ve arkadan aynı güçler dönecek ve hücum yapacaktır. Donanım halktan her üç çoraptan, eşyadan biri askere verilecek denilir, cephane de Yunan Karargâhı basılarak alınmış, toplarda mermi ile uyum için tornalar kurulmuş, her üç askerden birinde tüfek olduğu, diğerleri ise öldürdüğü düşmandan alacağı öngörülerek bir yapı vardır. Atatürk, eğer çok uygun diyen olsa idi, burada vuracak, öldürecektim demiştir.

Bir gecede Sakarya'dan Afyon Kocatepe bölgesine geçilmiş, bez ile örtülen parlayan metal eşya ile hücum yapılmıştır. Venizelos planı sonra öğrenmiş ama bunun bir aldatmaca olduğunu da ifade etmiştir.

ÖZET: Her bir kültürde etkin yapı bir gruba inmektedir. Bir savaşta da savaşı kazanacak olan müfreze, on ile elli kişilik gruplar, olacaktır. Bir siper ele geçirilmiş, mermiler bitmiş, teslim olmaları söylenmiş, Diş Hekimi ve Eczacı, ben telim olursam, sosyal yaşamım olmaz, ama şehit olursam, aileme tazminat, miras kalır ve gurur ile anılırım demiş ve şehit olmuştur. İşte bu boyut, varlık gerekçesi olmaktadır. Kıbrıs'ta da bir Yedek Subay arkadaş, biz eğitilmiş olarak teslim olamayız, biz olmayınca ekip olamaz demiştir.

Tüm yapılar bir grup ile yapılır, bu yapı hatta birey korunursa başarı beklenir.

Muhalefet

Bir kabilede nereye gidelim denildiğinde, farklı olanaklar varsa, Türk Kültürel yapıda TOY toplanır ve her bireyin görüşü alınır ve bir kararın okunması beye, **Han**'a düşer. Eğer onay gerekiyorsa bunu da **Hanım** yapar. Karşı görüş söyleyen olmasa bile alternatifler konuşulur. Konu muhalefet yapma değil, beyin fırtınası ve aykırı çözümlerde gündeme gelmelidir.

Eğer katılma kabul edilmiyorsa ayrı bir kabile oluşturulur, bu ayrılık demektir. Savaş nedeni olması gerekmez, *yollar ayrıldı* denilir.

Evin içinde farklı bir kadın gelirse, ev ikiye ayrılır, otorite ilk kadında olmak üzere, erkek iki çadır, ota, yurttan kalan kişi olmaktadır.

1.-Tablo: Göçebe Kültürüne göre

Eğitim Boyutu	
Aile	Kabile, bireylere göre eğitim yapılır. Kadın olanlar, önce kadın olmanın anlamı, erkeğini mesut etmek, kadınlık yapabilmek, dişi olmak ve aile içi, kabilenin bakım, hizmet ve yemek gibi boyutları öğrenmelidir. Ekmek toplu yapılır, saç ekmeği genel idoldür ve binlerce yapılır, kurutulur, saklanır, yemek zamanı ısıtılarak tüketilir. Yemek ile yenebilir.

Erkek ise liderlik yanında avcılık, gücünü oluşturma, kullanma, silah kullanma temel yapıdır. Zaman içinde doğru, dürüst ve gerçekçilik boyutu öne çıkmaktadır. Bilgi ötesi, deneyim ve yönetim açısından öğrenmeli ve uygulama yapmalıdır. Çocuklar ise, öncelikle kapasitesi ve becerisi önemlidir, buna göre eğitim verilmelidir. Özel sınavlar ile test edilmeleri de bir nevi eğitimin bir parçasıdır. Çocuklar ortak toplantıda olurlar, son söz onlara verilir, durumu toparlaması, özet yapması ve sonuca hazırlaması ile, haberi çocuktan al vurgusu buradan gelmektedir.

Eğitimde tam ters netice almak için, terbiye denilerek, dayak, şiddet ile daha zorlama ve bir bakıma zalim denilecek boyutlar görülür. Anne izler, baba döver ve dövme gerekçesi eğitim ve terbiye adam/insan olmalarıdır. Elbet bu kabul edilemez, zaman içinde de çocuklar babam beni dövdüğü için adam oldum diyerek, insanlıktan uzak bir kalıp adamı olur, en üst diplomayı alabilir, kısaca kaybedilmiş kişilikleri vardır. Eğitim eşitlik üzere oluşmaz, ilk çocuk ile son çocuk farklı, kadın, erkek ise tam ters olarak eğitim alırlar.

Bunun tam tersi de geçerli olabilir, kendi sülalemde annem Dodurga Beyi kızı olduğu için liderlik olarak yetiştirilmiş, Babam da aynı yapıda yetiştiği için benzer bir yapı oluşmuştur. Osmanlı kuruluşunda da kadın Dodurga, Erkek Kayı olmuştur. Bu kabileler özellikle lider oldukları için eğitim bu açıdan olmuştur. Akşitler, beyaz ışık toplumu aydınlatan öğretmen anlamında olup, Kırgızistan Fergana Bölgesinden 935 yılında gelmiş, Mısır'da devlet kurmuşlar, 969 yılında da Konya yöresine göç etmişlerdir. Daha sonra teyze çocukları olarak Osman Bey (Yatağan Baba) Acıpayam, Kaleye kadar Denizli Güneyi, İbrahim Bey Çal, Çivril olarak Kuzey'i fethetmişlerdir. Bu açıdan kabile kültürü diğer kültürel boyutlar olarak toplumda öğretmen ve liderliklerini sürdürmüşlerdir.

**Kaynaklar,
Sanat**

Göçebe kültüründe kaynaklar destan ve belirli epik hikayeler boyutunda olmaktadır. Yazılı yerine mevcut konum daha öne çıkabilmektedir.

Akşitler (Arapça İhşîdiler) devlet kurmaları ve fetihleri tarih sayfasında yer alır, ama detaylı boyutlar bilinemez. Denizli Kale ilçesinde fatihi Osman Bey yaptığı belirtilir ama bu kişinin Yatağan Baba olduğu notu yoktur.

Her kabilenin ayrı bir simgesi vardır, bu düğün gelin kıyafetinde vardır. Acıpayam Ovasında 22 Türk Obaları yerleşmiş, bunların konuşma aksanları bile farklı ve simgeleri de özel, özgün iken, zamanımızda değişim nedeniyle artık düğün salonlarında gelinin beyaz gelinlik giymesi ile belirginlik kalkmaktadır.

Buna karşın değerlerine sahip çıkmak isteyenler, örneğin Bolu'da, Eskişehir'de iki farklı düğünde kızlar geleneğe uygun olmasını istemişler, Yarengüme/Tavas yöresi adetlerinin tümünü taşıyarak, erkekler farklı yerden olsa bile uyguladıkları gözlenmiştir. Birinde zeybek oynayan kişinin dizini eşine değil, başkasının önünde yapması nedeniyle müdahale edip, zeybeğin sadece eşi önünde diz kıracağı, folklorda olduğu gibi olmadığını belirtmiş, gelin ise diz kırmaz demiştim. Bir başka düğünde de en son kadın ve erkek babasının son zeybeği oynayarak bir kardeşlik, birlikte simgesi oluşturduğu, bundan sonra kızanlar, diğer kişilerin oynayamayacağı nedeni ile müziği durdurmuşum.

Özet olarak birçok simge vardır, bu bozulmamalı, anlamı saptırmamalıdır.

Evlilikte belirgindir, eşlere Kuran (rehber ve öğüt alacakları yer olarak), Bayrak (varlığın devamlılığı, benliğin simgesi), bıçak (adalet ve hakların simgesi, ki kılış edep, ahlak olduğu Divanı Lügati Türk'te belirtilir), tespih (sabır ve barış timsali) olarak verilmektedir. Her sunulan halinin simgeleri, sevgi, barış ve adalet ile saygı temsillerini kapsar.

Kabile kültüründe her bir hareketin bir anlamı vardır, parmak şakırdatma bile bir anlam, erkeklik hakimiyet ile tabi olmak, uymak simgeleri vardır. Bunlar güzel, beğendim demek değil, anlamı öğrenmeye çalışılmalıdır. Kopyacılık ve aşırı bazı girişimler ile anlamlar toplumda karışır, toplum bilir ama uygulayan pot kırdığı, hakaret ettiğini algılamayabilir. Eğitimsizlik bunların temel nedenidir. Bilmeden yapılmamalı, sormalı, öğrenmeli ona göre uygulanmalıdır.

Çevre	<p>Kabile belirli bir çevrede gelişir, büyür ve buraya anlam katar. Türkler temelde cami oluşturmamışlar bunlar bir toplanma yeri, eğitim yeri olmuştur.</p> <p>Yatağan Kasabasında 3 cami vardır. Yukarıdaki Medrese Camii (Medrese Yeri), Orta Cami (Bektaşî toplanma alanı, Pazar yeri), Aşağı Cami (Tekke, Türbe yeri). Bunun anlam her bir görüş kendi aralarında toplanmaktadır, kendi çevresini oluştururlar. Bu bir Tarım Kültürü değil, Kabile Kültürü geleneği olarak toplanma yeri olmaktadır.</p> <p>Burada bayramlarda ikramlar da değişmektedir.</p> <p>Bektaşî kavramı artık etkinliği kalmamasına karşın, bıçakçılık gibi el emekleri konusunda bir birliktelik olmaktadır.</p> <p>Bu yapıyı kabul etmeyenler olmakta, bazı günlerde birbiri ile iletişim içine girer, evlenmeler olsa bile, yine geçmişten gurur duyarlar.</p>
Eğitim	<p>Medrese Camii kabilesi, tümü meslek olarak öğretmendir, çeşitli boyutlarda olup, profesör olanlar çoktur. Öğretmen olanların bunu bir gelir getirmesi değil, bir eğitim, terbiye ve insanlığa olan sevgiden kaynaklanmaktadır.</p> <p>Her öğrenci eşit, sevgiye layık ve kendi düzeyine göre eğitilmeli denilir.</p> <p>Orta Camii teknik, becer ve bıçakçılık boyutu ve ticaret üzerine eğitim alırlar</p> <p>Alt camii ise dini konularda, tarikatlar ve farklı siyasi görüşler temelinde varlıklarını sürdürmeye çalışırlar. Birçok kaynaktan destek peşinde olurlar.</p> <p>Kabileye göre yaklaşım olduğu için her grupta farklı görüşler gözlenmektedir.</p>
Din, Devlet, Hukuk	<p>Yukarı Mahalle tüm bireylerin kendilerinin inanış ve yönetimde sorumlu oldukları, herhangi bir karışma yapılmadığı, sadece uyarı gündeme gelmektedir. Cuma namazında bile evdeki her kişi, izin alır ve gider gizlice abdest alarak camiye gider, ki çok yakındır. Ev halkı orada birbirini görür, gözü ile selam verir, birlikte durmazlar, her birinin durma yerinin de bir gerekçesi vardır. Sağ yan boştur, ikinci sırada durursan, yaşlılar olmaz ise ilk sırada olursun. Solda kalabalık olur, birlikte olunur. Arka ise yaşlılar vardır, dizlerde ağrı olması nedeniyle tercih yeri olur.</p> <p>Alt camide ise birliktelik, özel kıyafet ile güç gösterisi ile namaz kılınır.</p> <p>Yönetici alt cami temelinde olandan seçilir, yukarı cami görüşü olmadan iş yapılmaz, orta cami de ekonomi boyutunda olur. Kısaca gerçek Kuran temeli Yukarı cami, yönetici alt camii, ekonomi de orta cami halkının işidir. Son hukuk boyutu da Yukarı Cami görüşü olmadan oluşmaz. Milletvekilleri tümü Yukarı Cami önderlerinden çıkmıştır. Diğer cami halkından ise oy alan çıkmaz, ailesi 10 kişiden fazla olsa bile sandıktan 3 oydan fazla çıkmamıştır. Karı, koca ve bir oy ve tüm evdekiler o tek oyu ben attım demişlerdir.</p> <p>Bir bakıma kabiledaki TOY gibi yapılanma boyutu geçerlidir.</p> <p><u>Büyü, Fantezi Boyutu</u>: Epik hikayeler ve algılar olumlu olması açısından kahramanlık boyutları öne çıkarılır. Bunlar örnek alınması için bir oluşumdur.</p> <p>Yukarı Mahallede olan akraba ilişkisi zaten vardır, buna karşın görüşleri ve yaşamı diğer kabile şeklinde ise, benimsenmez, oy alınmaz, konuşmalarında tüm halk toplanır dinler ama geçerli kabul eden yok gibidir. Bakalım ne diyecekler denir. Yukarı Mahalledeki hocaların söyledikleri ise kulaktan kulağa yayılır.</p>
İnsan	<p>Kabile görüşlerine göre bireyler yetiştirilirler. Yukarı Mahallede tümü öğretmen olurken, bu şekilde yaşamları da eğiticilik ve terbiye boyutunda olmak üzere ideal kişilik rolü yüklenmiş kişiler vardır.</p> <p>Orta mahallede teknik çalışmalar, endüstrinin küçük boyutu ile beceri ile eğitimin bütünleşmesi, aşağı mahalle ise farklı yapıdadır.</p> <p>Tüm bunlara karşın, hayvancılık yapanlar da ayrılarak ayrı bir mahalle kurmuşlardır. Bunlar hayvan ürünleri boyutunda işlevsel yaklaşım, buna göre yapılanma, insanlarda buna göre eğitim görmektedirler.</p> <p>Bu yapıdan çıkmak isteyenler farklı yere taşınarak daha kendilerini güvenli hissetmektedirler.</p>

Sağlık	<p>Sağlıklı olunması önemli olduğu için, genel yapı, Yukarı Mahalle hekimlerin yetiştiği yer olması açısından onların yaklaşımı ve önerileri önemlidir. Orta Mahalle yapısı ise küçük endüstri olduğundan dolayı, sorunların oluşması açısından en çok sağlık hizmeti alan kesimdir. Aşağı bölgedekiler ise kontrollere giden ama aşısız grubun en fazla olduğu kesimdir. Hayvanlarla ilgilenenler ise hayvan sağlığı konusuna öncelik verirler.</p> <p>Karşı görüş olarak, tüm yaratanın hastalığı bir ceza olarak verdiği ve kader kavramını ters yorumlanması, Hristiyan yaklaşımı şeklinde olduğu için yapmayan kesim de olmaktadır.</p>
Teknoloji	<p>Üst Mahalledeki eğitim boyutu, bilim üzere olduğu için en üst düzey ötesinde, sanayi açısından da ARGE uygulamasının yapıldığı yer olmaktadır. Orta Mahalle geleneksel sanat icra etmekte, buna göre eğitim almaktadır. Alt kesim ise yaşamsal boyutu tarla ürünleri üretimini de klasik şekilde yaparlar. Hayvancılık ile uğraşanlarda modern teknikleri getirmek isterler.</p> <p>Bir bakıma teknoloji getirmeyen gruplarda gelirin düşük olması belirgindir. Bir inek 10kg süt verirken, modern usul ile 30-50 kilo süt vermesi ile aradaki fark belirgindir. Domates ise bir fidede 2 kg ürün ile 60kg ürün almanın farkı açıktır. Bu açıdan geleneksel yetiştirme ancak başnaz zihniyetin yapılanması ile olmakta, bunun da toplumda bir sorun yaratan grup olarak karşımıza çıkmaktadır.</p>

Buradaki görüşler Yazarın kişisel yaşam algıları temelinde oluşunlardır.

Sonuç

Her bir işlevde önemli olan bireydir, bireyi güçlü kılan ise aldığı eğitim ile, etik ilkelerde olması, bunu kendi canı ve menfaati değil, üstün boyutta kılması ile varlığı sürer, diri kalır. Onlar diridirler siz bilemezsiniz ilkesi ile mücadele etmelidirler.

Hiçbir zaman öldürme değil, sevgi içinde insanlıkta kalarak olmakta, bu açıdan bir mücadelede eğitim bu boyutları nasıl sağlamak üzerinedir. Bunun karşısında olanlar ise Tarih boyutunda dışlanmışlar ve silinmişleridir.

Türkler 16 devlet kurmuşlar, bu devletlerin yerine yenisi yapan da yine Türkler olmuştur. Osmanlı yıkılmamış, Türkiye Cumhuriyeti ile yeniden oluşturulmuştur.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Eğitim ve Kültür;

7c-Tarım Kültürü açısından Bakış*

M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özeti.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

Tarım kültüründe belirli usul ve kuralların oluşması için, bir süreç geçmeli, uygulamalar ile kalıplaşmalı ve hukuk boyutuna da tanımlanmalıdır. Bunun temsilcisi Ata kavramı olmaktadır. Kuran ifadesi ile ataların inancı bir tapınılacak boyuta çıkarılması da enteresan bir veridir. Anne ve Babaya bile, eğer doğru, haklara ve insana zararlı ise uyulmaması gerektiği vurgusu olup, bunun isyan ve kavga ile değil sevgi ile olmasına dikkatleri de çekmektedir. 2/170: Ya babaları gerçeğe akıl erdiremeyen, hakikati bulamamış kişilerdiyseler? İfadesi ile önemli olanın gerçeklik olduğu açık bir burju yapılmaktadır. Bu açıdan Tarım Kültüründeki gelenekler, modern zamanda Türk Medeni Kanun'da olduğu gibi, yasalarda olmadığında başvuru gerektirir, ancak suç konusunu irdelenen ve kapsayıcı olan Türk Ceza Kanunu, geleneklere göre suç işlemek cezayı ağırlaştırıcı olmaktadır. Madde 3 (2): Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Kültürlerde aynı öge olmasına karşın, algılar farklıdır. Cumhuriyet Bayramı'nda sanki askeri bir dikta havasında kutlanması işin aslına aykırı olmaktadır. Seçilmişler ile yönetilmek de Cumhuriyet anlamında ele alınamaz. Bunun gibi simgeler farklı kişiler, farklı kültürler açısından ele alınarak irdelenmektedir. Buna göre eğitim yapılarak, algının devamlılığı sağlanmaya çalışılmaktadır.

İstiklal Savaşı, varlığımızı sağlaması, Osmanlı'dan yeni bir devlet oluşturmak boyutu ile ele almak, bu işi sağlayan Atatürk ifadesi ile eğitimde hedef muasır medeniyet ötesi ise, Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür yeni nesil yetiştirmek demiş ise, bana Başöğretmen deyin ifadesi yerinde iken, onu bir kültürel simge olarak gözlenemez. Ancak, bireyler bir idolü kendileri için, kendi amaçlarına alet ederek, diğerlerine baskı kurmaya çalışmaktadırlar. Bu Yüksek Teknoloji Kültüründe sık uygulanan bir yöntemdir, simgeleri kendi amaç için kullanırlar.

Özet

7c-Eğitim ve Kültür; Tarım Kültürü açısından Bakış

Amaç: İnsanları bir yerleşim yerinde, bir köy veya mahallede bütünleştiren ve kültürel öğeleri de birleşme aracı yapan bir kültürel yapıdan söz edilmektedir. Eğitimin etkileşmesi de vurgulanmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Güvenç tanımlaması ile öğeler ele alınarak, Yazarın görüşleri ile sunulmaktadır. İnternette vatan gibi bazı boyutlardan da kaynak alınmıştır.

Genel Yaklaşım: Tarım Kültürel Öğeler olarak: 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji ele alınmıştır. Tarım kültürel yapısına göre değerlendirme yapılmıştır.

Başlıca boyutlar: Varlık yer ile bütünleştiği için, vatan kavramı ve buna göre örf, adet ve gelenekler ile özgünlük kazanmaktadırlar.

Yaklaşım: Her birey bölgedeki adetlere göre bir grup oluşturmakta, bunu kale duvarları gibi korumakta ve savunmaktadır.

Sonuç: İnsanlar açısından bütünleştikleri vatan denilen toprak değil, bir kültürel yapının içinde olmaktadır. Her varlık bu yapı içinde onu korumak, gözetmek ve değişimin olmadan sağlanması önemlidir.

Yorum: Bir vatan tüm varlığa feda edilmesindeki amaç, bağımsızlık, özel, özgün olma ve kardeşlik boyutunu da oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Vatan kavramı, Tarım kültürel öğeleri

Outline

7c-Education and Culture; From Agriculture Perspective

AIM: The person grounding on Agriculture, the place settled are the unification reasoning and the parameters of this culture as a reasoning of life. The education is mainly for the effectiveness of this kind of culture.

Grounding Aspects: Güvenç notification as the cultural parameters are for evaluation, and some knowledge form internets are taken and considered.

General Considerations: From **Cultural Parameters:** 1) Family, 2) Cultural Sources, Art, 3) Environment, 4) Education, 5) Managing; administration, religion, commerce, legitimate, 6) People, 7) Healthy, 8) Technology items are in consideration of Agriculture.

Proceeding: Presence are under combination, unification of the place, county, with combination of tradition and common sense and regulations.

Conclusion: The living place is a fact, a symbol of themselves, as a cultural factor, so save and protected even for life is essential. Independence, unique and for combined community this is the main factor.

Key Words: The Agriculture parameters and education

Giriş

Tüm sorunları insanlara örf, adet ve gelenekleri öğretmek, terbiye etmek ile çözümler görüşü belirgin olmasına karşın uygulamalar bunun olmadığını göstermiştir, çünkü insan özel, özgün ve bağımsızdır, ne kadar zorlarsanız bile aykırılık doğasında vardır.

Mithat Cemal Kuntay, *Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak uğrunda ölen varsa vatandır* sözleri ile Tarım Kültüründe yerleşilen toprağın değeri ortaya konulmaktadır. Osmanlıya sorunca bu yer için ne kadar ücret isteyeceksin diyene, aldığımız fiyata demekte, kanla aldık, kanla veririz diye eklemiştir. Bu bir yaklaşım boyutudur. Bunu söylemek için en ileri düzeyde eğitilmiş olmanın gerektiği de eklenmelidir.

Kore Savaşında da aynı vatan savunması gibi Türk askerinin savaştığı ve bunun nasıl olduğu Amerika Başşehri, Washington da Savaş Müzesinde bu savaşa katılmış, akademik doçent bir Amerikalı bize sordu. Eklediğim, bizler bir bayrak olarak durmaktayız, kanımız bayrağımız, yıldız kendimiz, ilkelerimiz de hilal, ayrıca bastığımız yer de vatandır dedim. Her boyut, bizler oldukça, doğru ve güzellikler, hukuk ve insanlıkta olmak, sevgide ve bağlılıkta olmamızı gerekli kılar dedim. Askerlere verilen bir emir, kendi yemeklerinizden tümünü etraftaki Korelilere vermeyin bir kısmını verindir. Nitekim atması kolay olduğu için konserve et atılmakta imiş. Asker etrafında büyük bir kalabalığın olması, aynı zamanda düşmanların baskınına da engel olduğunu Amerikalı söyledi.

Bize bazı bilgilerde verdi. Türk esirlerden hiçbiri vatani aleyhine konuşmamış, ancak Amerikalılar 7-10 gün sonra Medyada aleyhte konuşmuşlar, Türkler is küfrediyorlarmış.

Ayrıca Amerikalılar %15 oranında esirlerde ölmüş iken hiçbir Türk ölmemiş, hasta olanları aralarında alıp ısıtmışlar, bakmışlar ve beslemişler. Bunun yanında komutanlık sistemi de sürmüş, Bunun yanında isteyerek esir olan olmadığı, hepsinin mecbur kaldığı için esir olmuşlar.

ÖZET olarak Tarım Kültürü sadece yurt, vatan kavramı değil, birçok boyutta, etik ilkeleri benimsemek, bunu vatan, bayrak ile bütünleştirerek uygulamaları, canlarını fedakârlık boyutu ile feda etmeleridir. Hudut belirli toprak değil, insanlık, sevgi boyutu temelinde yapılanmaktadır. Bunu oluşturan ve savunanların da en üst eğitimli olan kişiler olması da dikkat çekici olmaktadır.

Varlık oluşması için bir alan, bilgisayar ve bunun konulduğu masa ve sandalye olsa bile bir çevredir. Bireyler telefon ile artık çevresini tüm Dünya olarak genişletmektedirler. Bir parkta oturan kişi artık evren içinde bir ferttir. Bu Birey Hakları kavramını bir kültürel simde olarak vatani daha kişisel boyuta da getirmekte, Tarım Kültürü özelliğinden gelişime taşımaktadır.

Vatan ile ilgili Sözler

Vatan varlığın bir simgesi olduğu için, birçok sözler bu vurgudadır. Birey hakkı ile kalıp olarak görülme açısından değerlendirilmelidir.

Vatan kavramı varlık olması önemlidir, Kabile Kültüründe yer değiştirilmesi doğaldır, Endüstri Kültüründe fabrika, şirket, Yüksek Teknoloji de belirli bir yüksek güce uygun olmalıdır. Eğitim tümünde bu algıları oluşturmak anlamındadır. Bireyin benliği değil, vatanın korunması esastır. Benliğin var olması için vatan kavramı farklı boyut olduğu, bunun da ancak yüksek eğitimli kişilerce söylendiği dikkati çekmelidir.

Vatan kavramının kültürel bir simge olarak ele alınması, burada kültürler arası geçiş olduğu da dikkat edilmelidir.

<https://www.oryjinalsozler.com/vatan-ile-ilgili-sozler>

- *Mevzubahis vatansa gerisi teferruattır. Mustafa Kemal Atatürk:* Atatürk vurgusu tam bağımsızlık olmaz ise, kısaca bir vatanımız olmaz ise bağımlı ve manda yönetimi altında, kul ve köle olursunuz, bu açıdan varlık olmadan insanların olması da beklenemez
- *Vatan sevgisi; ruhları, kirden kurtaran en kuvvetli rüzgârdır. Mustafa Kemal Atatürk:* Bu vurgu, duygu ve düşünce boyutunu da düzeltilmesini gerekli kılmaktadır. Birçok kişi bağımsızlık vererek varlığın devam edeceğini sanırlar, köle olarak yaşamak ise yaşama değildir, bunun değişimi, yıkanması için insanlarda vatan sevgisi olmalıdır.
- *Bu memleket tarihte Türk'tü. Bugün de Türk'tür ve ebediyen Türk olarak kalacaktır. Atatürk:* Burada Türk kavramı, insanlıkta olan birey olmaktadır, bu bir kültürel tanım olmaktadır. Gelecekte de bu yapıda olan insan var olacaktır vurgusu vardır.
- *Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya layıktır. Mustafa Kemal Atatürk:* Bu vurgu, yaşadığımız yerin cennet yapılmasıdır, cennet Arapça, bahçe anlamında olup, bu bir mutlu olarak yaşanacak yer, emek verilecek, nimet oluşturacak, değer yaratılacak yerdir denilmektedir.

- *Yüksel Türk senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur. M. Kemal Atatürk:* Atatürk hedef olarak devamlı değişimin gelişme üzere, ilerleme, yükselme olmasını göstermektedir. Bu bir felsefe boyutudur. Atatürk ülkenin felsefe boyutunu belirttiği de açık, nettir, Başöğretmen olarak eğitim hedefleri göstermektedir.
- *Vatan sevgisi imandan gelir. Hz. Muhammed:* Burada iman kelimesi inanmak, güvenmek, dayanmak ve emin olmak demektir. Bu açıdan inanmayan kişi için bulunduğu toprak bir anlam ifade etmez.
- *Şahsınıza kötülük eden bir düşmanı affediniz, lakin vatanınıza ve milletinize kötülük eden bir kimseyi, asla affetmeyiniz. Hz. Ali:* Bu yaklaşımda, affetme, bireyin kendisi olursa olabileceği, ancak size ait olmayan, toplum ile alakalı ise zaten affetme yetkisi olmayacaktır.
- *Vurulup tertemiz alından, uzanmış yatıyor; bir hilal uğruna, ya rab, ne güneşler batıyor. Mehmet Akif Ersoy:* Burada hilal bayrak, güneş, yıldız bireyler, ölme gerekçesi de bağımsızlık ve vatan ise, canları vermek bir en güzel bir davranış olmaktadır.
- *Sahipsiz olan vatanın batması haktır, sen sahip olursan, bu vatan batmayacaktır. Mehmet Akif Ersoy:* Burada.
- *Vatanı için ölmüş bir insan mesut insandır. Virgilius:* Bu yaklaşımda, bir kutsallık getirilmektedir, genel İslam inanışında vatanı için ölenlerin diri olduğu, ancak bizlerin bilemeyeceği vurgusu vardır.
- *Dedem koynunda yattıkça benimsin ey güzel toprak, neler yapmış bu millet, en yakın tarihe bir sor bak. Süleyman Nazif:* Burada tarihsel süreç ele alınmaktadır. Dedesi, muhtemelen İstiklal Savaşında ölmüştür, bu nedenle ölenler yokluk değil, bir sonsuzluk istirahati olarak görülmektedir. Yabancı ülke mezarlarında RIP, Rest in Peace/Barış içinde Yat yazısı vardır.
- *Vatan sağlığa benzer, değeri, kaybedilince anlaşılır. Süleyman Nazif:* Burada özellikle bazı kişilerin vatan sevgisi olmadığı, İstanbul'da İstiklal Savaşı sırasında manda yönetimini kabul ettikleri, İngiliz mi, Amerikan mı konusunda anlayamadıkları dikkate alındığında, özellikle onlara bir vurgu olacağı sanılmaktadır.
- *Bu vatan toprağın kara bağrında, sıra dağlar gibi duranlarıdır. Bir tarih boyunca, onun uğrunda, kendini tarihe verenlerindir. Orhan Şaik Gökyay:* Burada tarihsel olarak, var oluşun vatana bağlı olması ile ortaya konulmaktadır. Roma döneminde her şehir bir kale duvarları ile çevrilmiş, en büyük düşman en yakındadır felsefesi varken bura geniş sath olması açısından dikkat çekicidir.
- *Eğer vatan tehlikede ise, her şey vatana aittir. George Jacques Danton:* Burada amaç toprak olmadığı belirgindir, ancak birey varlığı ile vatan değişmesi değil, varlık için bireyin fedakârlık etmesi anlaşılmalıdır.

- *Kılıçla alınan vatan, para ile satılmaz. II. Abdülhamid:* Kudüs için ücret ödenmesi istenince verilen cevaptır. Burada dikkat edilmesi gereken, alınan torak, işgal değil, zulümden kurtarma ve bir bakıma bağımsızlığına kavuşturmadır. Nitekim 3 din için ayrı zamanlar verilerek serbest ibadet yapması sağlanmış, şimdi ise çatışmalar olmaktadır.
- *Bayrakları bayrak yapan, üstündeki kandır, toprak, eğer uğruna ölen varsa, vatandır. M. Cemal Kuntay:* Burada bağımsızlığa vurgu vardır, bağımsız olanda bireylerdir, tarih buna atıfta bulunmaktadır.
- *Vatanı vatan yapan, ölümlerin külleridir. Ernest Renan:* Bu yaklaşım, ölümler ve kül kavramı yerine diri oldukları vurgusu daha yerinde olacaktır, kül kavramı sevgiden yanıp tutuşma olarak tanımlanması daha yerinde olacaktır, bu bir ölmeyi teşvik gibidir.
- *Türklerden başka dini ve vatanı uğruna canını vermeye hazır asker görmedim. Hamilton:* Eğer bireyler ölüyorsa, bunun anlamı olmalıdır, varlığın devamlılığı sağlanmalıdır, temel ölmek, bir gelir, bir yer kazanmak için olması beklenirken, İngiliz ifadesi ile, vatan belirli kavram iken, bunu inançla yapmaları da bir ayrı kavram olmaktadır.
- *Hayatını vatan yolunda kaybeden, hiçbir zaman ölmez. G. Hippel:* Bu yaklaşım, varlığın devam ettiği, ölmek ile yok olunmadığı vurgusu olup, Kuran 2/154: *Allah için öldürülenlere ölümler demeyin, bilakis onlar diridirler*, ifadesinde de vardır. Burada Yaratılış ve Yaratan bakış açısından olmaktadır, zulme karşı direnmedir.
- *Benden eyerimi isteyiniz vereyim, atımı isteyiniz vereyim. Fakat vatanımdan hiç kimse bir karış toprak istemesin veremem. Mete Han:* Mete Han, hiçbir şeyi kendim için istemiyorum, varlık için oluşumu öngörmektedir. Burada, kabile yaşamı yerine, Yer boyutu ile farklı kültürü işaret etmektedir.
- *Toprak, devletin temelidir, hiç kimseye verilmez. Mete Han:* Bu yaklaşım ile kurduğu yapının kabile kültürü olmadığı açık ve net ortaya koymaktadır, bu açıdan da kurulan İmparatorluğun farklı yapıda olduğunu da göstermektedir.
- *Vatan sevgisi ahlakta iyiliği, ahlakta iyilik de vatan sevgisini meydana getirir. Montesquieu:* Ahlak belirli bir kalıp ve kültürlere göre belirli yaklaşımı vardır. Ahlak felsefesi etik demektir ve doğru nedir ve iyilik konusunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla burada etik ilkelerin sevgi ile yoğurulmasına önem vermektedir. Vatan sevgisini insanlık ve bunun sevgi ile oluştuğu belirtilmektedir, bir bakıma insana, gönlüne yönelmektedir.
- *Vatan için katlanılan ölüm kadar, tatlı ve şerefli bir ölüm var mıdır? Horatius:* Burada şehir devleti yapısı vardır, bir düzen için ölümü teşvik boyutudur.
- *Vatan, bize kılıcımızın ekmeğidir. Namık Kemal:* Fethedilen ülkelere, Cuma hutbelerinde kılıç ile çıkılır, kılıç Divan-ı Lügat-ül Türk, tanımlaması ile ahlak, edepli demektir, kısaca hukuka uygun davranıştır. Anlamı bu ülkede artık hukuk, haklar geçerli olacaktır

anlamındadır. Bu boyutu Namık Kemal bileceği için, vatan ancak haklar ile var oluşumuzu sağlamaktadır demektir.

- *Vatanım için verecek, birden fazla canım olmadığı için üzgünüm. Nathan Hale:* Burada can vermek değil, farklı olarak sistemin korunması da algılanabilir.
- *Vatan için ölmek de var; fakat borcun yaşamaktır. Tevfik Fikret:* Bu yapıda Tevfik Fikret'in bağımsızlık ve hürriyet görüşüne bakarak karar oluşturmalıdır. Amaç ölmek değil, var olmaktır, bu da yaşamaktır, dolayısıyla İstiklal Savaşı var olma savaşıdır, milletin yaşaması için gereklidir.
- *Millete hizmet etmek istiyorsan, elinden gelen işle başla. İsmail Bey Gaspıralı:* Çalışma, Arapça ibadet kelimesinin anlamı, eski İbraniceden gelmekte, anlamı çalışarak değer üretmektir. Bu nedenle eskilerde yapılan vurgular emek, kısaca iş yapmak, nimet dolu yaklaşım yapmak, sapkınlıktan kaçmaktır.
- *Vatan, çalışkan insanların omuzları üstünde yükselir. Tevfik Fikret:* Burada çalışmanın da bir nevi savaş olduğu algısını belirtmektedir. Barış ancak çalışarak, bir bakıma mücadele, savaşarak elde edilebilir.
- *Alelade ve sıradan olmayın, ülkemizin kaderi, alelade olmayan erkek ve kadınların sayısının çok olmasına bağlıdır. Suna Kıraç:* Burada belirtilen Yüksek Teknoloji Kültürü olarak bakılırsa, ancak eğitilmiş olan kişiler, özel bir sosyal sınıf anlaşılabilir, diğer açıdan bakılırsa, sevgi ve insanlık ile dolu, varlığı algılayan insanlar anlaşılabilir. Birey bu sözü iki tarafa da çekebilir, başı veya sonu önemli hale gelmektedir.
- *Vatan için yaşamak, vatanın terakki ve tealisine çalışmak da vatan için ölmek kadar şerefli dir. Gerigori Petrof:* Bu yaklaşımda ölüm değil, varlık için, yaşamak, çalışarak değer yaratmak olmaktadır. Burada bireyin yaşaması öncelikle vurgulanmaktadır.
- *Vatanseverlik; feragat işidir, vatanını seven, vazifesini yaparken beklemez. L. Kossuth:* Bu yaklaşımda feragat etmek, alturistik yaklaşım, bireyin varlığının benlik ve kazanç ötesinde olacağı, bir nimet boyutu ve sapkınlıktan uzaklaşma olduğu belirtilmesi önemlidir.
- *O da gazi olmak istedi; fakat ona anlatmak gerekti ki şehit olmayı göze alamayan, gazi olamazdı. Arif Nihat Asya:* Bir kişi risk almadan hedefe ulaşamaz. Burada çalışmak, mücadele etmek kavramında, korunma, sakınma elbet varlık için gereklidir, ancak daha ileri risk, vatan boyutu olarak ele alındığında elbet savaşa şehit olmayı göz önüne alınması gerekir. Diğer korkmaktır. Türk asker yapısında hücum ve savunma boyutunda, kısaca en küçük birlikte komutan yapısı Yedek-Subay olmaktadır. Tarihte üniversite mezunu olmak ile, diğer askeri yapıda en korkan ve savaşmak istemeyen, normal yaşamda mesleği olmasına karşın, vatan konusu olunca farklı olmaktadır. Terör ortamında cephaneye bittiği için, esir alınanlara teslim olması istenmiş, kabul etmemişler, öldürün demişler. Teslim olursam,

eczacı olarak eczane açamam, ölürsem tazminat ödenir, aynı zamanda aylık bağlanır, bir kahraman olarak anılırım diyor ve şehit ediliyor.

- *Vatana olan borcunu ödemededen ölen insan bedbahttır. J. Fletcher:* Burada vatan borcu tanımını kapalıdır. Genel anlam olarak askerlik olarak tanımlansa bile çalışarak değer üreten, eğitimin karşılığını veren, öğretmen ise eğitim ile yine öğrencilerin öğretmen, akademik olmasını sağlamak olmalıdır.
- *Vatan aşkını artırmak için en emin yol, bir müddet yabancı bir memlekette kalmaktır. William Shenstone:* Bu vurguda, bireyin içinde olduğu kültür, yaşadığı, var olduğu ortam ile farklı kültür karşılaştırması yapar. Bu değişim bir yapıya demir parmaklar gibi hudut dışı bakmak ve hayran olmak ile dışarıdan bakarak irdelemek farklı olabilmektedir. Hayal ile gerçek ayırımının önemidir. Örf, adet ve gelenekler açısından bireyler bu değişimi algılamakta sıkıntı çekebilmektedirler.
- *İnsan vatanını sever, çünkü hürriyeti, rahatı, hakkı vatan sayesinde kaimdir. Namık Kemal:* Bireye hitaben söylemektedir, bireyin hürriyeti, medeni yaşamı, mutluluğu olmasını vurgulamaktadır. Bu yer ve vatanın kendisi ötesinde, bireyin varlığı anlamındadır.
- *Vatanımızı sevelim; orası babalarımızın da ülkesidir. Schiller:* Burada Tarım Kültürü teması gözlenmektedir, örf, adet ve gelenek, babaların dedikleri doğru olması vurgusunu taşımaktadır.
- *İnsanın kendi vatani için yalan söylemesi, bir yurtseverlik sanatıdır; buna diplomasi derler. Ambrose Bierce:* Bir kişi yalan bile olsa, kendi vatani temelinde olmasını istemesi, yapması, bir bakıma telafi edilebilir görülmekte ve gerekçe de diplomasi adı konulmaktadır. Ancak bu bakış Yüksek Teknoloji Kültürünün bir aracıdır, diğer kültürler katılmazlar.
- *Vatan bir milletin evidir. Ahmet Mithat:* Burada millet oluşması için bir yerleşim yerinin olması boyutu belirtilmektedir. Daha geniş anlam ise, her bireyin olduğu yer, ayak bastığı yer kendi vatani, kendisi bayağı, yıldız kendi benliği, hilal de hedef, amacı gelişimidir.
- *Bir memleketin saha bakımından büyüklüğü onun gerçek büyüklüğünü ifade etmez ve bir milleti millet yapan arazisi değildir. Thomas Henry Huxley:* Burada yapılan vurgunun, temelde alan değil, birey olduğu, bir bakıma Birey Hakları Kültürüne dayanak verilmektedir.
- *Vatanına sadakatle hizmet edenin atalara ihtiyacı yoktur. Voltaire:* Burada örf, adet ve gelenek boyutu ile geçmişi reddetmek, Endüstri Kültürü simgeleri içindedir.
- *En yüksek vatan ve hayırseverlik, kanunları değiştirmek ve müesseseleri ıslah etmekle değil; insanların serbestçe kendilerini ıslah etmelerine ve kendi kendilerini yetiştirmelerine, yardım etmekle elde edilir. Samuel Smiles:* Burada modern eğitimin şifreleri verilmektedir. Atatürk muasır medeniyet hedefi göstermekte, çağdaşın ilerisi demekte, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür genç nesiller olması belirtilmektedir. Kısaca bu hedeftir, amaçtır.

Yorum

Özlü sözleri anlamak için belirli bir düzeyde olmak gerektiği açıktır. Sözü edilen kişinin tarihteki yeri ve anlamı da kavranmalıdır. Sadece kelimeler değil olayın boyutu ortaya konulmalıdır.

Çanakale Savaşında İngiliz Komutanın sözü elbette bir değer ifade etmelidir.

Ayrıca Atatürk sözleri ile Başöğretmen olduğunun kanıtı ortaya belirgin olmaktadır.

Birçok yaklaşımlarda yer üzerine bir kültür değil, bunun üstündeki birey öne çıkarılarak, Birey Hakkı Kültürü ele alınmaktadır.

SONUÇ: Bir bireyin varlığı için bir yer olmalı, bir bitkinin yetişmesi için de bir toprak olmalıdır, bunun gibi temelde tüm kültürlerde bir öge olarak önemlidir, bireylerin vurgusu: 1) Göçebe Kültüründe varlığını sağlayan yer, geçici olsa bile sahiplenmelidir, 2) Tarım Kültüründe ise varlık vatanı korumak için bir araçtır, önemli olan birey değildir, 3) Endüstri Kültürü ise işi, fabrikası, görevi olan yeri korumak gerekir, gerekirse yeni yer gidebilir, 4) Yüksek Teknoloji kültüründe sömürülecek yerdir, zenginliği bitince terk edilir, 5) Birey Hakkı temelinde ise varlığı oluşturan birey olsa da, çevre ona katkı sağlar. Bağımsızlık, kişilik ve kardeşliğin oluştuğu yer, evi, yuvasıdır.

Farklı algılar olsa bile, Atatürk tüm kültürleri kapsayan bir yapıyı sunmakta, ancak muasır medeniyet ötesi demek ve miller ile kavramlara bakılınca Birey Hakları temelinde esas aldığı, Başöğretmen denilmesi de bu açıdan önemlidir. Öğretmenlik bireye temelde yapılır, grup dersleri olsa bile, sınavlar kişiye yapılır ve not kişiseldir.

Muhalefet

Muhalefet bu kültürde belirgindir. Bir kral ve yönetici var ise, buna karşı bir rakip olmaktadır. Sıklıkla düşman kabul edilen de kendilerinden çıkıp ayrı yerlerde şehir kuranlardır. Sıklıkla tarihte su kaynakları olduğu için, su kaynaklarında birer yer ve bunlara özgü bir örf, adet oluşmaktadır.

Bu kültürde demokrasi denilmiş ancak iktidar dışındakilerin bir alternatif sunması istenmiştir. Niye karşı çıkıyorsun diye sorgu gelmiştir. Eğer gerekçe yoksa lideri değiştirmek anlamını gelmekte, bunun cezası da sıklıkla ölümdür.

1-Tablo: Tarım Kültürüne göre

Eğitim Boyutu	
Aile	<p>Her toplumda eski, yaşlı bir nüfus geleneklerin takipçisi olarak kendini görmekte, bu açıdan da bir hakimiyet kurmaya çalışmaktadırlar.</p> <p>Bilen kişi olarak sıklıkla yaşlı, çocuklarını büyütmüş, askere göndermiş, evlendirmiş kadınlar burada etkin olurlar. Detaylı olarak görev alırlar. Bir düğünde gelini giydirirken dikkat ettikleri çok detaylıdır. Onlara göre bir yeni oluşumun temelinde örf adet olmalıdır.</p> <p>Kadın, erkek ve çocuklar buna göre bir sistemde eğitim alırlar.</p> <p>Bu kabile ötesinde, o toplumun bir simgesi olmaktadır.</p> <p>Aile bir masa, eskiden bir sini etrafında toplanır, her bireyin oturacağı yer vardır, büyük, genellikle dede, bakar, kontrol eder ve <i>afiyet olsun</i> diyerek başlanır. Askerlikte de komutan her boyut yerine gelmiş ise, işareti alır ve <i>buyurun afiyet olsun</i> der ve yemek başlar. Yemek bitişi de her birey kontrol edilir, doymuş ise, dua edilerek bitirilir. Dua kısa olmalıdır, şükür denmesi bile yeterlidir, çünkü çocukların çışı gelmiş olabilir.</p> <p>Tek kaptan yemek yeni gözükür ama çocuklara ağza sokulan ve tabağa sokulan kaşığın farklı yeri olduğu öğretilmeli, bunu da aile kendi içinde yapmalıdır, sıklıkla</p>

	<p>anneye kızılır. Aile içinde eğitim annenin işi, baba ise dürüstlük, iş yapma gibi konularda çocuklara eğitim verir.</p> <p>Bir çocuk yaramazlık yapması doğaldır, bunu anne tolere eder, etmezse, babaya söyler, baba dövmeye kalkarsa, dedeler araya girerek dayak atmasını önlerler. Sevgi terbiyenin temeli derler.</p> <p>Eğer baba sert ise anneden ayrılır ve yataklar ayrı bir süre dururlar, erkek terbiye olmamış ise, boşanma gündeme gelir, bunu büyükler karar verir.</p> <p>Zaten evlenme boyutu, o köydeki erkek ve kadının daha çocuk iken uyumu ve yapıları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Birisi birisini sevse bile, toplum eğer uygun görmemiş ise, onay vermez ve diğerini ortaya atar. Birlikte sağlanarak, ilişki oluşturulur.</p> <p>Zaten gençlik döneminde mutlaka sözlenme, nişan yapılarak, farkındalık olmadan eşlilik bu kültürde önemlidir. Kabile kültüründe de vardır, aynı sülale içinde seçim gündeme gelir. Sıklıkla teyze, amca çocukları arasından seçim yapılır. Tarım kültüründe daha geniş, köy içinden seçim yapılarak ilişkiler sağlanır.</p>
Kaynaklar, Sanat	<p>Her yerleşim yerinin tarihsel bir boyutu, bireylerin atalarının da bir tutumu ve yönetime baş kaldırma hikayeleri vardır. Bunlar bir örnek olarak aktarılır.</p> <p>Orta Asya Fergana Bölgesi, Katagan'dan gelip, Mısırdaki devlet kurulması, Akşit toplumu aydınlatıcı, hoca sıfatı olması ile yeni neslin hedefi belli olmaktadır. Aynı zamanda İstanbul Medrese yerine Köyde Medrese kurulması, sayılı bilim merkezi olması, sadece din değil, birçok konuda yılda 12,000 kişi okuması, yatılı 600 kişi olması bir veridir. Birçok diktatörlere kafa tutulması, zorbalara paralarının gider olarak kabul edilmemesi, devlet maaş bağlamadığı için halktan para ile geçinilmesine karşın, hak ediş temelinde, her bireyin parası geçerli kabul edilmemiştir. Gerekirse tarım ve hayvancılık yaparak geçim sağlanmıştır.</p> <p>İstiklal Savaşında İstanbul Hükümetinin İşgale karşı gelmeyeceksiniz fetvasına aksi fetva ile işgal altında olan yerin geçerli olamaz diyen bir sülalenin ve Tarih kitaplarında geçen övgüleri olan bir yurttur. Medrese olduğu için, akrabalar askere subay olarak katılmışlar, İzmir'e yüzbaşı olarak giren Süvari komutanı Abdullah Azmi Bey, önemli kişiler ve sülaleye de kaynak olmuşlardır.</p> <p>Her hoca cebinde şeker taşıyarak, çocuklara şeker vermesi, onlara terbiye anlamında sevmesi ile öğütler vermesi, öğütlerin tutulmasını da izlemesi bir kaynaktır.</p> <p>Medrese Cami dahil tüm yapılar, sıva üstü sanat yapıları ve renkleri, desenler ile süslendiği de görülmektedir. Camlar renkli ve göze hitap etmektedir.</p> <p>Kısaca her yerleşim yerinin bir sanatsal boyutu ile kaynak olacağı tarihsel hikayeleri, destanları da bulunmaktadır.</p>
Çevre	<p>Türkiye'de her yerleşim yerinde bir su kaynağı vardır ve buna göre yapılanma olmuştur. Zamanla bunlar korunmuş, hatta destansı hikayeler ile süslenmiştir.</p> <p>Tarım kültüründe varlık çevre ile olduğu için bu önemlidir. Her evin bir bahçesi olur ve bu bahçede özellikle sebze ve meyve yetiştirilir.</p> <p>Bir yerleşim yerinde geniş bahçe olur, yeni evliler bu bahçede bir yerde ev kurarlar, önce bir oda iken sonra bu iki katlı boyuta ulaşır. Her evin odasında banyo, tuvalet, ocak ve depo vardır ki bir aile tek başına izole kalabilsin. Bu açıdan nikahlanmayı evlenme denilmektedir. Akrabalık bir bahçede olmak ile bağlantılıdır. Bir mahallede olanlar aynı akrabalar, şehirlerde de aynı yerden göçenlerden oluşmaktadır.</p> <p>Varlık demek, yerleşim yerini korumaktır, bu yeri de vatan yapmaktır.</p>
Eğitim	<p>Eğitim işe yarayan için ona göre verilmelidir. Eğer iş yapacak ise buna göre öğrenmeli, mesleki beceriler öğrenmelidir. Eğer öğretmen olacak ise buna göre eğitim görmeli, bu aileden başlamalıdır. Eğer üst yönetici olacak ise, yönetsel boyut temelinde de köylerde çocukken eğitilmeli, söz verilmeli, görüşleri alınmalıdır. 13 yaşında miras paylaşımı yaptırılması, ayrıca birçok konuda görüş istenmesi de olasıdır.</p>

	<p>Dede (dedemin babası), 14 yaşında iken, Medreseyi temsilen İstanbul Fatih kuruluna, Ramazan'da çağırılmış, bir camide de dersler veriyormuş. Gece toplantı sırasında da en son söz ona veriliyormuş. Yaratanın sonsuzluk kavramındaki yeri gündeme gelmiş, son söz olarak her hocanın başkalarının ilettiği görüşleri ilettiğine dedem vurgu yapmış, kendi fikri sorulunca, sonsuzluk ile bir rakamın anlam ifade etmeyeceğini, mukayese yapılamayacağını belirtince, ana, başkanlık yeri ona verilmiş. Buna benzer yaklaşım aile içinde çocuklara son söz olarak durumu toparlaması için söz verilir, bu bir eğitim olarak kabul edilir.</p>
Din, Devlet, Hukuk	<p><u>Din:</u> Kasaba veya şehirlerde mahalle yapısı öne çıkar. Camiler mahallede olduğu için, bunlar bu halk tarafından yapılması ile, sahip çıkma adı altında, aynı görüş benimsenmelidir. Politik görüşlerin yapılanma yeri olmaktadır. Mahalle kültürü ötesinde, mahalle inanışları oluşur. Ezanlar yüksek sesle okunur, her kişinin gelmesine bakılır, bir nevi yoklama yapılıır.</p> <p><u>Devlet:</u> Devlet üst güç olsa bile, yetkinlik mahalle komitesi, ihtiyarlar heyetindedir. Kararlar buna göre alınır. Gençler bilmez, yaşlıların dediği olmalıdır.</p> <p><u>Hukuk:</u> Hukuk kuralları ceza kanunları ile değil, medeni kanunlar gibi, örf, adet ve geleneklere bağlıdır. Dolayısıyla dini esaslar hukukta öne çıkar. Din adamı hukuk adamı gibi rol oynar. Tarikatlar temeldir. Karar Kuran ötesinde, Peygamber dedikleri (300 yıl sonra toplanmaya başlanan sözler ile), din adamlarının düşünceleri, papanın sözleri gibi, ayrıca kıyas ile karar verilir. Bunları yapanlar mahalleye göreler.</p> <p><u>Büyü, Fantezi Boyutu:</u> Büyük oranda olup, bir nevi kaynaklar olmakta, insanları bağlayıcı etkileri de olabilmektedir.</p> <p>Yönetim, belirli kalıp içinde olmalı, birey de bu kalıba uymalı ve bundan mutlu olmalıdır. Yetiştirilen ürün de o toplumun simgesi olmalıdır.</p>
İnsan	<p>Köylerde eğitim bireye göre yapılır, bu açıdan her kişinin büyüme ve gelişmesinin takibi önemlidir.</p> <p>Derslerde hocalar bireylere özel sorular sorarak onların düzeyini yükseltmek isterler.</p> <p>Temelde bireyin bayrağı, devleti ve insanlık içinde olur ve sevgi boyutunda, nimet verenler olarak bakıldığında bunun kişisel boyutu öne çıkarılmaktadır.</p>
Sağlık	<p>Toplumda her bir sorun, tüm insanlarda olmalıdır, bu bir köyün geleneği olarak görülebilir. Kan tüküren köylerde, tüberkülozu kabul etmeleri zordur.</p> <p>Yoğurt kullanılması, laktöz intoleransı nedeni ile genetik olduğundan süt satılması ülkemizde de bazı yerlerde hiç olmaz.</p> <p>İlk aşılama ve sağlık yaklaşımı yaşlı ve kıdemlilerde yapılmalı, onlar ikna olursa tüm fertler olurlar. Bu açıdan akşam ev ziyaretleri etkinlik açısından önemlidir. Burada hasta değil, sağlık açısından gidip, tansiyon ölçmek bile toplumda diğer açılardan da sağlıklı olmaya büyük katkısı olacaktır.</p>
Teknoloji	<p>Buğday yetiştiren toplum ile mısır yetiştiren farklı yapıları vardır, aynı boyut İç Anadolu ve Karadeniz yapısını Meksika ve İnka farkı gibi deşışkendir. Bu nedenle teknoloji toplum yapısında etkili olmaktadır.</p> <p>Yatağan bıçakları temelinde yapılanma önemli olmuş, bunun pazarlaması için ticaret öne çıkmıştır. Ancak kültür deşışmeleri ile pazarlama öne çıkınca ucuz çelik kullanmak ile endüstri kültüründe artık satılmaz olmuştur, bu nedenle tekrar Tarım Kültürü modeline dönölme gereği duyulmuştur. Her ailenin ferdi bıçak yaparken, sanayi olması bir bakıma kayıp olmuştur.</p> <p>Teknoloji bilim ve beceriye uyum sağlamalı, bu eğitimin yerleşmesi ile olur ve danışmanlık ile alınan görüş bir atılım sağlayabilir.</p>

Yazarın kişisel görüşleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Sonuç

Bir bireyin esas alması gereken somut bir boyut olmalıdır. Bu nedenle vatan kavramı belirli bir alan değil, bir ilkelerin olduğu kavram olmaktadır. Bu yerin insanın yaşadığı yer ifadesi ile tanımlamaktadır.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı, düşün altındaki binlere kefensiz yatmanı İstiklal Marşı ile Mehmet Akif Ersoy bu konuyu tanımlamaktadır. Dolayısıyla bize verilen eğitim ile her basılan yer vatandır, bayrak olan da bizleriz.

Birçok eğitici kendi kültüründe güç oluşturmak için vatan kavramını kullanarak bir baskı aracı olarak kullandığı görülmektedir. Bunlar anlamsız soyut kavram kullanımlarıdır.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Eğitim ve Kültür;

7d-Endüstri Kültürü açısından Bakış*

M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özetidir.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

Bir yüksek teknolojik cihazı kullanan kişi, tarlasını en modern cihazlarla süren, bitki yetiştiren ile Endüstri Kültürü kavramları karıştırılmamalıdır. Kurum Kültüründe temel ilke, bireylerin çalıştığı kurum ve bu yapıyı kendi benliği ile bütünleştirmesidir.

Üniversitelerde yemekhanede profesörler ayrı ve ayrıcalıklı yerde oturur, doçentler ayrı, diğer öğretim üyeleri ayrı masalarda yemek yemeleri, hizmet profesörlerde tabaklar ile, masaya gelirken, diğerleri ise genel tepside almaları beklenir. Rektör iken biz nasıl öğrenci ile aynı yemek yeriz demişler, ayrı oda ve masaya hizmet ile ayrıcalık ama yemekler aynı olmuştur. Tüm idari kademe de öğrenci ile oturmuş ve yemek yemiştir. Burada sınıf oluşturma boyutudur. Tarım kültüründe olan düzey, örf, adet ve gelenek ilen, burada eğitim ile elde edilen düzey olmaktadır.

İnsanlar sahip oldukları, kazandıkları meta ile güç ve sosyal sınıf talebinde bulunmak isterler, bu bir kurum kültürü oluşturma çabasıdır.

Her inanişta bunu oluşturan değil ama çevresi bundan yararlanmak ister. Ebu Lehep, “Ben daha önce de Allah’a inanıyordum, ama Muhammet çıktı, onu put değil, yaratılış, yaratıcı yaptı, zengin olması için altın verelim dedim, alim, hoca kabul edelim dedik, ayrıca Mekke emiri olsun dedik, hepsini elinin tersi ile iterek, ben normal bir insanım, geleceği bile bilemem dedi, onu öldürüp, yerine geçip, mirasını paylaşalım, biz yaşayalım” demiştir ve öldürmeye çalışmıştır.

Özellikle eğitim konusu irdelenmektedir, ümmi sıfatı, bilgisiz değil, sadece din konusunda özel eğitimli, kısaca papaz, haham gibi bir eğitimi olmadığı anlamındadır. 200 kadar develerden oluşan kervanın sorumlusu olmak, ticaret yapmak olmadığı anlamında olamaz. Ayrıca *ikra/oku, eğitim al ve eğitim ver*, denilen bir boyutta olmadığını iddiasında bulunamaz. O dönemde yazıcılar ayrı işlev ve meslek olarak görev almakta idiler, ayrıca gelen ayetlerin yazılması ve okunmasını denetlemektedir. Burada özellikle mukabele denilen karşılıklı okumalarda, her türlü eklenenler, yakılmıştır. Bu açıdan peygamber dedi sözü ancak 150 yıl sonra tüm bu usule uyanlar öldükten sonra başlamıştır. Bu Hristiyan adetinde de olmuştur.

Kültürde eğitim önemlidir, bilgi ve adet çerçevesi içinde kurala uymak ile insan görevlidir. Bir kalıp içinde olmalı, bundan dolayı da mutlu olmalıdırlar. 30/32 ayette: ... *anlayışları parça, parça olup ve cemaatlere/gruplara bölünenlerden olmayın, her cemaat, grup, kendindeki anlayış ile sevinip mutlu olmakta*” ifadesi ile bir kültürel, bir sosyal boyuta, gruba girenler bu grupta olmaktan dolayı mutlu olurlar. Gerçeği algılamaz olmaktadır. Kuran gerçek ve sevgi, insanlık temelinde olmayan, etik, nimet değil, saptırma içinde olanlar için kelimeleri kullanılarak, belirli hakimiyet kurmaya çalışanların olduğu, bu tüm inanç grupları içinde geçerli olduğu tarihsel bir olgu olarak görülmektedir.

Özet

7d-Eğitim ve Kültür; Endüstri Kültürü açısından Bakış

Amaç: İnsanlar çalıştığı kurum, fabrika ve iş temelinde bir gruplaşma, bir kültürel yapı oluşturmuşlar, bunun endüstri yapılanması ile oluştuğu gözlenmiştir. Bu Makalede Endüstri Kültürel öğeleri, eğitim ile olan etkileşiminden söz edilecektir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Güvenç dayanakları ile Wikipedia ve İnternette kaynaklar ile desteklenmektedir.

Genel Yaklaşım: Endüstri yapılanması olarak irdelenen Kültürel **Öğeler olarak:** 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji olmaktadır. Bu kültürel yapılanma içinde eğitimin etkisi başta olmak üzere yorumlar yapılmıştır.

Başlıca boyutlar: Her kurumun kendisine göre bir düzenlemesi olmakta, bireyler de bu yapıya göre modellenmektedir. Karşı çıkanlar için, iş kaybı söz konusu edilmektedir.

Yaklaşım: Her bireyin algısı kuruma, işindeki yönetime göre yapılanmaktadır.

Sonuç: İnsanların aynı düşünce ve aynı grup içinde olması, kurum yapısı oluşumunun temel öğesi olmaktadır.

Yorum: Birey kurumun bir ferdi, bir koruyucusu, reklamını yapan ve onun varlığı ile kendi varlığını bütünleştiren kişi olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsanın kurum kültürü ile bütünleşmesi ve eğitim

Outline

7d-Education and Culture; From Industry Culture Perspective

AIM: The person at their organization, office regulation considering as an order for performing, making a cultural formation. This is an industrial construction and being as in combination of education is evaluated at this Article.

Grounding Aspects: the cultural grounding factors from Güvenç, and internet sources are in consideration.

General Considerations: From industrial factors as **Cultural Parameters:** 1) Family, 2) Cultural Sources, Art, 3) Environment, 4) Education, 5) Managing; administration, religion, commerce, legitimate, 6) People, 7) Healthy, 8) Technology. From this point, education has specially in consideration.

Proceeding: From organization, institute regulation, the person is adapted themselves according to them, if not losing their job. Making their perceiving at the cultural attentions from association based one.

Conclusion: Each person aim is being a commercial of such association, with united at this organization.

Key Words: The institute culture and education

Giriş

Eğitim, eğitim ve eğitim, tüm sorunların çözümü bu olacaktır ifadesi ile insanların bir nevi zorla değil, kendilerinin köle olması sağlanma yoluna gidilmektedir. Kölelik döneminde köle olanlar rahattırlar, giyim-kuşam, beslenme ve iş imkânı sağlanmakta ve bir tercih gibi gösterilmektedir, okuyan birey olması ile de farklı konuma getirilmekte, ama köledir, hür olanlarla bir arada bulunamaz ve konuşamaz bile. Bu açıdan kölelik gibi eğitim ile isteyerek bu konuma girmesi arzu edilmektedir.

Bir işte, çalışmanın kuralları oluşturulur, aynı zamanda buna uyulması istenmesi ötesinde, aykırı olanlar işten çıkarılırlar. Bu doğal gibi gelebilir ama düzenlemeler suç teşkil etmediği için, kendi içinde yaklaşımlar ile bireyin hakları korunursa, çalışma daha sevimli hale sokulabilir. Örnek verecek olursam:

- **Nöbet Süresi:** Hastanede tutulan nöbetlerde, akşam kalınır, tüm servisteki hastalara bakılır, sabah hekime devredilir, mesaiye devam edilir, 36 saat tutar. Bu olanaksız görülebilir. Acil nöbetinde ise 24 saat tutulur, 24 saat boş, tatildir. Bunun gibi nöbetlerinde uyuma imkânı sağlanır, kişi uyuyabilir. Servis ağır geçerse, sabah izinli sayılması, benim sistemde vardır. Bu şekilde görevli olduğum servislerde, başasistan iken sorun çıkmamıştır.
- **Ara istirahat zamanı:** Sabah 10, akşam 17, gece 03 zamanlarında ortak çay içilir. Çay en kaliteli olan, çay bardakları da evdeki gibi kaliteli olmalı, ücretini de servis sorumlusu kıdemli ödemelidir. Burada karşılıklı sohbet değil, hasta ile alakalı, hemşire, personel ve hekimlerin ortak eşgüdüm yapacakları yerdir. Karın doyurucu olmasa da destek anlamında yiyecek de olmalıdır.
- **Emziren anneler:** Sağlık elemanlarının çocukları için emzirme odaları, ayrıca süt çekme pompaları olarak hizmet içi görev yapmaları sağlanır. Ayrıca he personelin bir sorunu olunca bu ortak çözüm bulunmalıdır, izin alması için birisinin ekstra nöbet tutması demektir, becayış yapılır.

Bunlar nedense benim zamanımda aktif yürütülürken, benim dışındakiler otorite kaybı diyerek karşı çıkmışlar, ayrıca kadın kıdemlilerin tam tersi davranmaları, sorulunca da bana yapılmadı, ben de yapmak gerekçesi sunulmuştur.

Kısaca kültürde kesin hudutlar olsa da bunu genişletmek ve bireye göre yuvarlatmak olası iken bunun yapılmaması, kurum kültürü adı altına alınarak despotizm yapılmıştır.

Bir Alman tıp öğrencisi Yenidoğan servisine eğitim için verildi, iki ay pediatri stajı yapacaktı. Ben kendisine, sana Almanca öğretyim deyince şaşırıldı. Bazı Türkçe kelimeleri Almanca olarak çevrildiğinde farklı anlaşılabilir, bu nedenle ben bilirim deme, sormalısın dedim. Sabah çay içiyorduk, ben içmem dedi, baktı kimse para ödemiyo. Ben anneme gidince normal 2 Euro iken 10 Euro vererek beğendiğimi ifade ederim dedi. Burada her birey havadan, sudan konuşmaz hasta ile ilgili konuşur, sende hastaları öğren konuşmaya katıl dedim. O zaman ben de içebilir miyim dedi. Kısaca kural ile insan kendini hapsetmesi değil, kural insana sevgi ve insanlığı geliştirici, ilerlemeyi ve değişimi sağlamalıdır. Eğitim bilgi ötesi olmalıdır, daima.

Görev ve ödev

Kurum Kültüründe her bireyin bir görevi vardır, bu görev de ödev olarak yapılmalıdır. Bu açıdan iki kavram (Oxford Languages) incelenecek olursak;

Görev: *Görev bir kimsenin ya da bir şeyin yapageldiği, göre geldiği iş ya da kendisinden beklenen eylem, iş ve ayrıca bir şeyin iş görme yetisi, işlev olarak tanımlanmaktadır.*

Kendisinden istenen, beklenen ve yaptığı bir iş olması gerekmektedir, zaten bir kurumda da bu nedenle iş verilmiş ve maaş almaktadır.

Vazife: *Ödev yerine getirilmesi, yapılması kişinin vicdanından doğan, insanlık, töre ya da yasa bakımından gerekli olan iş ya da davranış belirtilerek, biri yapma yetisi, diğeri de yaptığı iştir.*

Kant'ın Ödev Ahlakı: Bu tanımım (<https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr>) Kant felsefesi olarak ele alınmaktadır. Burada Kant Felsefesi yerine konu hakkında yorum yapılacaktır. Etik kalıp değil (ahlak bir sosyal kalıptır, örf, gelenek olarak ortaya çıkar) bir felsefe boyutudur. Burada kurum kültürü şeklinde yorumlandığı anlaşılmaktadır. *Priori bir Ahlak:* Ahlak bir kalıp sistematiğidir, etik ahlak felsefesi olarak ele alınır, doğru nedir ve ne yapmalıyım sorgusu üzerinde yapılır. İlk aşamada prensipler, ikinci aşamada ise bireysel eylemi tanımlar. *Ahlakın Temeli Akıl:* Akıllı kullanmak, Kuran temelinde 1000 adet ayetten fazlasında vurgu vardır. Bu

açından iman etmekte bilinçli bir algılama yaklaşımıdır. *Mutluluk Ahlakına Karşı*: Mutluluk kavramı karıştırılmaktadır, bireyin varlığını algılaması bir mutluluktur, bu da ancak eğitim ile algılanabilir. *İyi İsteme*: Etik doğru nedir boyutu olunca iyi isteme de doğru kavramına konulmaktadır. Kuran boyutunda ise nimet verilenler, sapanlar olmaması vurgusu vardır (Fatiha). *Ödev*: Artık ödev değil, çalışarak değer yaratmak olmalıdır, bu düşünme ile en üst düzey olabilmektedir. *Kesin Buyruk*: Kültürlerde gerek amir, özellikle din, inanış ile zorunlu yapılacaklar, ibadet ve diğer yaptırımlar getirilerek bir kalıba konulmak istenmektedir. İbadet çalışarak değer üretme yerine, inanmak değil, kalıp olarak yapmak öne çıkarılarak bir zincir halkası takılmaktadır. Bu şekilde Tanrı bir obje olarak tapınılması, insan da köle yapılmakta, Kuran inanışına ters boyut oluşturmaktadır. *Ahlak Yasası*: Gereklilik yasaları olarak tanımlanmaktadır. Birey için gereklilik kültürel bir işlev olarak verilenler olmaktadır. Birey haklarında bu zorunluluk oluşmaz. *Amaç Olarak İnsan*: Birey hakkına dönülmekte, yapıyı insana dönüştürmekle, bu durum kurum kültüründen ayrılmaktadır. *Özerklik*: Bireyin bağımsızlığı ile bir kalıp içinden çıkması amaçlanmaktadır.

Eğer bir konuda kuralı oluşturur, insana ödev ve görev yapmalı dersiniz, bireye bir kelepçe takmaktasınız, itirazım var, bireyi bırakın hür, bağımsız ve insanlıkta kalsın.

<https://www.pekguzelsozler.com/gorev-ile-ilgili-sozler>

Görev ile İlgili Sözler ele alınarak yorumlanacaktır.

- *Manşet: Gözyaşının bile görevi varmış. Ardından gelecek gülümseme için temizlik yaparmış. Mevlâna*: Ağlamayı bir yaratılış olarak manaya, soyut kavrama taşınmaktadır. Temelde yaratılışın işlevlerinde bir bütünlük olduğu, insanların bunu algılaması, bilim yaklaşımı olmaktadır. Sevgi ve barışın insanlıkta bütünleşmesinin, üzüntünün bile bir nimet olarak algılanmasının vurgusu yapılmaktadır. Burada endüstri kültürü imajından çok kültürel bir yapıya dönüşüm vardır.
- *Görev, inanç olmadan yapılmaz. Beniamin Disraeli*: Görevin bir emir gibi değil, severek yapılması, bu bir fabrikada moral, heveslendirme ve sevmeyi öğretme yaklaşımı içindedir.
- *Vatanımı en çok seven, görevini en iyi yapandır. Atatürk*: Tarım kültürü ile endüstri kültürünü, birey temelinde bütünleştirmek, aynı anda tüm kültürel yapıyı tek bir ögede, simgede yoğurmak olduğu gözlenmektedir. Başöğretmenin bir yaklaşımıdır.
- *Devrimcinin görevi devrim yapmaktır. Che Guevara*: Burada devrimin tanımı öne çıkmaktadır. Darwin yaklaşımında da olduğu gibi *en büyük değişmezlik değişimdir* sözü akla gelmektedir. Gelişim boyutu değişimin bir arzusudur, ancak insanlar yaşlandıkça daha kalıp ve daha geleneksel olmaya, sanki Cennet talebinin bu şekilde olacağını sanır, aldanırlar. Her hekim yaşamı boyunca olgu ve durum nedeni ile yeni bir buluş ve inovasyon içinde olmaları zorunlu, bu ömür boyu sürecek bir çaba gerektirmektedir.
- *Görev duygusu, en büyük terbiyeci güçtür. Albert Schweitzer*: Burada terbiye, bir kalıp, bir usule uymak olarak ele alınırsa, farklı anlam taşımaktadır. Bu nedenle Terbiye kelimesini inceledikten sonra yorum yapmak daha yerinde olacaktır.

Terbiye: [Terbiye Nedir? Terbiye Ne Demek? \(Turkcesozlukler.com\)](http://Turkcesozlukler.com)

Terbiye Nedir: Terbiye Nedir? Terbiye Ne demek?

1-) TERBİYE

Yetiştirme, kabiliyetlerini geliştirme, eğitim; bilgi, saygı ve edep öğretme; iyi ahlak, nezaket, görgü, hafif ceza verme, alıştırma, talim, eğitim ilmi, pedagoji ve bazı yemeklere konulan bir çeşit salça gibi manalar için kullanılır.

Eğitimle uğraşan eğitimci, pedagoğ ve mürebbilere de terbiyeci denir.

Terbiye Arapça bir kelimedir ve "rabba" fiilinin mastarıdır. Terbiye 'ye benzeyen çeşitli kelimeler de aynı şekilde "rabbe" fiilinden türemişlerdir.

Terbiye ile aynı kökten gelen ve Kur'an'da yüze yakın yerde geçen "Rabb" kelimesi, Allah'ın sıfatıdır. Sahip, malik ve idareci gibi manalar için kullanılır. Aynı zamanda terbiye manasına da gelir. Terbiye ile aynı anlamda olan bu "Rabb" kelimesinin bulunduğu ayetlerden birinin manası Şöyledir: "Alemlerin Rabbi 'ı (terbiye edip yetiştiricisi) Allah'a hamt olsun" (el-Fatiha, 1/1).

Terbiye, bir nevi herhangi bir şeyi kademe kademe, tedrici ile kemaline erdirmektir. Kainattaki bütün varlıkların terbiye görme ve kemale erme kanunları vardır. Bu kanunların sahibi, hâkimi, idareci ve yöneticisi de hiç şüphesiz Yüce Allah'tır (el-İsfahânî, el-Müfredat, İstanbul, 1986, s. 269 vd.; Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, 1971, I, 62 vd.).

Yorum

Bazı Yaratanın sıfatı olarak sanki istediğine eziyet ettiği veya nimet verdiği söylenmekte, ancak esirgeyen bağışlayan olduğuna göre bu ifade yerine, Kuran yaklaşımı olarak, eğitici sıfatı ile imtihan ettiği, terbiye yaptığı söylenebilir. Yaşamda da bir kültürel kalıp içinde kalmak yerine, muasır medeniyet ötesini hedefleyerek, gelişim üzere değişmek ana hedef olmalıdır. Elini ateşe tutan kişinin elinin yanması, denizde boğulan kişinin, suyun içinde nefes almaması gerektiğini bilmemesi gibi, bunlar Yarattılış üzere olanlardır, yoksa bir azap verme değil, birey kendisi yaptığının karşılığını, bedelini ödemektedir.

İslam dini, insan terbiyesine son derece önem vermiştir. Kur'an ve sünnet ölçüleri içinde terbiye edilen, ona göre hareket eden insan, meleklerden daha üstün olan bir makama yükselmiş kabul edilir. İslam terbiyesinden mahrum olan, nefsine, şehvi duygularına ve maddi menfaatine göre hareket edenler de hayvanlardan daha aşağı olan bir dereceye düşmüş olurlar. Onun için ilk peygamber Âdem (a.s)'dan son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'e kadar, bütün peygamberlerin ana gayesi, insanları Tevhid inancı ile terbiye etmektir. Bu, daima insanları iyi ve güzel şeylere götürür. Hedef, insanları iyi ve faydalı olan şeylerle eğitip terbiye etmektir (Muhammed Kutup, Menhecû't-Terbiyetü'l-İslamiyye, Beyrut 1982, s. II vd.).

Yorum

Terbiye denilince akla dayak ve şiddet gelmemelidir, Hapishanelerin terbiye ve ıslah evi denilmesi, bu amaçladır. Hedef insanları iyi ve faydalı şeylerle eğitilip, sevgi üzere, barışa yönelip olmalıdır. Bu açıdan birçok hapishane yerlerinde çalışan memurların, günaydın, hoş geldiniz, kurtulursunuz inşallah demeleri bir farklı algının ifadesidir. Örneğin editörler yıkıcı değil, destekleyici olmalıdırlar.

Günümüzde terbiye yerine eğitim kelimesi kullanılmaktadır. Bu iki kelime bir bakıma eş anlamlıdır. Eğitimle ilgili çeşitli kitap ve araştırmalar yazılmıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi, bütün peygamberler, insanları eğitmek, terbiye etmek için gönderilmişlerdir. Peygamberler insanları eğitirken, en güzel metotları takip etmişlerdir. İnsan eğitiminde en güzel metot, peygamberlerin metodudur. Onlar bu yolda sabır, doğruluk, dürüstlük, adalet ve benzeri bütün hususlarda örnek insanlar olarak hareket etmişlerdir. Yüce Allah Kur'an'da, peygamberlerin insanları eğitip terbiye etmeleri hakkında şöyle buyurmuştur:

"Nitekim kendi içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi temizleyen, size kitap ve hikmeti ve size bilmediklerinizi öğreten bir resul gönderdik" (el-Bakara, 2/151).

Bu ayette geçen tezkıye, talim, hikmet ve bilmediklerini öğretme kelimeleri, alimler tarafından çeşitli şekillerde yorumlanmışlardır; genellikle eğitim ve terbiye manasında kabul edilmişlerdir (el-Maverdi, en-Nuketü ve'l-Uyunu, Beyrut 1992, I, 208).

Terbiye denince, daha çok çocuklar akla gelir. Eğitim ve terbiye genellikle onları ilgilendirir. Onun için Yüce Allah, inanan insanları bu hususta uyarılmış, aile fertlerini kötü şeylerden koruma ve iyi şeyleri işleme hususunda eğitmelerini istemiştir.

"Ey inananlar, kendinizi ve aile fertlerinizi bir ateşten koruyun ki, onun yakıtı insanlar ve taşlardır" (et-Tahrim, 66/6).

Yorum

Eğitim kelimesi yerine zamanımızda sıklıkla kullanılan, hoca sıfatı olarak yerini bulan *Koçluk* ve *Mentorluk* yaklaşımlarıdır. Koç, spor dalında olduğu gibi bireyi terbiye etmek iken, Mentor öğrenci ile ekip olarak çalışması, onu birlikte yaparak eğitmesidir. Bir stajda soru, sınav olarak değil, birlikte yaparak, bir cerrahi ameliyatta üçüncü asistan, sonra ikinci ve birinci asistan olarak doğrudan ameliyata almaktır. Eğitim tanımlarken, terbiye bir anlamda birlikte yapmak anlamını da kısaca Mentorluğu da kapsadığı görülmektedir.

Hız. Muhammed (s.a.v.) çocuk terbiyesi üzerinde önemle durmuştur.

"Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha iyi bir hediye veremez" (Ali Nasif, et-Tac, Beyrut 1961, V, 8).

"Bir adamın çocuğunu eğitip terbiye etmesi maddi (içerikli) sadakalar dağıtmasından daha hayırlıdır" (Ali Nasif, et-Tac, V, 8).

Başka bir hadiste de Resulullah (s.a.v.): "Hepiniz çobansınız ve hepimiz çobanlığınızdan mesulsünüz" (Muhammed b. Allan, Delilu'l-Falihin, Mısır 1871, II, 132) diyerek, her anne-babanın çocuğunu eğitip terbiye etmesine işaret etmiştir.

Terbiyeye bu derece önem veren İslam dini, insanların ruh akıl ve cisminin eğitim ve terbiyesi için, birçok emir ve yasaklar koymuş ve bunlara uyulması için de çeşitli müeyyideler tespit etmiştir. İslamın koyduğu terbiye kurallarına uygun hareket eden insanlar, dünya ve ahirette huzur ve saadete ererler.

Nureddin TURGAY

Yorum

Bazı kültürlerde kelimeler değiştirilerek anlamdan saptırılmaktadır. Ceza: hem ödül hem de yapılan bir işe karşılık bedel ödetmek iken, Türkçe olarak suça karşı verilen eylem olarak nitelendirilmektedir.

Terbiye: ders verme olarak nitelemek daha anlamlı olacaktır. Olumlu olanlar örnek, olumsuzlarda bir ibret olarak derstir. Bir sınavda beyin fırtınası olarak sorgulanabilir, buna karşın öğrenci uyanık ve gerçekten dersi dinliyorsa karşı çıkmalıdır, bu yaklaşımından puan alır. Bir derste ben bir konuyu işlerken, öğrenciler karşı çıkmalarını sağlamak için çok ters imajlar söylerim ve bu nedenle ben ne dersem diyeyim, çocuklar hemen doğru hocam demezler, düşünür, öyle yanıt verirler.

Peygamber sözü olsa bile, bunun Kuran süzgecinden geçmeden kabul edilmemesi gerekir, bu her boyutun Kuran terbiyesinden geçmesi anlamındadır.

2-) Oyunun faydası olmaz. Yalnız ok atmayı öğrenmek, atını terbiye etmek ve ailesi ile oynamak haklıdır. (Hadis-i şerif-Hadika)

Peygamber efendimiz; "Bütün çocuklar Müslümanlığa uygun ve elverişli olarak dünyaya gelir. Bunları, sonra anaları, babaları Hristiyan, Yahudi ve Mecusi yapar" buyurarak, Müslümanlığın yerleştirilmesinde en mühim işin çocukların ve gençlerin iyi terbiye edilmesi olduğunu bildiriyor. O halde her Müslümanın birinci vazifesi, evladına dinini ve Kur'an-ı kerimi öğretmektir. Evlat büyük nimettir. Nimetin kıymeti bilinmezse, elden gider. Bunun için pedagoji yani çocuk terbiyesi İslam dininde çok kıymetli bir ilimdir. (Seyyid Abdülhakim Arvasi)

Çocuğun terbiyesine çok dikkat etmelidir. Onun kötü arkadaşlarla düşüp kalkmasına mâni olmalıdır. Kötü arkadaş, çocuğun edep ve terbiyesini bozar. (İmam-ı Gazali)

Yorum

Çocuklarda oyun, bir erişkin işlevinin modelini yapmaktır. Bu aynı şekilde insanlıkta, erişkinliklerde de olmalıdır. Bazı iskambil oyunu, karşılıklı konuşma olanağı vermesi açısından

önemli, ancak konuşulan konuları eğitici ve insanlık üzere olmalıdır. Bu olmuyor ise, bizim ailede olduğu gibi oyun yarıda kesilirdi.

Zarar veren kediyi, kuduz köpeği ve yırtıcı hayvanları keskin bıçakla kesmek ve vurmak, zehirlemek caizdir. Döğmek caiz değildir. Döğmek terbiye için olur. Hayvanın akli olmadığı için terbiye edilmez. (M. Hadimi)

Yorum

Dayak, dayanak destek olmak, yardım etmek anlamındadır. Bu açıdan kelime anlamı şiddeti insanlıkta olan için kapsamaz. Ayrıca bir kuduz köpek olup olmadığının net bilinmesi için, bir kafese kapatılıp izlenmesi önerilir. Hemen öldürme ile birçok yanığı yaşanabilir. Öldürme belirtildiği gibi şiddet faktörü değil, artık iğne ile uyutmak, rahatlatmak ile olmaktadır.

Erkek, çocukları terbiyede hanımına yardım etmelidir. Çünkü bebek, anasına, gece gündüz ağlayıp hiç rahat vermez. Onu insafsızca üzen bir alacaklıdır. O halde ona imdat edene Allahü teala yardım eder. (İbrahim Hakkı Erzurumi)

Allahü teala bir kulunu severse, ahirete yarar işler, iyi, güzel ameller yaptırır. Allahü tealadan hidayet olmazsa, yüzlerce kitap okusa, nasihat dinlese yola gelmez. Yani terbiye kabul etmeyen kimseye nasihat vermek, öküze tecvit okutmaya benzer. (İmam-ı Gazali)

Yorum

Komşular koruyucu aile oldular. Koruyucu aile birimi doğrudan bana telefon etti, sizin hekim olduğunuzu ve tutum olarak bir durumda en ufak bir konu ile bile olsa, özellikle çocukların hukukunuzu koruduğunuzu ve bu konudaki eylemlerinizi biliyoruz, bu açıdan size dayanarak uygun gördük ve bunu bilirsiniz dediler. Ben de bu durumu komşulara ilettim. Çocuk akşam uyurken ağlıyordu, diğer komşular bana niye sessiz kaldığımı sordular. Çocuk, korku, terk edilme gibi boyutları rüyasında görmesi doğal, kısaca ağlamasının doğal olduğunu, ancak sevgi, sarılma ve ona güven verme ile bunun önleneyeğini, hemen birden güven oluşmayacağını söyledim. Nitekim bir müddet sonra ağlamadı, aile de çok memnundu. Sarılma, kucaklama, iletişim açısından bir barsak ılık sütün çok faydasını gördüler. Ama birlikte yatağa yatmanın denildi. Sevgi ve insanlık, barış temelinde en güzel yapı olmaktadır, şaşmaz.

2. Edeblendirme, cezalarını verme.

Mısır'daki Fatımi hükümdarları, Ehl-i sünnetten ayrıldı. Bozuk yollara saptı. Bunlardan Hâkim bi-Emrillah, Müslümanlıktan da çıkmıştı. Dırar isminde bir dönme, Hakim'i aldattı. İslamiyet'i yıkmaya uğraştı. Dırar'ın talebesinden Hamza bin Ahmed sapık inanışlar uydurmuş, Hakim'i ve Mısır'daki Derezileri, bu bozuk yola sokmuştu. Bu inanışları alan Dereziler, Suriye ve Lübnan'dakileri de aşıladı. İri, inatçı, yağmacı ve merhametsiz kimselerdir. Sultan Üçüncü Murad devrinde isyan ettiler ise de Bosnalı Damat İbrahim Paşa terbiyelerini verdi. (M. Sıddik Gümüş)

Yorum

Aynen karşılık vermek demek dövme anlamında olamaz. Bir kişi beni dövmek üzere sopa ile üstüme yürüdü, koştum üstüne, dolayısıyla sopayı sallama mesafesi kalmadı, boynuna sarıldım, *bizler kardeşiz, niye kızdın kardeşim, konuşup anlaşalım* dedim. Birden duruldu, sarsıldı, oturdu bir yere ve bize zararın dokunacak sandım dedi. Ben hekimin, yardım ederiz, ilaç acı ama fayda içindir dedim ve aylar gibi oldu ve anlaştık. Silah çekene bile, önce uyarılır, sonra havaya atılır, ilk mermi bacağına, sonra kişiye atılır. Savaşta mermi küçülmüş, insanı öldürme değil, göğsünü

delip geçer, ölmediği için en az iki kişi yanında kalır, bir de yardıma gelen sedye ile, 5 kişi savaş dışı bırakılır. Sağlık çadırı dolar ve savaşma gücü yitirilir.

Görev duygusu, en büyük terbiyeci güçtür anlam olarak yorumu, hekimlikte insani duygular, yardım ve sağlık açısından büyük bir eğitici unsur olmaktadır. Tıbbiye birinci sınıfta alerji aşısı yaptırıldılar, bu dayede daha ilk hafta hekimlik nosyonu kazandık. Hemen itiraz ettik, tecrübe kazandık, neden aşı yapıldığı, soruna ne yapacağımızı öğrendik, tıbbi bilgi edindikten sonra yaptık, yap dedikleri ve göreviniz budur dedikleri için yapmadık.

- *İnsanlığın en güzel görevi adalet dağıtmasıdır. Voltaire:* Adalet kültürüne göre farklı kavramlardır. Yasalara uymak, kamu vicdanına göre davranmak, jüri bu amaçla kurularak, toplumun öngörüsüne göre davranmak olarak nitelendirilirken, suç dışında her yaklaşımı yapması, başkasının hakkına kadar sınır çizmesi de bir yaklaşım ve geçek boyut olmalıdır.

<https://www.nedirnedemek.com/adalet-ne-demek>

Adalet ne demek?

Kökeni: Arapça

1. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe.
2. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk
Devletin temel amaç ve görevleri ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya ... çalışmaktır. *Anayasa*
Hiçbir kuvvet beni adaletin tecellisi için çalışmaktan menedemeyecektir. *N. Hikmet*
3. Bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları.
Suçlular adaletin pençesinden kurtulamazlar.
4. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk
Germiyan'da Süleyman Şahımız adaletle hüküm sürer. *F. F. Tülbentçi*
5. Bir toplumda kanun ve nizam yoluyla hakların karşılıklı olarak korunması ve dengeli tutulması
Adâlet mülkûn temelidir." Halife kendilerini adâlete memur etmiş. *N. Kemal*
6. Hakkaniyet, doğruluktan ayrılmama.
Bu tahkikat bitmedikçe hiç şüphesiz bir adamı en büyük cinayette suçlu imiş gibi cezalandırmak hiçbir vakitte adalet ve mertlik sayılmaz. *Ahmed Mithat Efendi*
7. Hakka riayetkarlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk.
8. Haksızlıktan uzaklaşma, düzenli ve dengeli davranma, hakkaniyet.
9. Allah'ın emirlerini emredilen bir şekilde tatbik etmek.
10. Allah emrini suçluya icra etmek.
11. Hakkı olana hakkını vermek.
12. Haktan yana olma.
13. Zulmetmemek.
14. Ferdi ve sosyal yapıda dirlik ve düzenliği, hakkaniyet ve eşitlik esaslarına uygun şekilde davranmayı sağlayan ahlaki erdem olup, sosyal hayatın en önemli denge unsuru ve teminatıdır. "Kuran'ın ana maksatlarından biri de adalet ilkesine dayalı ve hukuka güvenin hissedildiği bir sosyal düzen kurmaktır." (Kuran Yolu).
15. Zulüm etmemek. Herkese hakkını vermek ve layık olduğu muameleyi yapmak. Mahkeme. Hak kanunlarına uygunluk. Haksızları terbiye etmek. İnsaf. Madelet. Dad. Cenab-ı Hak'ın emrini emrettiği şekilde tatbik etmek. Suçluya Allah'ın emrini icra etmek. (Adalet iki şıktır. Biri müspet, diğeri menfidir. Müspet ise; hak sahibine hakkını vermektir. Şu kısım adalet; bu dünyada bedahet derecesinde ihatası vardır. Çünkü her şeyin istidat lisanıyla ve ihtiyaç-ı fitri lisanıyla ve ıztırar lisanıyla Fatır-ı Zülcelal'den istediği bütün matlubatını ve vücut ve hayatına lazım olan bütün hukukunu mahsus mizanlarla, muayyen ölçülerle bil müşahade veriyor. Demek adaletin şu kısmı, vücut ve hayat derecesinde kat'i vardır. İkinci kısım menfidir ki: Haksızları terbiye etmektir. Yani, haksızların hakkını, tazib ve tecziye ile veriyor. Şu şık ise; candan tamamiyle şu dünyada tezahür etmiyor. Fakat, o hakikatin vücudunu ihsas edecek bir surette hadsiz işaret ve emaret vardır. Ezcümle: Kavm-i Ad ve Semud'dan tut, ta şu zamanın mütemerrid kavimlerine kadar gelen sille-i tedip ve taziyeye-i tazip, gayet Ali bir adaletin hükümran olduğunu hads-i kat'i ile gösteriyor. S.) (Bak: Fatih Sultan Mehmet)

Yorum

Doğal haklar yasada olsa da olmasa da bir haktır, adalet yasada olmayanların bile verilmesinin önemi üzerinde durulmaktadır. Düzenlemeleri yapmamak suç kapsamında olmadığı TCK açık ifade edilmektedir.

Adalet hak ve hukuka uygunluk değil, hakkın verilmesi olmalıdır. Ceza taktiri yapılırken, eylemin hangi maddeye uygunluğuna bakılması öngörülebilir.

Devlet kuruluşları ve adaleti yerine getirme kavramı, hak vermek iken, kurala uymak olarak düzenlenmesi, gerçek adalet kavramına ters olmaktadır.

Kendine uygun düşeni vermek değil, birey kendisi, kendi rızası ile alması uygundur.

Adalet mülkün temelidir denilmesi, haklar bireyin hak edişine göre olmalıdır anlamı çıkartılmalıdır, malın paylaşımı değil, hakimiyetin boyutu, kısaca başkasının hakkının sınırına kadar demektedir.

İnsanları uygun şekilde davranmayı düzenleme değil, bireylerin kendi rızası ile yapmasını sağlamak olmalıdır.

ÖZET: Tüm verilerde, bireyin bir kural, usul ve nizam içinde olması belirtilmekte, bunun hududu da toplum kuralları, gelenek veya yasalar olmaktadır. Birey hakkı ise suç dışında istediğini yapması, başkasının haklarına karışmaması olmalıdır. Dolayısıyla tanım sınırlandırılmış bir tanımdır.

- *Uygarlığın gelişmesinde en büyük görev, kadınların üstündedir. İ. Kant:* Uygarlık, tüm kültürlerde amaçlanan hedef iken, Atatürk muasır medeniye ötesi demekle, bu çerçeveyi genişletmekte, bu daha gerçekçi boyuttur. Bir toplumda kadın, erkek ayırımı da kabul edilemez durumdur, kadın ve erkek tümünde işlevsel olması beklenmelidir.
- *Görevini bulan insan mutludur, başka nimet istemesin. T. Carlyle:* Tam bir Endüstri Kültür simgesidir, iş bulmuşsun dua et demektir.
- *Görev, içinde bulunduğumuz zamanın, bizden istediği şeydir. Goethe:* Burada bir kalıp çizilmektedir, gerçek vurgu çalışarak değer üretmek, nimet oluşturmak olmalıdır. Bizden istenen bir işi yapmak değil, soyut anlamda yapılan değer katmak, sevgi ve insanlıkta olup, barışa katkı sağlamak olmalıdır.
- *Vazife çok kere, insanın başkalarından beklediğidir. Oscar Wilde:* Bir kimsenin başkasından bir görev, vazife istemesinin anlamı, ona bir yükümlülük getirmesi, haksızlık, adaletsizliktir, bilgilendirme yapılabilir, rıza bireye aittir, bu açıdan kabul edilemez bir boyuttur.
- *Şerefle bitirilmesi gereken en ağır vazife, hayattır. Alexis de Tocqueville:* Hayat ne zaman biteceği bilinmediğine göre, önemli olan amaç ve güdü olmalı, eylemde etik ilkelerde olmak önemli olmalıdır. Birçok boyutu sonuca göre değerlendirme, hedef için, zulme olur demek anlamı taşır.
- *Çözümde görev almayanlar, problemin bir parçası olurlar. Goethe:* Bir birey çözümde rol alması, almaması değil, sorun karşı çıkması, sabote etmesi, kısaca bir karşı eylem olmalıdır, mutlaka göre almak değil, mücadeleye destek olan ile karşı çıkanları mutlak eylemde olmak olarak algılamak hatalıdır.
- *Bir insani görevin yarısı vatana, diğer yarısı ise halka hizmettir. Victor Hugo:* Bir insani görev kendisinin farkına varmak, sevgide ve insanlıkta olarak barıştır, buna vatan ve milleti katmak, kendisini dışlamak olmaktadır.
- *Görevin öğretilmesinden çok, sevdirmesi gerekir. Alexandre Vinet:* Burada bir vurgu vardır, birey isteyerek, rıza ile yapmalı, rıza için sevmesi, insanlıkta olması önemlidir.
- *Uygarlığın gelişmesinde en büyük görev, kadınların üstündedir. Ralph Waldo Emerson:* Daha önce söz edildiği gibi bir akli şike elle olur, biri olmaz ise olmaz, niye erkekleri de insanlık üzere olmasından söz edilmiyor, anlaşılır değildir.
- *Demokrasinin birinci görevi her vatandaşı yararlı kılmaktır. George Bernard Shaw:* Yarar, kime göredir, bir toplum kendi amacına hizmet etmesini ister, bu açıdan da köle gibi işlev yapılmasını isteyebilir. Çalışarak değer üretmek bir anlam iken düşünme bile bir değerdir, ama eylemi, yarar işlevi olmayabilir.
- *Eğer insanlar görevlerini kaybetmek korkusu içinde iseler, yapmayacakları şey yoktur. Confucius:* Tipik bir kölelik işlevidir, kölelerin hürriyet istememesinin ana nedeni yaşayabilecek bir geliri olmamasıdır. Hür olan ise, köle olmamak için canını verir.
- *Yüklendiğimiz vazife ne kadar zahmetli olursa, ruhumuzu o nispette eğitir ve yüceltir. Andre Gide:* Bir yapılan işin zorluk ve kolaylık yerine, sevgi, insanlık ve varış oluşturma etkisi,

değer ve nimet yaratması öne çıkmalıdır. Bir içten gelen gülümseme çok şeye bedeldir, hele sevdiğiniz çocuğunuzdan gelmesi anlamı ölçülemez. Bu yaklaşım bir Endüstri Kültüründeki amirin verdiği görevi kabullenmek vurgusu ise kabul edilebilir olmamalıdır. İnançlarda da insanların içinde bulunduğu sıkıntıdan geçebilmesi için sana ödül yüksek olacak şekilde bir algı da dayatılmaktadır.

- *Yerine getirilmiş bir görevin mutluluğu, diğer bir görevi yapabilme gücü yaratır. George Eliot:* İstiklal Savaşında zafer beklenen bir boyut değildir, bu uğurda ölmek bile bir şeref ve onur denilmiştir. Bu nedenle amaç ve güdü işi yapmanın önünde görülmeli ve ele alınmalıdır.
- *Kalbimi ve aklımı hep sağ elime verdim. Görevi olmasaydı, sol elimi keserdim. Necip Fazıl Kısakürek:* Burada sağ el veya sol el objesi olmadığı belirgindir, bunu söyleyen kişinin konumu bize soyut anlama kaymamızı gerekli kılmaktadır. Ben bir işi yaparken gönlümü ve aklımı, hep iyilik ve güzelliklerde, nimet olmasını ister, yapar, tersi olursa, bu eylemi engeller, keserim, yapmam demektedir.
- *Şurası bir gerçektir ki insan bir görev üstlenmedikçe, hayatın değerini tam olarak anlayamaz. Samuel Smiles:* İnsanların eylemi ile yaptıkları ötesinde amacı, güdüsü ve içi ile aklı ortaya koyması ile varlığını ortaya koyar. Kendisi bir değer olduğu için, hayatın değil, kendi boyutu ile farkındalık, algılamak ile eğitim boyutunu yakalamaktadır.
- *Vazife; büyük şey yapmak değil, ne kadar küçük olursa olsun gerekeni yapmaktır. Alexis Carrel:* Hedeflenen bir vazife yapmak değil, tüm çaba, uğraşlar bir belirli olan değil, bireyin kendini bulması, sevgi ve insanlıkta gelişim ve değişimi bu boyutta yaşaması amacı olmalıdır. Kısaca, gereken yaklaşımı, toplumun veya bir kültürün öngördüğü olmaktadır, sen işçisin işçi kalacaksın boyut önemli olmalıdır.
- *Görevini tam yerine getirmemiş olanın vicdan yarasına ne mazeretin çaresi ne ilacın şifası çare getirmez. Mevlâna:* Mevlâna boyutunda görev insanın insan olması, sevgi içinde olması gibi boyutlar öne çıkmaktadır. Dolayısıyla insanlık görevini yapamayan bireyin sıkıntısı olması doğaldır.
- *Başkaları yararına iyi bir şey yapmak görev değil, zevktir. Çünkü sizin sağlık ve mutluluğunuzu artırır. Zoroaster:* Başkaları ötesi, önce kendisi öne çıkmalıdır, kendisine yapacağı da yine insanlık boyutu olmalıdır.
- *Vazife ile hak, anneleri hürriyet olan iki kardeştir, onlar aynı günde doğar, büyür, olgunlaşır ve kaybolurlar. Norman Cousins:* Bağımsızlık, özel, özgün olmak, kardeşlik üzere olmak, bir insanlık görevidir. Bunların kardeşlik altında bütünleşmesi önemlidir.
- *Eğer terbiyeciler, çocuklara vazifenin bir neşe vasıtası olduğunu öğretselerdi, dünya cennet olurdu. Lord Aubery:* Neşe, insanlıkta olmak, sevgi ile bütünleşme olduğu için, çalışarak değer üreten, nimet yaratan kişi açısından Cennet, kelime anlamı bahçe olarak, burada olmak bir güzelliktedir.
- *Görev, insanlara enerji veren güç, her fırsatta yapmaya çalıştıkları ümit dolu ve yararlı işlerden duydukları hazdır. Samuel Smiles:* Temelde görev değil, insanın insan olması da bir işlev olarak önemlidir.
- *Gücünü aşan rolü üzerine alırsan; bu rolü iyi oynayamadığın gibi, yapabileceğin bir rolü de bırakmış olursun. Epictetos:* İnsanın yapabileceği iş, insan olmak, sevgide olmak, yaşamı ile bütünleşmek olmalıdır. Bu açıdan gücünü rolün üstünde olması olanaksızdır. Burada söylenen vurgu eğer patronun senin düzeyine göre iş verir algısı ise anlam bozulmaktadır.
- *Uyudum ve rüyamda hayatın mutluluk olduğunu gördüm, uyandım ve gördüm ki hayat görevdir, çalıştım ve anladım ki görev mutluluktur. H. Selye:* Tipik bir örf, adet ve gelenek ile patron emir vurgusu gözlenmekte, rıza boyutu örtülmektedir.

- *Kadının en büyük vazifesi analıktır. İlk terbiye verilen yer ana kucağı olduğu düşünülürse bu görevin önemi gerektiği gibi anlaşılır. Atatürk:* Burada yaratılış boyutu ile etik ilkenin bütünleşmesi görülmektedir, nitekim insanlık boyutu öne çıkmaktadır.
- *İster başarılı ister başarısız olsunlar, zafer kazanmış veya yenilmiş olsunlar; her sınıfa dahil insanlar, üzerlerine düşen görevi yerine getirdiklerinde mutlu olurlar. Socrates:* İnsanları kalıp içinde kalırlarsa mutlu olurlar imajı verdiği için, yargılı kabul edilmektedir.
- *Bir Müslüman olarak, yeryüzünden Allah'ın huzurunda secde etmeyen tek fert kalmayınca kadar İslam'ın hâkim kılınması yolunda kendimi görevli hissediyorum. Malcolm X:* Yaratılış üzere olmak tüm varlıkların yapısıdır, hepimiz atom ve enerjiden oluşuruz, bu açıdan yaratana bırakın secde ondan uzak kalabilmek bile olanaksız olduğuna göre, bu Hristiyan yaklaşımının bir emsali olmuştur. Zaten İslam etimoloji olarak *aşlama teslim oldu, barıştı, selam*” ve kelime anlam olarak, huzur, barış demek iken, bu zamanla teslim olma, boyun eğme, itaat eden, yaratana kul, köle olan yaklaşımına sokulmuştur. Müslüman ise Eslemna demek kurala uyan demektir ki 49/24 surette bunlara inanmış demeyin denilmektedir. Kısaca yukarıdaki yaklaşım, Hristiyan boyutunda olaya bakmadır.
- *Yaşama başladığın anda iki görev; sınırlarını her an daraltmak ve bu sınırları aştığın anlarda da gizlenmeyi başarıp başaramadığını her an sorgulamak. Franz Kafka:* İnsanın sınırları aşması, değişim ve bunun da gelişim içinde olması, varlığın devamı için Darwin yaklaşımı iken, bunu insanın kendisini küçültmesi olarak ifadesi uygun düşmemektedir.
- *“Hangi iş olursa olsun, onu en güzel şekilde ve bütün gücünle yap!” sözü görev bilincimizin bir ilkesi olmalıdır; üzerine düşen görevi hakkıyla yerine getiren kimse, hangi konumda olursa olsun, ilerliyor demektir. Samuel Smiles:* İnsanın yaklaşım boyutu bir işi yapmak değildir, insanlık düşünce boyutu ile de olabilir. İnsanları görevleri, işleri ile sınıflamak yerinde olmayacaktır.
- *Dürüst bir insansınız, işinizi etrafınızdakileri memnun etmek ya da etmemek üzere yapmıyorsunuz; efendinize ve görevinize sıkı sıkıya bağlısınız. Siz, bitmiş bir adamsınız. Jean de La Bruyere:* Bir iş bireyin kendisi için yapılır, bir sanat kendisinin duygusal ifadesidir, bu nedenle başkası ile ilintili olması kabul edilebilir olmamalıdır.
- *Hayat bir görevi yerine getirme durumudur, durdurulmadığı sürece, aynen embriyo gibi kendiliğinden oluşur. Yemek yeme, sevişme, merak etme, öğrenme, yerine getirme istediğimiz şeyler değildir, içimize doğmuş görevlerdir. Tahir Musa Ceylan:* İstenilen şeyler görev yerine gelmesi değildir, bu ancak amiri memnun edecektir.

ÖZET: Görev ve ödev arasında sıkıştırılan birey, ancak kölelik yapabilir. Amerika’da köleler arasında bazıları seçilerek, kaçan köleleri yakalamaları istenir. Ayrıca kaçanlarda nasıl geçineceğiz diyerek geri dönmek isterler, bir başka boyutta kendi aralarında da pişmanlık esastır. Ancak gerçek hürriyeti benimseyenler ölür ama köle olmazlar ve bunlar bu açıdan tehlikelidir ve öldürülmeleri gerekir denir. Osmanlı döneminde kayıklar insan gücü ile kürekler ile çekilmekte idi, yelkenli genel seyirde kullanılır, savaş manevrası küreklerde olurdu. Bir deniz savaşında eğer gemi tıkanır ise ve gemi delinirse, forsalar boğulma telaşına girerler. Osmanlı forsaları para ile çalışan işçiler olduğu için, zincirle bağlı değil, kurtulmak için kılıçlarını çekip savaşır, köle olmak istemezler. Çünkü diğer forsalar köle ve zincirle bağlı, gemi batarsa onlarda batıp ölürlerdi. Bu açıdan Osmanlı gemilerini teslim almak olanaksız denir, alttan gelen forsaları yenecek kimse olamaz denilmiştir. Ayrıca diğer forsalar hemen serbest bırakılır çoğunluğu isteyerek Osmanlı forsası olurlarmış.

Burada eğitim ötesi, yaşam ile aktif varlığın oluşması ile, tersinin görülmesi, yaşanması ile farkındalık oluşmaktadır.

Güzel sözler denilenin bireyin bağımsızlığını sınırlandıran, görev/ödev adı altında bir kalıba sokan yaklaşımlardır, kabul etmek olası değildir. Tarihte önemli şahsiyet olması sözlerinin değerli olduğunu da göstermez, bir kalıbın temsilcileri olurlar.

Muhalefet

Muhalefet karşı görüş demek olsa da endüstri boyutunda rakip firmadan almak, onu kullanmak olduğu için, kendi elemanı dışlanması bir hak olarak görülmektedir. Bu nitelikte çeşitli kuralları da kapsayan düzenlemeler bulunabilir.

Endüstri Kültüründe mevcut bir ürünün geliştirilmesi anlamı taşımaktadır.

Demokrasi anlamı, iktidarı tenkit etmek, niye yaptın, yapmadı ise niye yapmadın diye sorgulamaktır.

1-Tablo: Endüstri Kültürüne göre

Eğitim Boyutu	
Aile	Fabrika ve işletmenin yürümesi için insana gereksinim vardır, bu açıdan aileler de birey üreten birimler olmalıdır. Ancak, doğum ve çocukların yetişmesi değil, yetişenlerden faydalanılmalıdır. Her aile o kurumun bir reklam aracı gibi yapısında olmalıdır. Giyim ve kuşamları bile işine ve görevine göre uygun olmalıdır. Aileler kurumun temsilcisi, ona uygun yaklaşım içinde olmalıdırlar.
Kaynaklar, Sanat	Sermeye bir kaynak olup, fabrika bir uygulama alanı, uygulama tekniği de sanat olmaktadır. Üniversite kaynak, dershaneler uygulama alanı, teknik de eğitim teknolojisi olmaktadır. Bireyin vazifesi en iyi bir terbiye metodu kullanarak işini görmesidir. Zaman geçerse, başkaları gelir, iş devam eder, etmelidir. Tarihsel süreç çok farklı olmayacağı için, bireyler elde ettikleri diplomaları bir kaynak olarak duvarlarında sergilemektedirler.
Çevre	Çevre doğrudan maaş alınan yerdir. Memur olmasa bile, dükkânda aynı işlevdedir, belirli bir çevre edinilmeli ve bu iş devam etmelidir. Gelecek işin devamlılığıdır. Aynı zamanda fabrika, iş yeri ve diğer çevredeki insanlar sosyal çevreyi oluşturmaktadır. Profesörler, profesörlere ile, doçentler de doçentler ile birlikte olmalı, konuşmalı, ortak yemek yemeli, masaları ayrı olmalıdır.
Eğitim	Genel eğitim standardı dışında bazı kişiler özel eğitim almalıdırlar. Yabancı dilde eğitim bu açıdan oluşmuş ve yaygınlaşmıştır. Okullarda özel seçim yapılmaktadır. İlkokul bitirme final sınavında hocam özel soru sorun diyerek, niye fısıkiyede su hizasına ulaşamaz, tahta konisinin yüksekliği nasıl ölçülür gibi sorular sorulmuştu. Celal Bayar Lisede okurken çeşitli önemli toplantılara beni çağırıp, benim son toparlamamı istemiştir. Ben katılanları bilemem, aynı zamanda görüşlere bakar, bunu toparlar, kanıt durumuna göre analiz ederdim. Sonuç olarak, bu kültürde eğitim kademeli ötesinde, her bireye göre farklı olmakta, sosyal boyuta göre verilmektedir.
Din, Devlet, Hukuk	Din: Yöneten farklı görüşler oluşmaması için, dine karşı tutum sergiler. Laiklik dinsizlik demek olmasa da tüm inanışlardan sınırları çizilmeli ve yönetime dayanan yapı oluşturulmalıdır. Tüm din insanları memur olup, maaş açısından devlete bağlanmaktadır. Türkiye şeriatla idare edilmediği gibi, Halife kaldırılıp, diyanet din işleri olarak devlete bağlanmıştır. Devlet: Yönetim personeli memur yaparak, maliye ve sermayeyi de kendi kamu iktisadi kuruluşlar adı altında kendisine bağlamak ister.

	<p>Atatürk birey ekonomisi oluşuna kadar devlet desteklemeli (İzmir İktisat Kongresinde) demiş olsa bile, 1946 yılında Dünya Ekonomik krizi nedeniyle devlet desteğini arttırmasını devletçilik olarak kullanmak, bu kültürel yapıya uygun yaklaşımdır. Gerçekte Atatürk karma ekonomi taraftarı ve bireyin ekonomide etkinliğini istemiş olsa bile devletçilik denilmesi, sözlerinin hiç okunmadığı anlaşılmaktadır.</p> <p><u>Hukuk</u>: Hukuk devletin dediğidir, bu açıdan dikta tarzında yapı öne çıkmaktadır. Öğrenci haklı ise de Üniversite Yönetim kararının uygulanması denilebilmektedir.</p> <p><u>Büyü, Fantezi Boyutu</u>: Bu tarzdaki yaklaşımlar, kahramanlık hikayeleri ancak devletin yücelmesi için kullanılmaktadır.</p> <p>Bu yapı, devlet ne derse doğrudur, sizi düşünen de odur sözleri ile hakimiyet kurulmaya çalışılmaktadır, seçim ile yönetime gelenler de devletten fazla devletçi olmalıdırlar.</p>
İnsan	<p>Kurumda başlıca 3 grup vardır. Üst yönetim, alt idari memur, alt ise işi yapan, işçi ve çiftçiler vardır. Üniversitede yönetim ve profesörler, idari memur ve altta da öğrenciler vardır.</p> <p>Sevgi ve insanlıkta olmak pek istenmez, suiistimal edileceği, zayıflık belirtisi olarak görülmektedir. Dikta yönetimi sanki insanı daha iyi bir hoca yapar anlayışı egemendir.</p> <p>İşe göre insan, işe göre eğitim ve işe göre toplumsal yapı bireyin konumunu tanımlamaktadır, bunu kabul etmeli ve bundan mutlu olmalıdır.</p>
Sağlık	<p>İnsan sadece makinelerin çalışması için bir araç, üniversitede de ders vermek için bir araç olduğuna göre, insanın sağlıklı çalışması gerekir, bu açıdan tüm personel dikkatlice sağlık kontrolünden geçirilerek işe alınmalı, dikkatlice izlenmelidir.</p> <p>Tedaviler ve kontroller yine firmanın anlaştığı özel yerlerde olması sağlanır.</p>
Teknoloji	<p>Fabrika, üniversite veya diğer temel kurum, kültürün kaynağı da olabilmektedir. Bölgesel, uluslararası veya tümünün üstünde bir yapı ile gelişim ve değişim içinde olabilir.</p> <p>Kısaca teknolojiyi kullanmak, gelenek gibi yapmak ile ARGE ve diğer gelişim temelinde öncü olmak önemli olabilir. Araştırma ve Geliştirme ise ürün üretmediği için sadece teknolojiyi önem verenler tarafından kurulmaktadır.</p> <p>Eğitmciler de teknoloji peşinde koşmazlar, bu benim yöntemim diyerek, klasik kalırlar.</p>

Yazarın düşünceleri ana çerçeveyi oluşturmuştur.

Sonuç

Kalıp içinde yaşayan bir kişi ile bağımsız olan kişi farkı bireylere sorulmalıdır. İsteyerek bile olsa, kölelik kabul edilemez. İnsanlar bir emir değil, bir öneri sunabilir, birey bunu öğüt ve danışmanlık olarak almalı, rıza gösterirse yapmalıdır. Baş-üstüne demek doğru boyut değildir, Anayasa suç unsurunu kabul etmemek gerektiğini vurgular, diğerlerinde de gerekçe istenmesinin yapılması öğütlenmektedir.

Evlilikler bu açıdan bir zorbalık, kölelik olura, boşanma doğaldır. Amerika'da 40 yaşından sonra evliliklerin yarısı boşanmakta veya aynı evde ayrı oturmaktadırlar. Zorla değil, istediğim zaman birlikte olurum kuralı geçerli olmalı demektedirler. Birçok yerde kız isteme gidilmesi, bunun aile onayı demek değildir, *kız ve erkek kendi isteği ile evlenmek istiyorlar, bizler buna saygı göstermeliyiz, ayrılmak isterlerse de saygı göstermeliyiz, biz danışman, destek olmalıyız, bir çocuğumuz varken şimdi iki çocuğumuz olmaktadır* prensibi geçerli olmalıdır. Para veya belirli koşul kurmak ancak evlilik ile yapılacak desteği söylemek olarak yorumlanmalıdır. Eğitim bunu gerekli kılmaktadır, gelenek bu şekilde olmasa da eğitimi olan gücünü bu şekilde kullanmalı, yeni bir ortam oluşturmalıdır.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Eğitim ve Kültür;

7e-Yüksek Teknoloji Kültürü açısından Bakış*

M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özeti.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

Bilgi, Bilişim Çağı olarak tanımlanması daha geniş ve daha bilinen olmaktadır. Bu tanımlama bilgiyi öne çıkarmakta, ancak bilgiye sahip olanın özelliği, teknolojik gelişmeyi sağlamalı ve bunun yöntemi de her kültürün yapısını oluşturan oluşumu da belirlemektedir. Bu açıdan Yüksek Teknoloji denilmesi daha Kültürel açıdan doğrusal gelmektedir.

Yüksek Teknoloji Kültürü, Bilişim Kültürü çağı, bir kurtuluş olarak görülmüş ve insanlık açısından bir kurtuluş olarak nitelendirilmiştir. Ancak bu teknolojiye sahip olanlar, tüm Evrene hâkim olmaya çalışmışlardır. Bir yalanı bir anda tüm dünyaya yayıyorlar, kişi savunma yapmaya zorluyorlar, ortada ispat yok, ola yok iken savunma da yapamazsınız, hayır yalan deseniz bile kalıcı kalmaktadır. **Çamur atsın izi kalsın** bir yöntem olmuştur. Türkiye 1954 yılında iddia ispat ile yükümlü olduğu söylenmiş ama Türk yaşamında yalan ithamlar ve buna bağlı hükümet değişiklikleri gözlenmiştir.

Güç yalanlanması ötesinde ek iddialar ile olayı büyütmede, genellikle, hırsız, aldatıcı, kötülüğe sokucu olarak vurgulamaktadır. Özellikle yöneticiler onların güdümünde olmak ile kurtulmakta, denileni tam yapmasa bile farklı şekilde uygulamaktadırlar. Bu şekilde tepede kılıç ile yaşamayı öğrenir olmaktadır. Bunun için yüksek eğitim şart olmaktadır.

Özet

7e-Eğitim ve Kültür; Yüksek Teknoloji Kültürü açısından Bakış

Amaç: Evrenin globalleşmesi ile, Dünya belirli güçlerin hakimiyeti oluşmuştur. Bu açıdan Yüksek Teknoloji ile Yönetilen bir yapıda, kültürel öğeler ile eğitimin etkileşimi dikkatlere getirilmektedir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Güvenç öge tanımlanması ile Wikipedia ve internetten kaynaklar sunularak konu desteklenmeye çalışılmıştır.

Genel Yaklaşım: Yüksek Teknolojinin kendi içindeki **Kültürel Öğeler** olarak: 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji, ele alınmıştır. Eğitim faktörü penceresinden incelenmiştir.

Başlıca boyutlar: Bir yapılanmada üstün güçler kontrolü ele alması ile, bir yapıyı oluşturur ve kendilerine uyan bir zümre yaratmak isterler.

Yaklaşım: Her yapının arkasında uluslararası bir kuruluş ile ortak bir yapının elemanı olarak, tüm devletleri yoklamasını yapan bir mekanizma oluşmaktadır. Globalleşen evrende bunlar kaçınılmaz olmaktadır.

Sonuç: İnsanların üst bir güç tarafından yönetilmesi konu edilen bir kültürel yapıdan söz edilmektedir.

Yorum: Bireyin en üst yapı ile kişiliğinin değiştirilmesi, kültürel yapı etkileşimi gözden geçirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireyin Yüksek Teknoloji içindeki kültürel yapı ve eğitim

Outline

7e-Education and Culture; From High Technology Culture Perspective

AIM: Top regulative mind, by the globalization of the World, at the power at every aspect, thus by the High Technology, Informative age, taken a controlling role at administrative fact. This Article in consideration about this subject under education view.

Grounding Aspects: Güvenç indications on culture and Wikipedia, internet sources are in consideration at this Article.

General Considerations: For High Technology culture consideration parameters are **Cultural Parameters:** 1) Family, 2) Cultural Sources, Art, 3) Environment, 4) Education, 5) Managing; administration, religion, commerce, legitimate, 6) People, 7) Healthy, 8) Technology. Education perspective is the general point of view.

Proceeding: By taken the power of the universal administrative forces, forced such consideration at the common formation. Globalization makes this performing and widely effective all communities.

Conclusion: The attitude is going to change as a role model and being a laborer of the Big Boss, as such notification on consideration at this Article.

Key Words: High Technology culture and education at this concept

Giriş

Zamanımızda Amerika'nın uyguladığı yöntem belirgindir, benim dostum ol, desteğimi al, rahat edersin ve buna göre kendini eğit görüşü açık ve nettir. Yoksa silahlı güçler ve darbeler gündeme gelmektedir.

Bazı olaylar belirtilerek Yüksek Teknoloji Kültürünün etkinlik kurma çabası daha net anlaşılır olabilecektir.

- *Sınavda kopya verilmesi:* Üniversitenin yapı işlerini yapan bir firma, doğrudan tüm patronlar gelerek Rektörden sınav sorusu istemişlerdir. Yükseköğretim tarafından sorulan 10 yıllık soru kitapçığı verilerek, bundan son gece seçilecek denilmiş, bu kitabı çalışması öğütlenmiş, kitap verilmiştir. Ayrıcalık Yüksek Teknolojinin doğal hakkı olarak görülmektedir, bununla çatışma yerine her fert ile aynı düzeye getirilmesi önemlidir. Ancak idari personelden bazılarını etkiledikleri saptanıp, doğrudan soru seçme rektör lojmanında yapılmış, tüm personel dışarı çıkmamış, orada yatmışlardır ve sabah soru iletilmiştir. Bu firma sonra Rektörün 64 milyar Denizli iline zarar verdiğini belirtmiştir. Almak istediği proje bedava olarak Tepe İnşaatından alınmıştır, iddiası bu meblağın fiyatı imiş.
- *Malzemelerde saptırma boyutu:* Kantin ve kafeteryalar yenilenecek, bu açıdan çelik yapıya geçilmesi öngörülmüştür. Alınan malzemeler kontrol edilmiş, tümü alüminyum olduğu, ama muayene raporlarında çelik diye geçmekte idi. Genel sekreter ve hukuk müşavir ile gidilerek, bunun devleti zarar sokma, on yıldan başlayan bir suç olduğu ifadesi ile, çelik iddiasında olan depo memuruna belirtilmiş. Akrabalık ve diğer gerekçelerle bu işlemin yapılamayacağı ifade edilince, kul hakkı, birey hakkının feda edilemeyeceği net söylenince titremeye ve yalvarmaya başlamış. Rektör imzası olmadan geçerli olmayacağı, bu açıdan firmaya geri göndermesi söylenmiş, tüm kurullardaki elemanlar değiştirilip sorgu yapılmıştır. Burada örnek olarak, bundan sonra tüm alımlarda sıkı denetim, depo memuru dahil, tüm elemanlarca titizlikle yapılmıştır. Firma yönetimin yolsuzluk yaptığını belirterek, pahalı malı seçtiğini belirtmiştir, ancak firma Maliye Bakanlığında ceza yememek için, alüminyum bedeline çelik takım vermek zorunda kalmış, zarar görmüştür, sanki bir görmüşüz diye medyada konuşmuştur.
- *Öğrenci yemeklerine birlikte yemek ötesinde, çöplerde atılan yemeklere bakılmıştır ve bu durumda Ahçı ve mutfak sorgulanmıştır.* Neden makarnanın yenilmediği sorgulanınca, kurtlu olduğu, ancak marka üst kaliteli olunca depoya bakıldı, tümü böceklenmiş ve eski

ürünlerdi. Sorgulanınca firmanın elinde atılacak ürünü alıp, pazarladıkları anlaşıldı. Sonuçta suç duyurusunda bulunuldu ve bazı firmaları kayırdığı ve bunların Denizli ilinden olmadığı, ayrımcılık yapıldığı söylenildi.

- *Parkende fiyatının üç katı toptan alımda verilmesi:* Yeni bir binaya taşınacak elektrik tesisatı döşenecekti, normal dükkân fiyatının üç katı toptan fiyatı olarak verildi. Baka ilden üçte bir fiyatın altında taşınma dahil alındı ve taktırıldı. Sonuçta firma üç katı zarar etmesine neden oldu diyerek dedikodu çıkarıldı.
- *400 milyar yerine 34 milyar yapılması suçtur denildi.* Müzik festivali yapıldı, 200 milyar Kuşadası'nda yapılan bir festivalin, yurtdışı kaynaklı iki katı 34 milyar liraya yapıldı, sadece misafirleri Londra-İzmir getiren tam dolu uçağın 75 milyar ücret tuttuğu bunun nasıl yapıldığı soğrulandı. Uluslararası destekli bir müsabakada katılanlar ücret almadılar, tümü katılmanın kendilerinde bir CV, onur olacağını belirttiler.

SONUÇ: Bunlar olumsuz gibi görünebilir, ama yaraları vurgulanmalıdır. Yüksek Teknoloji de eğer sizin varlığınızı ispat ederseniz toplum sizi ancak böyle kabul edecektir. Bunu yönetici bilmeli, ya kulu, kölesi olacak, ya da üst yönetime geçecektir. Başlıca faydaları:

- Herhangi bir baskı olamayacağı anlaşılınca toplumda büyük saygı oluştu, sınavla aldığımızın yedek listesi adeta kapışıldı Beden Eğitim sınavında basın adam sokmak istedi, sokamayınca 3 ay aleyhte yazı yazdı, bu bir nevi reklam oldu. Suç olmayanlara itiraz bile edilmedi, reklamın iyisi, kötüsü olmaz prensibi güdüldü. Yurtdışı kaynak ile yapılaşma yapılmış, ilk defa yap işlet ve öde prensibi ile yapılaşma olmuştur.
- Malzemeler kaliteli olanlar teklife girdiler, çantacı denilen tipler çekildi. Her kurulda görev alanlar görevlerini öğrenerek, tam yerinde yapmak için çaba harcadılar.
- Öğrencilerde büyük yemeğe rağbet oldu, tümü yemeğe başladılar. Pınar elemanları gelerek, SEK fiyatından altına malzeme verdiler, şahane nefis boyut yakalandı, kantinlere de yansıdı.
- Tüm Türkiye'de tıbbi cihazlar dahil, çok ucuza teklif gelerek yapılanma sağlandı. Bakanlık şikâyeti sonucu incelemelerde taktir verildi.
- Festivalin amacı olan *Pamukkale Beyaz kalacaktır* imajı yaygınlaştı ve destek gördü. İlde Vali, Belediye Başkanı ve Rektör olarak birçok faaliyetin yapılması ve yurtdışı kaynak temini sağlanmış oldu. Melih Kibar ve Barış Manço ile yakın dostluk kurulmuş ve Barış Manço 'ya Çocuklara yaptığı eğitim katkısı için Onursal Doktora verilmiştir.

Bunlar tesadüfi olamaz, 7 yıl Anadolu Üniversitesinde Satın Alma Müdürlüğü ile 3 yıl Tıp Fakültesi Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü yapılması ile eğitim ve uygulama yapılması ile oluştu. Döner Sermaye 4,1 milyar ciro ve 4,2 milyar borçlu olarak alınmış, aynı işletme, hastane olarak, 12,5 sonra 35 milyar ciroya çıkarılarak, tüm bilişim ağı ile tek program çalıştırılarak sağlandı. %32 oranında katkı payı dağıtılması ile en yüksek oranda paylaşım sağlanmıştır. Kısaca eğitim ve uygulama ile bu sağlanabilmiştir.

Teknoloji Kullanma ile Kültürel Yapı etkileşimi

Teknoloji her kültürün oluşumunu sağladığı vurgulanabilir. Yapılanma boyutu olarak kültürleri bakarsak;

Göçebe Kültürü: Teknolojisi el ve birey ile yapılabilen, beceri ağırlıklı olmaktadır. Eğitim beceri şeklinde uygulamalı olmalıdır. Halı üretim de ele dayalı oluşu, sanat her veriyi kişinin yapmasıdır.

Tarım Kültürü: Hayvan, ziraat ufak çapta olmaktadır, bir kişi 10 dönümler ile uğraşırken, Endüstri Kültüründe 5bin dönüm uygulamaktadır. Yetiştiricilik geleneksel usuller ile olmaktadır.

Endüstri Kültürü: ürün üretmek, kazanç temelli olmaktadır. Bunlar bir teknolojik yapıyı gösterir. Ev ve iş arasındaki mesafe 4 km aşılırsa uzak derken, bu 30 km gibi bir boyuta çıkmaktadır.

Yüksek Teknoloji Kültürü: İleri cihazlar olduğu için, yapım ve kullanım kendilerine ait olduğundan, işlevleri kendileri yapmak yerine başkalarını kullanırlar, politikacılar, sanayiciler, sermaye ve enflasyon açısından bağımlı kılarlar. Gerekirse terörist kullanarak ele geçirirler. Bilişim Kültürü daha masum boyutta görünür, ama Yüksek Teknoloji Globalleşme ile Evrene hâkim olma boyutudur.

Birey Hakları Kültürü: Kardeşlik temeli ile tüm ayırımcılığı dışlar, ortak kazanç, birbirine yardım ve destek önemli, bunun yolu, insanlık ve kardeşliğe dayanan sevgidir. Bu boyut barışı gerekli kılar.

Zaman içinde Tarih, yakıp ve yıkan değil, sevi ve kardeşlik içinde olanın hakimiyetini göstermektedir. Diğer usul, zalimlik, adam öldürme, sürme, göçe zorlama olup, bir süre sonra kayıptır. Vietnam, Afganistan örneği sunulabilir.

Bilişim Çağı (Wikipedia)

15 Ocak 2005'te [İnternet](#)'in bir bölümüne ait çeşitli yolların görünümü. [Microsoft](#)'un kurucusu [Bill Gates](#)'e göre, İnternet, Bilişim Çağı'nın ve 21. yüzyılın ekonomik ve kültürel oluşumunda anahtar rolü oynayacak en önemli teknolojik gelişmedir. Bunun nedeni, İnternet'in veri ve enformasyon alış-verişi için özgün, bağımsız, açık, ölçeklenebilir ve güvenilir bir ortam teşkil etmesidir. Gates'e göre İnternet Çağı'nın en önemli teknolojik uygulaması [World Wide Web](#) olmuştur. Web sayesinde İnternet'te veri ve enformasyon aramak, bulmak ve paylaşmak kolaylaşmış, hemen herkesin elinden gelebilecek sıradan bir sürece dönüşmüştür.^[1]

Bilişim Çağı (Almanca *Informationszeitalter*, İngilizce *Information Age*) [bilişim ve iletişim teknolojilerindeki](#) gelişimin insanlık tarihinde toplumsal, ekonomik, ve bilimsel değişimin yönünü yeniden belirlediği ve giderek [ağ toplumunun](#) ortaya çıktığı döneme verilen addır. Başta imalat sanayii olmak üzere, ulaştırma, inşaat ve enerji sektörlerindeki gelişmelerin toplumsal ve ekonomik değişimin itici gücü olduğu [endüstri toplumunun](#) gelecekte neye evrileceği konusundaki tartışmalar 1950'lerin sonlarında başlamıştır.^[2] Başlangıçta bu döneme *Endüstri Sonrası Çağı* denmiştir.^[3] *Bilgi Toplumu/Çağı*, *Enformasyon Toplumu/Çağı*, *İnternet Toplumu/Çağı*, *Elektronik Çağ*, *Siber Toplum/Çağ*, *Dijital Çağ*, *Sanayi-ötesi Çağ*, *Post-Modern Çağ*, *Yeni Çağ* gibi çeşitli isimlerle de bilinmektedir. 1980'lerde İnternet'in kullanımının yaygınlaşması ve nihayet 1995'te tamamen serbest bırakılmasından sonra *endüstri sonrası* terimi yerini *enformasyon* sözcüğüyle değiştirmiş^[4], kavram Türkçeye *Bilişim Çağı* ya da *Bilgi Çağı* olarak yerleşmiştir. Günümüzde "Bilişim Çağı" terimi, 1990'lardan bugüne kadar olan süre için kullanılmaktadır.

Alberts, Papp ve Kemp'e göre Bilişim Çağı başlıca sekiz alandaki teknolojik gelişmeler üzerine kurulmuştur.^[5]

1. Gelişmiş yarı iletkenler.
2. Gelişmiş bilgisayarlar.
3. Fiber optik iletkenler.
4. Hücreli (mobil) iletişim teknolojileri.
5. Yapay uydu teknolojisi.
6. Gelişmiş bilgisayar ağları.
7. Gelişmiş insan-bilgisayar etkileşimi.
8. Dijital (rakamsal) iletişim ve veri sıkıştırma.

Teknolojik gelişmeyle birlikte, bilişim ve iletişim altyapısının geniş coğrafi alanlara yayılması ve mobil iletişim teknolojileri aracılığı ile veri ve enformasyon erişiminin zaman ve mekândan bağımsız hale gelmesi, bireylerin, kurumların ve toplumların birbirleri ile ilişkilerinin bir bölümünü iletişim ve bilgisayar ağları üzerinden yürütebilmelerine olanak sağlamıştır. Bilişim Çağı'nda bireyler ve kurumlar işlerini görmek ve günlük yaşamlarını sürdürmek için büyük miktarda veri ve enformasyona gereksinime duymaktadır. Birey ve kurumlar aynı zamanda birer veri kaynağı işlevi de görmekte, büyük bir veri havuzu olan İnternet'e, ya da bireysel veya kurumsal bilişim sistemlerine veri katkısında bulunmaktadır.

Veri ve enformasyonun zaman ve mekân kısıtlarını aşması, Bilişim Çağı'nda ülke sınırlarını yok etmesine de bir ölçüde yeniden tanımlanmalarına yol açmıştır. Oyunlar, kitaplar, müziksel yapıtlar, görseller ve videolar dijitalleşerek elektronik ürünlere dönüşmüştür. Ayrıca ticaretin; yayıncılığın, devlet hizmetlerinin; iş yaşamının, çıkar, ilgi, inanç, köken veya eğlence odaklı gruplaşmaların bir bölümü elektronik ortama kaymıştır. Kurumların ve işletmelerin örgüt yapıları değişmiş; hiyerarşik yapıların yerini daha esnek ve daha otonom ağ tipi örgütlenmeler almaya başlamıştır.

Yorum

1993 yılında Döner Sermaye İşletme Müdürü olunca ilk iş olarak IBM firmasına gidilmiş, bunun kanalı ile bir firma (Tulip) ile 200 ortak web yapısı kurulmuş, konsinye olarak alınan 100 makine ve bir muhasebe programı ile tüm işlevler aynı anda girilir olmuştur. Her bir gelir getiren hastane birimi bir ayrı kasa (havuz) tutulmuş, tüm istekler istek yapanın kasasına gelir ve gider olarak gösterilmiş, net kazançtan da katkı payı dağıtılmıştır.

Bu şekilde aynı yapı olmak üzere, 4,1 milyar ciro iki yılda 35 milyara çıkarılmıştır. Temelde yapılan sadece bilişime geçmektir. Kâğıt ve klasik işletmecilikten bilişim yapısına geçmesi, her bireyin katkısının doğrudan saptanarak, kişisel havuzdan gelir temini esası sağlanmıştır.

Bu yapıyı tam kazanmayan ama profesör olarak üstün gelir isteyenlerce sabote edilmeye çalışılmıştır.

Özet olarak: Bilişim ile gerçek adalet sağlanırken, bazıları için otorite kaybı olduğundan, Yüksek Teknoloji kendi istediği gibi kullanılmasını istemektedir.

Hekimler internet ve bilişim ile tanı ve tedavi boyutunda bilişim istememekteler, çünkü kendi kararlarına 50 civarında alternatif sunulmakta, hekim ise 3-5 sorguda olduğundan karar vermede daha kolay ve yakın olmaktadır.

Diktatörlük (Wikipedia)

Diktatörlük (Latince: *dictatura*), **otokratik** bir **hükümet** biçiminde, yönetimin diktatör olan tek bir birey tarafından yönetilmesi türüdür.^[2] Genellikle üç olası anlamda kullanılır.

1. **Roma Cumhuriyeti**'nde siyasi bir makam olan **Roma diktatörü**. Örneğin MÖ 2. yüzyılda yaşayan Romalı General **Lucius Cornelius Sulla** buna bir örnek olarak gösterilebilir.
2. Hükümet yönetimindeki tek bir kişi veya küçük bir grup tarafından denetlenebilen insanlar. Bu durum zor kullanılarak veya miras yoluyla edinilmiş olabilir. Bu tür diktatörler halklarını özgürlüğe kavuşturmaya çalışmış veya kavuşturmuş olabilir.
3. Günümüzdeki kullanımında ise; Diktatörlük, **hukuki** olarak **anayasalarda** veya devlet içerisindeki diğer politik ya da sosyal faktörler tarafından sınırsız bir liderlik imkanları kazanan, otokraside mutlak üstünlüğü bulunan yöneticilerdir.^[2]

20. yüzyıl ve erken 21. yüzyılda **aile diktatörlüğü** göreceli bir şekilde kalmıştır. Bazılarına göre ise **totalitarizm** türündeki bir yönetim biçiminde hükümete veya yöneticilere diktatörlük kaynağının nereden geldiği, o diktatörlüğün tanımlanmasına kaynak oluşturmaktadır.

Tüm anlamlarda diktatörler, toplumdaki insanların rızaları olmadan;

- Birden fazla yaşam tarzı ve görüşü sağlamayarak **çoğunlukcu** bir yapıda bulunuyor olabilir,
- İnsanların hayatını her yönüyle kontrol ediyor olabilir,
- Tamamen tek bir insandan gelen güç doğrultusunda kontrast bir yönetim sağlıyor olabilir,
- Hedeflerine ulaşmak için her türlü meşru ya da gayri meşru yöntemleri kullanıyor ya da savunuyor olabilirler.^[2]

Etimoloji

Diktatör kelimesi **Latince** emir veren, dikte eden anlamına gelir.^[12]

Bazı diktatörlük çeşitleri

İdeolojik diktatörlük

Devlet içinde tüm yetkileri kendi elinde tutup en üst düzeyde bulunan yöneticidir. Bu kişi aynı zamanda partisinin de mutlak lideri olup dışişleri bakanlığı ve orduda başkomutanlık yapabilir. **Tek parti rejimi** vardır. Bu tür diktatörlüklerde **demokrasiden** asla söz edilemez. Katı bir liderlik ilkesi vardır. Bu diktatörlük çeşidi daha çok benzer sistemler olan **nasizm** ve **faşizmde** görülmüş olup bu diktatörlük çeşidinde en çok ünlenmiş olan kişi **Adolf Hitler**'dir.^[13]

Tek parti diktatörlüğü

Tek parti diktatörlüğü de kişi diktatörlüğü içerisinde ele alınmaktadır.^[kaynak belirtilmeli] Devletin idaresinin ve her türlü yetkinin tek bir parti elinde bulunmasıdır.^[14] **Tek parti rejimi** vardır.^[15] Bu diktatörlük çeşidinde de **demokrasiden** söz edilemez.^[16] Partinin başında otoriter bir lider olabileceğinden kişi diktatörlüğüne benzeyebilir, bu konuda Sovyetler Birliği'nin **Stalin** dönemi örnek gösterilebilir.

Askerî diktatörlük

Devlet idaresinin orduda bulunmasıdır. Bu tür yönetimlere **cunta** adı verilir. Siyasi partiler bulunmaz, bulansa bile ordu kontrolünde varlığını sürdürür. Askerî yönetimlerin başına geçmiş kişiler genellikle yönetime **darbe** yoluyla gelmiştir. Bu diktatörlük çeşidini uygulayan en ünlü kişilere **Francisco Franco** ve **Muammer Kaddafi**^[17] örnek verilebilir.

Müşfik diktatörlük

Yine bu tür içerisinde ele alınabilecek olan ^[kaynak belirtilmeli] müşfik (sevecen) diktatörlük; **otoriter** bir liderin sadece kendi kişisel çıkarına veya nüfusuna sadece küçük bir bölümünün yararına değil de toplumun bütününe faydasına bir politika izlediği hükümet şeklindedir. Müşfik ve hayırsever bir diktatör, referandumlar yoluyla bazı demokratik kararların alınmasına izin verebilir. Çoğu diktatör rejim kendini daima hayırsever olarak gösterir ve demokratik rejimleri sürekli olarak dağınık, verimsiz ve bozuk olarak gösterme eğilimi içerisindeyler. **Napolyon Bonapart**,^[17] **Josip Broz Tito**,^{[18][19]} **Ho Chi Minh** gibi bazı liderler müşfik diktatörler olarak vasıflandırılırlar.

Yorum

Öncelikle Hitler dahil, hiçbir diktatör seçim ile başa gelmemiştir, azınlıkta kalanlar arasında olan ama seçim ile başa geçmesi öngörülenler olmamıştır.

--Serbest Seçim olmalı, muhalefet ile eşit haklar tanınmalıdır.

--Yasa yapan Meclis olmalı, farklı seçilenlerden oluşmalıdır.

--Mahkeme dahil, organizasyonlar yönetimin suç unsuru emrini yapamaz, Anayasal 137.

Madde acıktır, suç unsuru olan emir dahil yapılmaz denilmektedir.

--Gayri meşru yöntem kullanılamaz

Bunun dışında muhalefetin iddialarının boş olduğu açıktır. Çünkü zamanımızda ikili seçim yöntemi ile başa gelenin tek yönetici olması istenilmektedir. Hukuksal kontrol her zaman vardır ve olmalıdır.

Yüksek Teknoloji Kültür, kendi yönetimini kabul etmeleri ve kolaylıkla idareyi değiştirebildikleri için bu türdeki yönetimi, işgal ettikleri yerde tercih ederler.

Muhalefet

Hakimiyeti ele geçirmek için tüm metotlar kullanılır, bunun yanında hakaret, aşağılama olmakta, çünkü medya ülke mahkemeleri dışında kalacağı için istemin içinde olmaktadır. İktidar ne yapsa karşıyız denilir.

Bu bir yönetsel denge sağlaması için, seçimler iki aşamalı olur, en çok oyu alan iki aday arasında seçim yapılarak, %50 artı 1 oy esasını benimsenir. Bu sağlanmaz ise, mutlaka kargaşalar ve dikta yaklaşımları da kaçınılmazdır.

1.-Tablo: Yüksek Teknoloji Kültürüne göre

Eğitim Boyutu	
Aile	Aile değerleri büyük aşınmaya girmiş, her birey artık tek olarak yaşama boyutu ile evlenmeden birliktelik gündeme gelmiştir. İmam nikahı hatalı kullanıldığı gözlenmektedir. Çocuklar bakıcılar kanalı ile bakılmakta, anne ve baba akşam gelmesi ile, daha az çocuklar ile birlikte olmakta, iki tarafta birbirlerini tanımamaktadır. Hafta sonları da parklarda vakit geçirmektedirler. Kısaca aile artık bireylerin algısı ile oluşmaktadır. İnançları çok farklı olmakta, idare lehine olan ile aykırı, inkâr eden ve karşı çıkan gruplar ile olabilmektedir. Taraftar ile karşı olan, terör ile barış iç içe olmaktadır. 1986 olaylarında birbirini öldürenler sonra birbiri ile kardeşlik bağı kurmuşlar, saha sonra da farklı politikacı olarak karşı olmuşlardır.
Kaynaklar, Sanat	Birbirleri ile çatışan gruplar, kendilerine göre uygun olan felsefeleri alır, bunların ötesinde toplum için kahraman olan Atatürk gibi kahramanları da kendileri yönünde saptırırlar. Askerlik gibi, kendi yönetimin bir dikta olarak ele geçirmesini, seçimlerde halkın eğitimsiz ve sosyal sınıflarda düşük olması açısından geçersiz kabul ederler. Tek görüş geçerlidir, kendi görüşleridir. Destek sıklıkla yurtdışı kaynaklıdır. Solda, sağda dışardan destek ve kaynak alırlar. Sanat ise ancak kendi toplumu için geçerli olmalıdır.
Çevre	Mahalle baskısı, üstün güç ele geçirmiştir, bu açıdan da ona bakılarak karar verilmektedir. Globalleşme olarak çevre tüm dünya, isyanlar dünya kaynaklı olanlardır. Liberal olanlar bile bir hakimiyet peşindedirler. Her grubun kendisine göre çevresi vardır, diğer grup sanki düşman gibi ele alınır. Şehirli ile kasabalı ve köylü farklıdır ve birleşmez. Bireyler de olduğu gruba göre yorumlanırlar.
Eğitim	Karşı görüşlerde olanlar bütünü ile eğitilmiş, ancak kendi açısından bakarlar. İnternet kanalı ile insanlar kendi görüşlerine uygun olanı seçerler. Bir kişi aşı karşıtı ise 200 civarında literatüre bakar, hiçbiri bilimsel olmasa bile kendi görüşünü desteklediği için doğru olarak kabul ederler. Plasebo sanki tedavi eder gibi bakarlar, kendi uzmanlıkları olmasa bile bazı literatürleri okuyanlar alim kesilir ve çok hatalı yaklaşımlar yapar, toplumu yanıltırlar. Bir taraftar kitlesi oluşturarak sanki doğru boyutta gibi rol oynarlar. Eğitim taraflı, detaylarda, bilim dışı sıklıkla oluşan bir boyuta kaymaktadır.
Din, Devlet, Hukuk	<u>Din</u> : Yöneten gücün inancı temelinde, tarikatlaşma yapısındadır. Bu açıdan aksi görüşler zedelenmekte, dışlanmaktadır. Eğitim belirli görüş üzere olacağı için diğer görüşler baskılanacak, bir tür tarikat öne çıkarılacaktır. Din insanları devlet

	<p>memuru iken, tarikat memuru olsun diyerek, maaşları farklı grupların vermesi istenebilecektir.</p> <p><u>Devlet:</u> Yönetim gücü elinde tutmalı, bu nedenle kukla ve dikta yönetimlerin olduğu görülmektedir. Kuvvet ayrılığı yapısı ile güç farklı etkileşim ile tek elden yönetimi engelleyebilmektedir.</p> <p><u>Hukuk:</u> Karşı çıkanlar, terör bahanesi ile yok edilme ile karşıya kalmaktadırlar. Sömürmeyi kabul edenin varlığı devam edecektir. Sosyal yapıya göre farklı hukuk yapısı olmalı, nitekim yasa ile bazı kişilere dokunulmazlık tanınmaktadır.</p> <p><u>Büyü, Fantezi Boyutu:</u> Doğrudan yüksek otorite kendisi için masallar üretir, gücünü abartır ve tanrısal boyut oluşturur.</p> <p>Bu yapı, yalan ve iftiralar ile hakimiyet kurulmaya çalışılmaktadır, seçim ile yönetime gelmemeleri söz konusu olacağı için, dikta ve güç ile etkinlik gündeme gelmektedir.</p>
	<p>İftiralar ile devamlı bilgi kırıntıları ile yüklenmekte, birçok detay içinde gerçek bilimden uzaklaşmaktadır.</p> <p>Bireyler klasik bilgi yerine literatür sunmaları ile, gerçek bilimi bilen kalmadı denilebilir.</p> <p>İnsanlar artık ukala denilen yapıdadırlar, sanki her konuda bilgi sahibidirler. Konuşmalar kesin bu budur şeklindedir, kaynak ise istatistik veriler olmaktadır. 100 kişiye sorduk, onların cevabına göre doğru ve yanlış denilmektedir. Politik görüşler istatistik ile yorumlanmaya çalışılmakta, telefon ile sorulan soruların geçersiz olduğu bilinmesine karşın, ücretle yapılarak kamu görüşü oluşturulmaktadır.</p>
Sağlık	<p>Sağlık konusunda bilmeyen kalmamış, kemik suyu gibi birçok anlamsız, faydası ispatlanmayan yiyecekler ile tedaviler, anlamsız yaklaşımlar ile aşuya karşı çıkmak ve bazı tedavi denilerek, faydasız yaklaşımlar yapılmaktadır.</p> <p>Bulaşıcı hastalıkların yayılması, iletişim teknolojisi yanında, aşı ve diğer ilaç karşıtı olanlar nedeni ile olmaktadır.</p> <p>Covid salgınında maske ve mesafe dinlemeyenlerin çoğunluğu, üniversite mezunu olması da ilginçtir.</p> <p>Kısaca sağlık sık gündeme gelmekte ama sağlık ile ilintili olmamaktadır.</p>
Teknoloji	<p>Tüm harcamalar kredi kartı ile olması, bunların Visa veya maestro, MasterCard gibi kartlar kullanması, tek elden finansın yönetildiği belirgindir.</p> <p>Her birey kendisine göre bir köşe tutup, varlık sürdürme peşindedir.</p> <p>Tüm her birey hırsız ve rant peşinde denilerek, değerler ortadan kaldırılmaktadır.</p> <p>Teknoloji de bu açıdan anlamsızlaşmaktadır. Mafya-tik yapı denilerek insanları korkutup, başka açıdan sömürmektedirler.</p> <p>Covid aşısı bulunmasına karşın, sadece belirli ülkelerde belirli kişilere uygulanmış, diğerleri ücret ödeyememişlerdir.</p> <p>Kontrol mekanizması adı altında yönetim her türlü boyutu kontrol etmeye başlamışlardır.</p> <p>Artık bakkallar yerine süpermarketler olmuş Türkiye’de 5 büyük firma anlaşarak, ürünleri pahalı vermişlerdir.</p>

Yazarın görüşlerinden oluşturulmuştur.

Sonuç

Yüksek Teknoloji Kültüründe üst yönetim kendi işine gelir ise bilişimi destekler, eğer gelmiyor ise istediği programı aktive eder.

Yüksek Teknoloji boyutunda Suriye örneğinde olduğu gibi, işlerine geldiği için terör grupları öldürme bahanesi ile terör gruplarında kendilerine yakın olanlar desteklenmekte, tüm petrollere de el konulmaktadır. Emperyalist zihniyet, Yüksek Teknoloji Kültürü yapısı demektir.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Eğitim ve Kültür;

7f-Birey Hakları Kültürü açısından Bakış*

*M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özetidir.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

622 Medine Antlaşması ötesinde Kuran 109/6: “siz’in din (anlayışınız) size benim dinim banadır” diyerek bireysel boyuta indirmiş, 1924 Atatürk Anayasasında bir kişinin hakkının diğer kişinin hakkı ile sınırlandırıldığı vurgusu boyutu ile Birey Hakları Çağı çok önceden yapılmış olsa da Avrupa Konseyinin ilk maddesi, Civil Liberties, ikincisi de bunun tüm kamu ve kurum, kuruluşlardan korunması gerekir boyutu ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına yansması ile 2006-2010 yılından sonra hukuk boyutu daha aktif olmuştur. Buna karşın, ayrıca Fransa İhtilali 3 prensibi, bağımsızlık, özgünlük ve kardeşlik, sadece belirli kendileri için geçerli olmuştur. Civil İngilizce boyutunda birey, kişi olmadığı, vatandaş, medeni bağımsızlık yaklaşımı ile özel, özgün yaklaşımdan farklıdır, çünkü örf, adet ve gelenekler bu kapsamdadır, sadece suç dışındakileri yapmak hürriyeti şeklinde geniş yorum getirmemektedir. Bizden ve sizden kavramı sosyal sınıflandırma ile oluşan boyutun taşınması ve sınıflar içinde eşitliğe dönüşmüştür. Tüm insanlara dönmesi çabası Birey Hakları Kültürel yapısı içinde ele alınmıştır.

Homo sapiens, sapiens RNA genetik analizlerle, tek anneden ve babadan oluştuğu, kesin ilk derece kardeş olduğunuz kesin olup, DNA olarak tüm canlılar ile yakın bağ olduğu gerçeğine karşın, ayrımcılık, “ben” kavramı ile özel olmak arzusu ile, sınıflandırma yapılmaktadır. Bu toplumsal boyuta indirgenerek kültürlerde yapılanma ile oluşmaktadır. Eskiden sosyal sınıf gerekçe tutulurken, civil liberties kavramı girmesi ile artık başka ülkeleri işgal etmek gerekçesi “demokrasi ve insan haklarını getiriyoruz” olmuştur. Son Irak işgalinde milyondan fazla insan öldürülmüştür.

Bazı simgeler dikkate alınarak ayrımcılık uygulamaları yapılmıştır. Bazı görüşlerin eğitim olarak güç kazanmaması açısından Cumhurbaşkanlığı İspanya Gezisinde Yükseköğretim Başkanınca bulunan “başörtüsü” kavramı bu amaç için kullanılmıştır. Karşı çıkılması ile bunun Birinci Ordu Komutanı temelinde oluşan, 28 Şubat kararı ile yapılması düşünülen, amacının Ülkede bir olay çıkararak bir değişim yaşanacağı ifade edilmiştir. Kuran ifadesi ile Hamara/humur soyut kavram olduğu, akli örten ifadesi yapıldığı vurgusuna karşın, bunun sadece bir bahane olacağı, toplumun bu tuzağa düşeceği belirtilmiştir. 1984 yılında ilk defa sanki Kuran’da görülmüş gibi toplumda inancın buna bağlandığı ifade edilmiştir. Bir başka boyut Üniversitede giyim kuşam serbesttir kanununa karşın, konu Üniversitede propaganda yapma maddesine getirerek, Yönetmelikte bu eylemin karşılığı olan uyarıdan, okuldan atılmaya kadar değiştirerek, suç/ceza kavramının yorumlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca her Fakültede değil, bazı fakültelerde bazı üniversitelerde yapılarak, olaylara neden olunmuştur. Nitekim Üniversitemde Rektör olarak 9bin kişi hakkında soruşturma açılmış, kot pantolon, küpe takma dahil hemen tüm öğrenciler karşılıklı gruplar olarak ihbar edilmiş, sonuçta sözel uyarı verilmiştir. Ancak komisyona baskı nedeniyle çıkarma cezası verildiği, komisyon çağırılarak somut olay sorulmuş, algı ile yaklaşımın hukuk dışı olarak, uyarı almış farklı komisyonlar kurulmuş, rektörlük hukuka getirmiştir. Kampüs içi yürüyenler olmuş, olaya neden olunmamış

ama hepsinin resimleri çekilerek sorulmuş, Beşiktaş galibiyetini kutladık demişler, gürültü yaptıkları için uyarı verilmiştir. Olay çıkarmak isteyen gruplar Kampus içine alınmamıştır. Bunu nasıl başardığımı Anayasa Mahkemesi Başkanı sormuş, hukuk sistemi çalıştırıldığı belirtilmiştir, her dilekçe irdelenmiş, kasıtlı Eğitim Fakültesi son sınıfın hepsi bırakılmış, soruşturma açılarak sınav yenilenmiştir. İnsanları propaganda yaparak, başka maddeden işlem yapıldığı ve medya farklı yönlendirerek yapılan bir sosyal olaydır. Kuran Ahzab 33/59: *Dış elbise/cilbap giysinler* demekte, Nur 24/31: *hımarlarını öne getirsinler*, 24/60: *iffetli olmaları daha hayırlıdır* yaklaşımı vardır. İffetli olmanın anlamı örtünmek, ama bu soyut örtünme olmalıdır, Afrika'da çıplak Müslümanlar olduğu belirgindir. Bu açıdan olay sosyal boyutta çıkararak, istenilen baskıyı kurmak, *demokrasi getireceğiz* gibi bir gerekçe bulunarak uygulanmıştır. İnanışların bağımsızlığı kavramından çıkarılarak, laik boyuta karşı gelmek, Anayasal suç ve gerici gibi alakasız boyuta getirilmeye çalışılmış, ancak bu tuzağa düşürülerek, olay saptırılmıştır. Bunu yapan grupların, tarikatların daha sonra olaylarda bu olayları çıkaranlar ile kol kola olması düşündürücü, ayrıca ülkeden kaçmak zorunda kalmışlardır. Savunucu olarak ortaya çıkanlar hukuk değil, olayı karıştıranlar olmuştur, iddiayı destekleyenler olmuştur. Kuranı okuyan olmamıştır.

Özet olarak Yüksek Teknoloji Kültürü idareyi ele alabilmek için, ekipler ve medya desteği ile bazı simgeler bularak olay çıkarıp, gereğini yapacak ortam yaratır, birey haklarını gasp ederler. Bunun için taraf bulacakları kişiler olacaktır, hukuk yapısı birey haklarına yönelik olduğu dikkate alınarak, tümü yasal çözülmüş olacaktır, panik ve karşı reaksiyon olayı büyütecek ve iddia sahiplerine gerekçe yaratacaktır.

Özet

7f-Eğitim ve Kültür; Birey Hakları Kültürü açısından Bakış

Amaç: Her bir bireyin, bir fert olarak kendi varlığını yapılandırması, ayrı bir kişilik ile kendisini tanıması, algılaması ve buna göre bir kültürel yapı oluşturması konu edilmektedir. Eğitim faktörü temelinde yapılanma yapılmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Güvenç öge tanımlanması ile İnternet, Wikipedia ve Haklar tebliği temelinde konu irdelenmektedir.

Genel Yaklaşım: Birey Hakları temelinde öğelerin yapılanması, **Kültürel Öğeler olarak:** 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji, şeklindedir. Bu değerlendirme eğitim bakış açısına göre yorumlar yapılmıştır.

Başlıca boyutlar: Her bireyin kendisi temelinde oluşan özel, özgün yapısının bir kültürel yapı olduğu vurgulanmaktadır.

Yaklaşım: Her bireyin içinde olduğu ve kendisine özgün kültürel yapının genel anlamda öğelerinin irdelenmesi yapılmaktadır.

Sonuç: İnsanların yapısı benzer olsa da kişilikleri farklı ve özgün yapısının kültürel boyutu konu edilmektedir.

Yorum: Bir insan bir varlık ve özel, özgün yapılanması kültürel açıdan incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireyin kendi öz yapısı, kültürel boyut ve eğitim

Outline

7f-Education and Culture; From Individual/Civil Liberties Culture Perspective

AIM: The Human as an individual person constructed their cultural aspects, unique and sole, perceiving themselves, aware of being. Education is one of the main factors.

Grounding Aspects: Güvenç indication at cultural parameters and internet and Wikipedia are the source of the knowledge.

General Considerations: From the individual point of view, perspective: The **Cultural Parameters:** 1) Family, 2) Cultural Sources, Art, 3) Environment, 4) Education, 5) Managing; administration, religion, commerce, legitimate, 6) People, 7) Healthy, 8) Technology are taken in notice. Under education factor they are evaluated at this Article.

Proceeding: Each person has special, unique cultural factors, so this fact is indicated at this Article. attention, evaluation done he is reasoning and try to be in connection with them.

Conclusion: As the appearance be similar, thus not the same, so, cultural factors like a dress at the body, can be changed but the inside is unique.

Key Words: The sole individual cultural structure, and education

Giriş

Artık kolay çözüm olmadığı, akılcı yaklaşım gerektiği, bunun da bireyin kendisinin bilim üzere olmasının önemli olduğunu kavraması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Birey Haklarına eğilmek ile bunu bir kültürel boyut olarak bakmak farklıdır. Her kültür, kendisine göre kişi hakları vardır, ancak bunu kendi sınıfı için öngörür. Kabaca üst, orta ve alt sınıf varken, bunlar arasında da üçlü ayırım olduğu sosyal bir yapıdır. Hindistan çatışma olmaması açısından bulunan formül, *öldükten sonra dirilecek ve bir üst gruba geçeceksiniz* olmaktadır. Gelecek vaat etmek her çatışma önleyici gerekçesi olmakta, ancak o anda kapılan, kapılmakta, elde edilmektedir.

Tıbbiyeyi bitireli, doktor olalı 10 yılı geçmiş arkadaşlar buluşmak istemiler, bir araya gelirken, hocaları beni de istediler. Birliktelikte onlarla 6 yılın 5 yılı eğitici olmanın ve onları yakın tanımanın verdiği yakınlık ile, neler demek istersiniz dedim. Bizler söylemek yerine, siz bir konu ortaya atıp, hepimizi konuşturmamız ve bize katkı sağlamanızı istiyoruz dediler. O zaman, konuşmak, fikir vermek ne demektir diye soru sorarak, görüşlerini aldım, üç saat boyunca konuşma yapıldı. Bu konuşmanın özetini de Facebook içinde şiirsel notlarınızı da okuyacağız dediler, çünkü onu oluşturan bizler dediler.

Burada vurgulanan şey, insanlar özellikle çocuklar ile konuşurken çok şey öğrendiğidir. Oğlum, 5 yaşlarında iken, bahçede yabancı otları toplarken, bunlar zararlı onun için topluyoruz mu diye sorunca, hayır dedim, bizim çimler zayıf, onları korumak için yapıyoruz, dışardakileri ise koruyup, gözetiyoruz dedim. Bu söktüklerimizi de gübre olarak kullanıyoruz dedim, doğadakilere zarar denilmemeli demiştim ve bu benim bir ilkem olmuştur.

Ben sana bu hakkı veriyorum demek, Birey Hakları Kültürü değildir. Suç dışında birey her türlü davranışı yapabilir, bunu sınırlandırılması olmamalı, başkasının hakkının sınırına kadar da çevresi çizilmelidir. Diğer tanımlamalar hakkın kısılması, çizilmesidir. **Suçlar bellidir, bunun dışındakiler serbest bireye bırakılmalıdır.** Bırakın insanı, istediği gibi davransın, düşünsün, yaratıcı olsun, çalışarak değer üretsün, başkalarının başladığı değil, kendi boyutunda olsun. Picasso birçok sanatın kaynağı olmuştur, ilk planda fotoğrafik yaparken, kübizm gibi yöntemlere geçmiş, en son olarak çizimin büyümesine kapılmış ve çizmiştir.

Yazar olarak resim çizmeyi severek yapıyorken, Eğitim Fakültesi Resim Bölümü, her hafta çizgilerim ile bir destek olurken, öğretim üyeleri, bana neden sistematik çizmiyorum diye sordular. Ne çizeyim dedim, bilemeyiz, resimlerini görmemiz gerekir dediler. Bana iki resim defteri verdiler, kalın sayfalı olarak, arkalı ve önlü füzen kalemi ile 3 defter doldurdum. Sadece birini seçtiler, gerekçe bu resim özel ve özgün, bir spor salonu zemini dolduran resim olsa,

bunun sizin olduğunu bulabiliriz dediler. 10 adet çizdim, tenkit yapıldı, 50 adetten sonra bu stile uygun insan resmi yapmamı söylediler ve ayrıca hiçbir resimden örnek almamamı ve kendim özel yapımı geliştirmemi, kendim yapmamı istediler. Onlar sadece tenkit yaptılar. Bu açıdan, serbest ve özel, özgün olmak ile yaratılış olanağı olacağını ifade ettiler.

Literatür Sorgulaması

Birey Hakları başlığında bir netice bulunulamamış, Civil Liberties konusu bulunmuş ve Wikipedia'dan sorgulanmaktadır. Bu Birey Hakkı değil, medeni haklar ve vatandaşlık hakkı kapsamındadır. Örf, adet ve gelenek ile kısıtlanmakta, vatandaş olana getirilen hak olup, diğerlerini dışlamaktadır. Atatürk ifadesi ile “*Ne mutlu Türküm diyene*” kavramı yerine “*Ne mutlu Türkiye Vatandaşı olana*” konulması demektir. Türk kavramı da bir genetik değil, insanlık üzere olmak, kısaca bir insan olana kültürel tanımlamadır. Kısaca literatürlerde vatandaşlık hakkı boyutu olduğu görülmektedir.

Wikipedia boyutunda Civil Liberties konusu aşağıda incelenmektedir. Civil, vatandaşlık, medeni haklar olup, tam birey hakkı olmadığı yine de bir grup tanımına hak sağlandığı dikkatlerden kaçmamalıdır. Tarafli bir bakıştır.

Civil liberties, (Wikipedia)

Sivil özgürlükler, hükümetlerin anayasa, mevzuat veya [yargısal yorum](#) yoluyla, gereken süreç olmadan kısaltmama taahhüdünde bulunmalarının güvenceleri ve özgürlükleridir. Terimin kapsamı ülkeler arasında farklılık gösterirse de, sivil özgürlükler [vicdan özgürlüğü](#), [basın özgürlüğü](#), din [özgürlüğü](#), [ifade özgürlüğü](#), [toplama özgürlüğü](#), güvenlik ve özgürlük hakkı, [ifade özgürlüğü](#), mahremiyet [hakkı](#), yasalar ve süreç kapsamında [eşit muamele](#) hakkını içerebilir. ve [yaşam hakkı](#). Diğer sivil özgürlükler arasında [mülk sahibi olma hakkı](#), hakkı ve bütünlük hakkı bulunmaktadır. Sivil özgürlükler ve diğer özgürlük türleri arasındaki ayrımlar içinde, [pozitif özgürlük](#)/pozitif haklar ve negatif [özgürlük](#)/haklar arasında ayrımlar vardır.

Yorum

Civil Liberties kavramı, medeni Bağımsızlık, Vatandaşlık Hakları anlamında iken sivil özgürlük yaklaşımı net oturmamaktadır. Haklar hükümetlerin elinde kısaltma veya genişletme yetkisinde olamaz, bu yaklaşıma terstir. Taahhüt değil, İnsan Hakları temelinde yasaktır. Bunların ülkelere göre farklı olması da kabul göremez.

Belirtilen bazı boyutlar verilen haklar değil, sınırlanan haklar olmaktadır.

Birçok çağdaş ulusun bir [anayasası](#), bir tasarısı veya sivil özgürlükleri sıralayan ve güvence altına almaya çalışan benzer anayasal belgeleri vardır. Diğer ülkeler, [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi](#) ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi gibi önemli sözleşmeleri imzalamak ve onaylamak veya başka bir şekilde yürürlüğe koymak da dahil olmak üzere çeşitli yasal yollarla benzer yasalar yürürlüğe koydular. Bazı iddia edilen sivil özgürlüklerin varlığı, çoğu hakkın kapsamı gibi bir anlaşmazlık konusudur. Tartışmalı örnekler arasında [mülkiyet hakları](#), hakları ve medeni [evlilik saydır](#). Hükümet sansürünün algılanan sivil özgürlüklere engel olduğu otoriter rejimlerde, bazı sivil özgürlük savunucuları ifade özgürlüğü, mahremiyet ve anonimlere izin vermek için anonimle araclarının kullanılmasını savunuyor. ^[1] Demokrasilerin kendilerini dahil etme derecelerinin terörizmin etkisini dikkate alması gerekir. ^[2] [Kurbansız suçların](#) varlığının sivil özgürlükleri ihlal edip etmediği bir anlaşmazlık konusudur. Bir diğer tartışma konusu, [savaş](#) veya hal zamanlarında bazı sivil özgürlüklerin askıya alınması veya değiştirilmesi- bunun gerçekleşip gerçekleşmemesi ve ne ölçüde gerçekleşmeyeceği de dahil olmak üzere.

Sivil özgürlüklerin resmi kavramı genellikle Carta'dan kadar uzanır 1215'te kararlaştırılan bir İngiliz yasal [tüzüğü](#), bu da önceden var olan belgelere, yani Şartı'na dayanıyordu. ^[3]

Yorum

Magna Carta söz edilmekte, uygulanması sorunlar olan ve etkisi sınırlı olan ifade edilirken, 1215 yerine 622 Medine Antlaşması ve Kuran temelinde olan, birey hakları ise söz edilmemektedir. Bu haklar Selçuk ve Osmanlı hukuk yaklaşımın da kaynağı olmuştur. Şeriat kuralları bu Devletlerde uygulanmamış, kanun çıkarmışlar bu açıdan **Kanunilik** denilmiştir. Haklar, suç dışındaki her türlü davranış bireyin hakkıdır.

Asia
China

Yorum

Çin, Türk Boylarını ve memleketlerini kendi öz dilleri dahil, birçok hakları vermeyen, onları köle gibi kullanan bir ülkedir. Anayasa ve yasalarında eşitlik ifadesi olsa bile havada kalmaktadır. Demokratik Çin yapısını da kabul etmemektedirler. Zaten yasalarında “[subversion of state power](#)” şeklinde devlet gücünün üst denetimi yaklaşımı vardır. Binlerce insanı emperyalist zihniyet ile öldürdüğü de açık ve nettir.

India

Yorum

Hindistan’da 12 farklı sosyal sınıf vardır, bugün bu kalktığı ifade edişe bile, sermaye ve etkinlik açısından aynı yapı devam etmektedir.

Japan

Yorum

Örf, adet ve gelenekler hâkim olduğu gözlenmektedir.

Australia

Yorum

Temel yerli halk olan Aborjin’lere yapılan muamele ortada iken, birey hakkından bahsetmek olanaksızdır. Kendi belirli kesim arasında eşitlik olduğu bilinmektedir.

Refugee issues

Yorum

Yasalar civil liberties kavramını birey hakları yerine, vatandaşlık hakkı olarak yorumlandığı için, göçmenler ancak belirli bir meblağda ev alma gibi bir ödeme yapabilirler veya belirli bir üst sınıfta, eğitilmiş ise bu vatandaşlığa kabul edilebilirler. Amerika Hekimlerin %40-60 oranında yabancı olması bu nedenle açık belirtisi olmaktadır.

Europe

European Convention on Human Rights

The [European Convention on Human Rights](#), to which almost all European countries belong (apart from [Belarus](#)), enumerates a number of civil liberties and is of varying constitutional force in different European states.

Yorum

Avrupa Birliği İnsan Hakları kavramına kendilerinin uymadığı, bizden, sizden yaklaşım yaptıkları, göçmenler konusunda açık ortaya çıkmaktadır. Aldıkları göçmenler, kendi dillerini bilen, eğitilmiş ve işlerine yarayanlarıdır.

Czech Republic

Yorum

Çek ülkelerine gidince, oradaki dilenciler yere alınlarını koyarak para isterler, bu bile orada insan haklarının sınıfa göre olduğunun bir belirtisidir. Bunu görünce hemen o kişiyi oturmaya çalıştım, arkadaşlar engel oldu, dilenci de hakaret olarak gördü. Ona para verecektim, bu yaptığımı desteklemek anlamında olacağı için vermedim, veremedim.

France

Yorum

Fransa’da turistik değil, mahalle arasında bir kola istediğinizde size vermezler, siz yabancısınız, bu açıdan yanıma kızım ve eşimi alarak gidince, beni İngiliz sanıp verdiler, ben Fransızca bilmeme karşın, İngiliz aksanıyla konuşmayı da ekledim.

Bağımsızlık, eşitlik ve kardeşlik, ancak Fransız vatandaşı için geçerli denilse bile, çıkan olaylar böyle olmadığını göstermektedir.

Her gittiği yerde milyonlarca kişiyi öldürmesi, bunu yabancı askerlerle de yapması, halen de kabul etmemesi, bir siyah gerçek olarak durmaktadır.

Germany

Yorum

Almanya Doğu ve Batı ayrılmış iken, farklı eğitim modelleri olmuş, bugün Doğu eğitimi olanlar ancak işçi olarak iş bulmaktadırlar ve ayrıca Türkler onların patronu olmuşlardır. Bu nedenle nüfus nedeniyle iktidar ve politika üzerine hakimiyetlerini sürdürmektedirler. Sınıf ayrımcılığı olan bir yerde, eşitlik olamaz.

Türkler belirli yerlerde, sıklıkla İkinci Dünya Savaşında boşaltılan yerlere yerleşmişler ve burada aile ve kasaba olarak yerleşmişlerdir. 1980 yıllarında akrabaları ziyaret gittiğimde benden bazı sorular cevap aradıklarını söylediler, bir evde toplandık, 40 kişiden fazla insan vardı, sadece benim oturmam için koltuk, oda tümünden boşaltılmış, yere oturdular.

Turgut Özal ile başlayan hareket ile, artık burada yerleşmelerini, paralarını bütünleştirerek, bir kişinin geliri ile geçinme, kabile zihniyeti ile bütünleşme, diğerleri ile sermaye yapılması ve etkinlik kurulması idi. Artık Türkiye'ye götürülecek hediye olmadığı, orada ev gibi yer yapılması ve kendi evlerine gitmeleri önerdim. Bugün bakılınca tüm Kafeteryaların işletilmesi Türklerin elindedir. Bir arkadaşına sordum, gidelim kendin gör dedi. Alman işletmecide, iki masa vardı, devamlı ne istiyorsunuz dediler ve pahalı idi. Türk kahvesinde ise gelin, oturun, bedava çay ikram ediliyordu, ucuz idi, bahçe bile tıklım, tıklım dolu idi. İki kişi yemek yiyordu, oturun kahve için denildi, arkasından 6 kişi oldular ve yemek yediler, randevu olmadan, birbirini görüp gelmişlerdi, geçen süre de yarım saat oldu. Yolda kişileri çekebilmek için, köftçiler, arkadaşları ve kendi arabalarını koyarak, sanki için dolu gibi gösterirler. Bazı barlarda da çay içme koşulu ile paralı gençler tutarlar, sadece oturup sohbet edeceklerdir, tercihan yabancı lisan konuşmaları da istenir. Bir yerde tüm sandalyeler boş ise, kişi bir şekilde oturur, erkek sağa, kadın sola oturur. Diğerleri insancıl ise yakınlarına, değil ise tam aksi, uzağa oturur.

United Kingdom

Yorum

Genel bir İngiliz boyutu vardır, özellikle Afrika yaklaşımları özetlenir. Üst kat (Up-stairs) ev sahibi, alt kat (down-stairs) hizmetçiler, orta sınıf, dışarıda kapı dışında yemek yiyenler ise işçiler, ayrıca bahçeye giremeyen dışarda yemek artıklarını genellikle yiyenler vardır. Bu açıdan askerde rütbe, aristokrat anlamında olmaktadır. Bu halen devam ediyor mu dersiniz, bir çay içmek için eve gittiğinizde, evin hanımı size isterse ikram eder, belirli düzen içinde verir, sizi dışlayabilir. Kısaca genel anlamda devam etmektedir. Parlamento bile iki aşamalıdır, bazı ülkelerde Senato bunun temsilcisi olarak yaratılmıştır.

İngiltere'de genel kanı, kanunlar halk için çıkarılır. 1215 Magna Carta, 1628, 1679, 1689, 2008, olup, son Avrupa Konseyin civil liberties kavramının vurgulanmışıdır. Eşitlik tamam ama ben ayrıcalıklıyım geçerlidir.

Russia

Yorum

Rusya'da insan hakları demek, emirlere uyan için geçerlidir.

North America

Canada

Yorum

Birinci Dünya savaşında İngilizler Osmanlı askerlerini Kanada'ya götürmüşlerdir, 110bin üstündeki askerden 10 kadar kişinin sağ kaldığı belirtilir.

United States

Yorum

Evet demokrasinin kaynağı Amerika denir ama bunu sadece kendileri söyler. Kore, Vietnam, Afganistan, Suriye ve Irak milyonlarca ölenler yüzünden sadece iş birlikçileri söylemektedir.

O sistem içine girersen eşitlik sağlanır.

Demokrasi ve İnsan Hakları ülkeleri işgal etmek için bir gerekçedir.

Kore savaşında esir olanların %15 ölmüş, Türklerde ise sıfırdır, bu birbirini korumak gözetmekten dolayıdır. Bir hafta içinde TV de memleketi aleyhine hemen tüm askerler konuşmuş iken, bir tek asker Türk olarak konuşmamış, küfretmiştir. Amerikan askeri komutanlarını öldürmek istemiş, bizde ise kucaklamıştır.

65 bin üstü kişiyi Türk Askerine karşı donatmış, yetiştirmiş, 3500 kişi silah çeken öldürülmüş, tüm depoları göstermişler ve halen birlikte Suriye içindedirler. Gerekçe insanlık, silah çeken hariç kimseye farklı muamele yapmamaktır. Asker yapmıyor desiniz bile oraya giden Kızılay, Hekimler, Memurda aynı yapıdadır, bu bir kültür meselesidir.

Genel Yorum

Yasalarında olmasına karşın, bu ülkeler milyonlarca kişiyi öldürmüş, emperyalist zihniyeti ötesinde, Birleşmiş Milletler Genel Kurul üyesi ötesinde reddetme hakları olduğu için, bir Yüksek Teknoloji Kültürü ile diktalarını sürdürmüş ve sürdürmektedirler.

Teorik Tanımlamalar (Theoretical distinctions)

Haklar denilince belirli bir ilkeler akla getirilmektedir, soyut olarak bakılması Birey Hakları Kültürü simgesidir. Bu ilkeleri grupları aşağıda sunulmaktadır (Wikipedia):

Kamu ve Medeni Kanun arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadırlar.

Burada gözlemlendiği gibi hakların sınırları çizilmektedir, bireyler istediğini yapabilir denilmemektedir.

Claim rights and liberty rights: Hak ve özgürlük hakları talep et:

Bazı [filozoflar](#) ve [siyaset bilimciler](#) iddia hakları ve özgürlük hakları arasında bir ayrım yaparlar. *Talep hakkı*, [hak](#) sahibi ile ilgili olarak diğer taraflara sorumluluk, görev veya yükümlülükler içeren bir haktır. Buna karşılık, *özgürlük hakkı*, diğer taraflara karşı yükümlülükler gerektirmeyen, sadece hak sahibi için özgürlük veya izin gerektiren bir haktır. ^[1] Bu iki "hak" duygusu arasındaki ayrım, Amerikalı hukukçu [Wesley Newcomb Hohfeld'in](#) Yargı *Muhakemesinde ve Diğer Hukuk Denemelerinde Uygulandığı Gibi Temel Hukuk Kavramları* (1919) adlı ufuk açıcı çalışmasındaki analizinden kaynaklanmaktadır. ^[2]

Özgürlük hakları ve talep hakları birbirinin tersidir: bir kişinin, yalnızca kendisini yasaklayan bir iddia hakkı olan başka bir kişi yoksa, bir şey yapmasına izin verme özgürlüğü vardır ve aynı şekilde, bir kişinin başkasına karşı bir hak iddia hakkı varsa, o kişinin özgürlüğü böylece sınırlıdır. Bunun nedeni, yükümlülük ve izin [deontik](#) kavramlarının ^[3] ikilisi olmasıdır; bir kimse, sadece ve sadece kaçınması gerekmeyen şeyleri yapmaya izin verilir ve sadece kaçınmasına izin verilmeyen şeyleri yapmakla yükümlüdür.

Yorum

Özgürlük hakkı doğal hak olarak ele alınırken, talep edilenler ise bireyin rızası ile olanlar olarak tanımlanmaktadır. Bunların birbirinin tersi olarak görmek anlaşılır olamaz. Sanki talep edilenler, yapmasına izin verilmeyenler şeklinde algılanmaktadır. Halbuki TCK göre düzenlemeleri yapmamak suç kapsamında değildir, kısaca zorlanamaz.

Bu yapı da insanları suç olmayan boyutlar dışında da bir kurala sokma boyutunu, birey hakkının kısıtlanmasını göstermektedir.

Belirtilen görüşe, katılmak mümkün değildir.

Individual and group rights: Bireysel ve grup hakları

Kolektif haklar olarak da bilinen grup hakları, üyeleri tarafından değil, bir grup ana grubu tarafından tutulan [haklardır](#). ^[1] Buna karşılık, **bireysel haklar** bireysel insanlar tarafından tutulan haklardır; grup farklılaşmış olsalar bile, ki çoğu haktır, hak sahipleri bireylerin kendileri ise bireysel haklar olarak kalırlar. ^[2] Grup hakları tarihsel olarak hem ihlal etmek hem de bireysel hakları kolaylaştırmak için kullanılmıştır ve kavram tartışmalı olmaya devam etmektedir.

Yorum

TCK grup hakları birey hakkı ile eşittir, komisyon kararı bir bireyin görüşü ile eş tutulmaktadır. Bu hukuk olarak daha gerçekçidir, eskiden bilirkişi kararları kesin iken, tek bir kişi görüşü olarak ele alınınca itiraz doğrudan geçerli olmaktadır. İspat etmeden görüş belirtilebilmektedir. Mahkeme uzman görüşü alabilir ama bunu temel almaz, sadece görüş olarak ele alıp, karar sorumluluğu hakimdedir. Bu boyut, kamu vicdanını temsil eden jüri sistematiğinde ise, jüri elemanları karar verir, cezayı vermek hâkime düşer. Bu zencileri öldüren beyaz Amerikalı polislerin beyaz jüri üyeleri tarafından suçlu bulunmamasının genel gerekçesi görülmektedir. Zenci bizde hakaret değilken, çünkü kardeşlik boyutunda ilk insanlar iken, bunu düzeltmek için Afrika Amerikalı denilmesi olayı düzeltmemektedir. Beyaz yerine de Kafkas kökenli olması da onlara sağlanan hakkı değiştirmemektedir.

Sanki zengin olmak ile düzelecek sanılırken, siyahların olduğu yerde piyango kullanımı sıktır, karı da %60 beyazlar alır, ultra lüks arabalar zencilere satılabilir.

1975 yılında Eğitim için Amerika'da Yükseköğretim elemanı olarak, rektör grubu sıfatı ile incelemede bulunurken, bir basketbol sahasında karavanda olan, burada doğup, büyüyen ve eğitim gören ile, büyük sitelerde doğup, büyüyen ve eğitim görenler, aynı konularda öğrenim görmeleri ve diploma almalarına karşın, birisinin sosyal boyutta yer edinmesi olanaksız olmaktadır.

Eğitim eşitliği olsa da eğitim ile elde edilenler çok farklı, mukayese bile edilemezdir.

Natural rights and legal rights: Doğal haklar ve yasal haklar

Doğal haklar ve yasal haklar iki tür haktr. ^[1]

- Doğal haklar, belirli bir kültürün veya hükümetin yasalarına veya geleneklerine bağlı olmayanlardır ve bu nedenle *evrensel*, *temel* ve *devredilemezlerdir* (insan yasaları tarafından yürürlükten kaldırılmazlar, ancak kişi başkasının haklarını ihlal etmek gibi eylemleriyle zevklerini yitirebilir). [Doğal hukuk](#), doğal haklar yasasıdır.
- Yasal haklar, belirli bir [hukuk sistemi](#) tarafından bir kişiye bahşedilen haklardır (insan yasaları tarafından değiştirilebilir, yürürlükten kaldırılabilir ve kısıtlanabilirler). [Pozitif hukuk](#) kavramı yasal haklar kavramı ile ilgilidir.

Doğal hukuk ilk olarak felsefesinde ortaya çıktı^[2] ve [Romalı filozof Cicero](#) tarafından anıldı. Daha sonra İncil'de ima edildi ve daha sonra [Orta Çağ'da](#) Büyük [Albert](#) ve öğrencisi [Thomas Aquinas](#) gibi [Katolik filozoflar](#) tarafından geliştirildi. Çağı sırasında, doğal yasalar kavramı hakkına meydan okumak için kullanıldı ve klasik cumhuriyetçilik şeklinde bir [sosyal sözleşmenin](#), hukukun ve hükümetin- ve dolayısıyla yasal hakların- kurulması için alternatif bir gerekçe haline geldi. Tersine, doğal haklar kavramı başkaları tarafından bu tür tüm kuruluşların meşruiyetine meydan okumak için kullanılır.

İnsan hakları fikri doğal haklar teorilerinden kaynaklıdır. ^[4] İnsan hakları ve doğal haklar arasındaki ayrımı reddedenler, insan haklarını [doğal hukuka](#), [doğal](#) teolojiye veya doktrinine bağlı olmayan halef olarak görürler. ^[5] Özellikle doğal haklar, herhangi bir hükümetin veya [uluslararası organın](#) görevden alma yetkisinin ötesinde kabul edilir. 1948 Birleşmiş Milletler [İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi](#), doğal hakların uluslararası yumuşak hukuk anlayışını içine alan önemli bir [yasal araçtır](#). Doğal haklar geleneksel olarak yalnızca haklar olarak görülürken^[6] insan hakları da olumlu hakları içermektedir. ^[7] İnsan hakları doğal haklar anlayışında bile, iki terim eşanlamlı olmayabilir.

Yorum

Doğal haklar ile yasal hakları ayırmak, tam bir birey haklarını dışlamanın bir yöntemidir. Zarar ve zulüm gösteren, kısaca suç işleme dışındakiler bireyin hakkıdır. Düzenlemeler ile suç oluşamaz yaklaşımı Türk Ceza Kanunu temelinde iken, bu boyutta olmayan bir yapı dayatılmaktadır. Medeni Kanun'da yasalarda yok ise, örf, adet kapsamında olabilir, ama ceza kapsamında bu gerekçe olursa, ceza ağırlaştırılır.

Rıza şartı, yaşam hakkı dışında gereklidir, bunun için de bilgilendirme, uyarı önceden yapılmalıdır. Dur işareti olmayan bir yolda, ceza kesilemez, kesilmiş ise iptal edilir.

Amerika'da oğlum ve damat bir ter yola girmişler, 4 polis arabası durdurmuş, ikisi önde, ikisi arkada, silah doğrultulmuş ve yerinizden kıpırdamayın denilmiş. Gerekçe hızla otoyola ters yoldan girmeleri imiş, banka soyguncusu sanmışlar. İşareti görmediklerini söylemişler, bir polis bakmış ve haklılar demiş, mahkeme cezayı karar verecek demiş. 2bin dolarlık cezayı 30 dolara indirmiş ve sonra ödenir denilmiş. Uyarı levhası küçük olduğu için, belediyeye ceza kesilmiş.

Negative and positive rights: Olumsuz ve olumlu haklar

Olumsuz ve olumlu haklar, eylemsizlik (olumsuz [haklar](#)) veya eylem (olumlu *haklar*) zorunlu kılan *haklardır*. Bu yükümlülükler hukuki [veya ahlaki](#) nitelikte olabilir. Olumlu ve olumsuz haklar kavramı özgürlük haklarında uygulanabilir.

Bir mahkemede iki partiyi içeren bir örnek vermek *gerekirse*: Adrian'ın [Clay'e](#) karşı x hakkı vardır, ancak ve ancak Clay'in Adrian'a bir şekilde x ile ilgili olarak davranması [yasaklanırsa](#) . Buna karşılık, Adrian'ın Clay'e karşı x'e karşı olumlu bir hakkı vardır, ancak Clay *bir* şekilde x ile ilgili olarak Adrian'a davranmak zorunda kalırsa. Bu noktada bir durum, Adrian'ın Clay'e karşı olumsuz bir *yaşam hakkı* varsa, Clay'in Adrian'ı öldürmekten kaçınması gerekir; Adrian'ın Clay'e karşı olumlu bir *yaşam hakkı* varsa, Clay'in Adrian'ın hayatını korumak için gerektiği gibi davranması gerekir.

Olumsuz *hak* olarak kabul edilen haklar arasında özgürlüğü, can, [özel mülkiyet](#), suçundan özgürlük , dolandırılmaya karşı koruma , [din özgürlüğü](#), [habeas corpus](#), yargılanma ve bir başkası tarafından köleleştirilmeme hakkı gibi sivil ve [siyasi haklar](#) yer alabilir.

Olumlu *haklar* olarak kabul edilen haklar , başlangıçta Çek hukukçu [Karel Vašák](#) tarafından 1979'da önerildiği gibi , [polislerin](#) kişi ve malların korunması ve hakkı gibi diğer sivil ve siyasi hakların yanı sıra [gıda](#), [konut](#), [kamu eğitimi](#), [istihdam](#), [ulusal güvenlik](#), [askeri](#), [sağlık hizmetleri](#), <b1 gibi <b14>ekonomik, sosyal ve kültürel hakları içerebilir. 12>sosyal güvenlik, [internet erişimi](#) ve minimum [yaşam standardı](#). İnsan haklarının "[üç kuşak](#)" hesabında, olumsuz haklar genellikle birinci nesil haklarla, olumlu haklar ise ikinci ve üçüncü nesillerle ilişkilidir.

Bazı filozoflar (eleştirilere bakınız) olumsuz-olumlu hak ayrımının yararlı veya geçerli olduğu konusunda hemfikir değildir.

Olumlu ve olumsuz haklar teorisine göre, olumsuz bir hak, başka bir kişi veya grubun (örneğin bir hükümetin) genellikle istismar veya zorlama şeklinde bir eylemine maruz *kalmama* hakkıdır. Bu nedenle, birisi onları reddetmek için harekete geçmedikçe olumsuz haklar *vardır*. Olumlu hak, başka bir kişi veya grubun eylemine maruz *kalma* hakkıdır. Başka bir deyişle, olumlu bir hakkın kullanılabilmesi için, başka birinin eylemlerinin denkleme *eklenmesi* gerekir. Teorik olarak, olumsuz bir hak başkalarının hak sahibine karşı hareket etmesini yasaklarken, olumlu bir hak, başkalarını hak sahibine karşı hareket etmeye mecbur kılar. [Kantian](#) zorunluluk çerçevesinde, olumsuz haklar [mükemmel görevlerle](#) ilişkilendirilebilirken, olumlu haklar görevlere bağlanabilir. [\[alıntı gerekir\]](#)

Olumlu ve olumsuz haklar arasındaki ayrıma olan inanç genellikle, sözleşmeyle yaratılana kadar olumlu hakların var olmadığına inanan özgürlükçüler tarafından korunur veya vurgulanır. [Birleşmiş Milletler](#) İnsan Hakları [Evrensel Beyannamesi](#) hem olumlu hem de olumsuz hakları listeler (ancak bunları bu şekilde tanımlamaz). Çoğu [liberal demokrasinin](#) anayasaları olumsuz hakları garanti eder, ancak hepsi olumlu hakları içermez. Bununla birlikte, olumlu haklar genellikle diğer yasalarla güvence altına alındı ve liberal demokrasilerin çoğunluğu vatandaşlarına kamu tarafından finanse edilen eğitim, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik ve yardımları sağlıyor.

Yorum

Bu yapıyı algılamak ülkemizde zordur. Mecliste yapılan konuşma hakaret olsa bile soruşturulamaz, ancak kişisel olursa olabilir, bu açıdan delilsiz, kanıtsız konuşabilmekte, buna da olumsuz söz söyleme hakkı deniliyor. Bunu normal yaşamda yapan kişi ise hapis bile ceza görebiliyor, sadece tazminat verilmiyor.

Amerika'da yolda giderken bir parkta bir 50 yaş üstü bir kadına selam verdim ve döndü, niye veriyorsun dedi. Kısaca olumlu yaklaşımın ancak tanıdık, dost olana yapılabileceğini, görevim olarak söyledi. Ben insanlık olarak genetik olarak kardeşiz deyince, hemşire olduğunu ve bunun doğru ve İnsan Hakları vurgusu olduğunu belirterek mesleğim ve geldiğimi yeri sordu. Hekim ve Türk olduğumu öğrenince sizin için doğru, bizler için ise selam vermek olumsuz boyut olarak geçer ve yapılmaması gereken olarak algıladık dedi.

Türkiye Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını kendi hukuk sistemi üstünde görmektedir. Yargıtay karar verir, bunu ilgili mahkemeye iletir, ilgili mahkeme görüşü dikkate alır ama kabul veya reddedebilir. Bunun gibi, burada alınan kararlar ilgili mahkemeye gelir ve gerekçeye göre davranırlar. Bazı konularda beraat kararı olmasına karşın, niye uygulanmadı denilmektedir, bu kişilerin 5 farklı davası olduğu, birinden zaten beraat edeceği ve bu konuda tutuklu olmadığı dikkate alınmadan, sanki genel karar gibi medyaya iletilmesi bir aykırılık, daha doğrusu algı yaratma çabasıdır.

Human rights

Civil and political: Medeni ve siyasi haklar

Medeni ve siyasi haklar, bireylerin [özgürlüklerini](#) hükümetler, sosyal [örgütler](#) ve özel bireyler tarafından ihlal edilmekten koruyan bir [haklar](#) sınıfıdır. [Ayrımcılık](#) veya baskı olmadan toplumun ve [devletin](#) sivil ve siyasi yaşamına katılma hakkını sağlarlar.

Vatandaşlık hakları, insanların fiziksel ve zihinsel bütünlüğünün, yaşamının ve sağlanmasını içerir; [cinsiyet](#), [ırk](#), [cinsel yönelim](#), ulusal [köken](#), [renk](#), [yaş](#), [siyasi ilişki](#), etnik [köken](#), sosyal [sınıf](#), [din](#) ve [engellilik](#) gibi gerekçelerle ayrımcılıktan korunma; [\[1\]\[2\]\[3\]](#) ve [mahremiyet](#) ve [düşünce](#) özgürlüğü, [konuşma](#), [din](#), [basın](#), [toplantı](#) ve [hareket](#) gibi [bireysel haklar](#).

Siyasi haklar arasında [hukukta doğal adalet](#) (usul adaleti) - hakları gibi - adil hakkımda dahil olmak üzere ; [vadesi gelen sürece](#); redress veya yasal bir çözüm arama hakkı; ve [örgütlenme özgürlüğü](#), toplanma hakkı, dilekçe hakkı , [meşru müdafaa](#) hakkı ve oy kullanma hakkı gibi [sivil toplum](#) ve [siyasete katılım hakları](#).

Sivil ve siyasi haklar, uluslararası haklarının özgün ve ana parçasını oluşturur. ^[4] 1948 İnsan Hakları Evrensel [Beyanamesi'nin](#) ilk bölümünü (ikinci bölümü içeren [ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla](#)) oluştururlar. Üç kuşak [insan hakları](#) teorisi bu hak grubunu "birinci nesil haklar" olarak kabul eder ve [olumsuz ve olumlu haklar](#) teorisi bunları genellikle haklar olarak kabul eder.

Yorum

Hakların tanımlaması usul olarak anlamlıdır. Yoksa tek bir yer yeterli olmalıdır. Eskiden acil boyutlar için farklı numara iken tümü 112 olarak bütünleşmesi, birey hakları açısından önemlidir.

Amerika'da 911 olması, çocuklar açısından daha uygun denilmiş ama 112 daha kolaydır, 2 numara tekrarını önlemek amacıyla. 911 çağırınca üç ekip gelir, önce polis, sonra sağlık ve itfaiye. Polis uygun demedikçe sağlık, ambulans gelmez, çünkü korku hakimdir. Türkiye'de her yer ve konuma çekinmeden girer, ana püf noktası insanlık sevgi ve anahtar kelime de *geçmiş olsun* sözüdür.

Economic, social and cultural: Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar

Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar [sosyo-ekonomik insan haklarıdır](#), [eğitim hakkı](#), barınma [hakkı](#), yeterli [yaşam standardına sahip olma hakkı](#), [sağlık hakkı](#), mağdur [hakları](#) ve bilim ve hakkı gibi . Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar uluslararası ve bölgesel insan hakları araçlarında tanınmakta ve korunmaktadır. Üye ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel haklara saygı göstermek, korumak ve yerine getirmek için yasal bir yükümlülüğü vardır ve bunların yerine getirilmesi için "ilerici eylemde" bulunmaları beklenir.

[İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi](#) bir dizi ekonomik, sosyal ve kültürel hakkı kabul eder ve Uluslararası [Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi](#) (ICESCR) ekonomik, sosyal ve kültürel hakların birincil uluslararası yasal kaynağıdır. ^[1] [Çocuk Hakları Sözleşmesi](#) ve [Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi](#), ICESCR'de çocuklar ve kadınlarla ilgili olarak tanınan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların çoğunu tanıy ve korur. [İrk Ayrımcılığının Her Türünün Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi](#), bir dizi ekonomik, sosyal ve kültürel hakla ilgili olarak ırksal veya etnik köken temelinde ayrımcılığı yasaklamaktadır. [Engelli Hakları Sözleşmesi](#), ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan tam olarak yararlanma ile ilgili makul [konaklamanın](#) reddedilmesi de dahil olmak üzere engellilik temelinde tüm ayrımcılığı da yasaklamaktadır.

Yorum

Ülkemizde tüm sosyal haklar ücretsiz veya belirli geliri olanlara, yeşil kartlı olanlara ücretsizdir, bunun içine otobüs de dahildir.

Eğer bir yerde kurallar var ise, orada insan hakların zedelenmesi olduğu söylenebilir. Bundaki amaç dava edilebilmesi, Mahkemelerde olayın netleşmesi içindir. Türkiye boyutunda Türk Ticaret Kanunu'nda, tüm insan hakları dışında olan, yasal geçerli olmayan her türlü anlaşma ve ilişkiler butlan, geçersiz kabul edilmesi kararı ile bunlar genişletilmiştir.

Hakları dengelemek, bilirkişi ve komisyonlara uzman kişilere bırakılmakta, ancak karar hakimdedir.

Suçta somut olay ve kanıtlı olmalıdır, şüphenin yeri yoktur, haklarda ise şüphe olması ile bile haklar verilir ama kişi ceza görmez, kesin veri yoktur.

Three generationsÜç nesil insan hakları

[İnsan haklarının üç nesle](#) bölünmesi ilk olarak 1979 yılında [Strazburg'daki Uluslararası İnsan Hakları Enstitüsü'nde Çek](#) hukukçu [Karel Vasak](#) tarafından önerildi. Bu terimi en az Kasım 1977'de kullandı. ^[1] Vasak'ın teorileri öncelikle Avrupa hukukunda kök saldı.

Bölümleri Devrimi'nin üç gözcüsünü takip ediyor: [Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik](#). Üç nesil, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın bazı dereceli puanlama anahtarına yansır. ^[alıntı gerekli] [İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi](#), birinci nesil olduğu kadar ikinci nesil olarak düşünülen hakları da içerir, ancak ayrımı kendi içinde yapmaz (listelenen haklar belirli bir düzende değildir).

[İnsan haklarının üç nesle](#) bölünmesi ilk olarak 1979 yılında [Strazburg'daki Uluslararası İnsan Hakları Enstitüsü'nde Çek](#) hukukçu [Karel Vasak](#) tarafından önerildi. Bu terimi en az Kasım 1977'de kullandı. ^[1] Vasak'ın teorileri öncelikle Avrupa hukukunda kök saldı.

Bölümleri Devrimi'nin üç gözcüsünü takip ediyor: [Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik](#). Üç nesil, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın bazı dereceli puanlama anahtarına yansır. ^[alıntı gerekli] [İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi](#), birinci nesil olduğu kadar ikinci nesil olarak düşünülen hakları da içerir, ancak ayrımı kendi içinde yapmaz (listelenen haklar belirli bir düzende değildir).

Yorum

Hak verirken tam verilmelidir, bu açıdan Kuran ve 622 Medine Antlaşması belirgin iken, Selçuk ve Osmanlı, hatta Cumhuriyet bu temelde iken Avrupa halen bu boyuta ulaşamadığı izlenmektedir.

Birinci nesil insan hakları

Bazen "mavi" haklar olarak da adlandırılan birinci nesil insan hakları, esasen özgürlük ve siyasi hayata katılımı ilgilendir. Temelde medeni ve politik haklardır: [Bireyi](#) devletin aşırılıklarından korumak için olumsuz hizmet ederler. Birinci nesil haklar arasında, diğer şeylerin yanı sıra, [yaşam hakkı](#), yasa [önünde eşitlik](#), ifade [özgürlüğü](#), [din özgürlüğü](#), mülkiyet [hakları](#), adil hakkı ve oy hakları yer almaktadır. Bu hakların ve vade hakkı hakkının bir kısmı 1215'teki [Magna Carta](#)'ya ve 1689'da Haklar Yasa Tasarısı'nda ifade edilen [İngilizlerin Haklarına](#) kadar uzanmıştır. [Fransa'da](#) 1789'da [İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi](#) ve 1791'de Amerika Birleşik Devletleri Haklar Yasa Tasarısı ile daha eksiksiz bir dizi birinci nesil insan haklarına [öncülük](#) edildi.

1948 [İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin](#) 3 ila 21 maddeleri ve daha sonra 1966 Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile küresel düzeyde yer aldılar ve [uluslararası hukukta](#) statü kazandılar. Avrupa'da, 1953'te [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne](#) alındılar.

Yorum

Gerekçe, devletin aşırılıklardan korunması ise, o yönetim zorba ve zulmeden olmaktadır. Bu peşin kabul görmektedir. Bu varsa düzeltilemez, sadece sosyal anlamda yaraya pansuman gibi oluşur.

1924 Anayasası kişilik haklarının başkalarının haklarının sınırına, hududuna kadardır denilmektedir. Bundan daha geniş bir tanımlama olamaz.

İkinci nesil insan hakları

İkinci nesil insan hakları eşitlikle ilgilidir ve Savaş'ından sonra hükümetler tarafından tanınmaya başlamıştır. Temelde [ekonomik, sosyal ve](#) kültürel haklardır. Vatandaşlığın farklı üyelerine eşit koşullar ve muamele garantisi verdiler. İkinci haklar, sağlıklı ve [elverişli durumda istihdam hakkı, gıda, barınma](#) ve hizmetleri haklarının yanı sıra sosyal [güvenlik](#) ve işsizlik yardımlarını da [içerecektir](#). Birinci nesil haklar gibi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kapsamına da alındılar ve Evrensel Beyannamenin 22 ila 28 maddeleri ve Sözleşmesi'nde daha da somutlaştırıldı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Başkan [Franklin D. Roosevelt](#), 11 Ocak 1944'teki Birliğin Durumu Konuşması sırasında, aynı gerekçeleri kapsayan İkinci Bir Tasarısı önerdi. Bugün, birçok ulus, devlet veya ulus grubu, örneğin Avrupa Sosyal Şartı gibi kapsamlı insan hakları kümelerini garanti eden yasal bağlayıcı beyanlar [geliştirmiştir](#).

Bazı eyaletler bu ekonomik hakların bazılarını yürürlüğe koydu, örneğin [New York](#) eyaleti hakkının yanı sıra ["topluca örgütlenme](#) ve pazarlık yapma hakkı",^[4] ve [işçi tazminatı](#),^[5] [anayasa hukukunda](#).

Bu haklar bazen "kırmızı" haklar olarak adlandırılır. Hükümete saygı gösterme, onları tanıma ve yerine getirme görevi verirler, ancak bu kaynakların kullanılabilirliğine bağlıdır. Kendi kaynaklarını kontrol ettiği için devlete görev düşüyor. Kimsenin doğrudan [barınma](#) ve [eğitim hakkı yoktur](#). (Örneğin, [Güney Afrika'da](#), hak konut için değil, aksine "yeterli konuta erişime sahip olmaktır",^[6] ilerici bir temelde meydana gelen.^[7])

Hükümetin görevi bu olumlu hakların gerçekleştirilmesindedir.

Yorum

Buradaki hakları yürürlüğe koyan ve koymayan olmaktadır. Örneğin eğitim hakkı bunlardan biridir. Amerika'da eğitim konusu bir sosyal boyut olmaktadır. İlköğretimde öğrenciler üç gruba ayrılır, bu Avrupa'da da geçerlidir, A boyutta olanlar üniversite okuyabilir, B gruptakiler yüksek okul eğitimi alabilirler, C grupta olanlar ise okuması sınırlıdır. Türk işçileri A gruba girmesi zor olmaktadır, anne ve babası mühendis olanlar ancak seçilebilmektedir.

Üçüncü nesil insan hakları

Üçüncü nesil insan hakları, 1972 Stockholm Konferansı Stockholm Bildirgesi , 1992 [Rio Çevre ve Kalkınma Bildirgesi](#) ve genel olarak arzulu " yumuşak hukuk " un diğer parçaları da dahil olmak üzere, [uluslararası hukukun](#) birçok ilerici belgesinde ifade edildiği gibi, sadece sivil ve sosyal hakların ötesine geçen haklardır.

Yorum

Burada sivil ve sosyal hakların tanımlaması yapılmaktadır. Kısaca sosyal sınıfa göre tanınan haklardır.

Dayanışma insan hakları olarak da bilinen, toplum veya insanlar gibi kolektif kavramlara odaklanmak için bireysel haklar çerçevesinin ötesine geçmeye çalışan haklardır. Bununla birlikte, ^[8] ^[9] ^[10] ^[11] ^[12] ^[13] ^[14] terimi büyük ölçüde resmi olmayan bir şekilde devam etmektedir, tıpkı " yeşil " hakların da kullanıldığı gibi ve bu nedenle aşağıdakiler de dahil olmak üzere son derece geniş bir hak yelpazesine ev sahipliği yapmaktadır:

- [Grup](#) ve [kolektif haklar](#)
- Kendi [kaderini tayin](#) hakkı
- [Ekonomik ve sosyal kalkınma hakkı](#)
- [Sağlıklı çevre hakkı](#)

- Doğal [kaynaklara hak](#)
- [İletişim](#) hakkı ve [iletişim hakları](#)
- [Kültürel mirasa](#) katılım hakkı
- [Kuşaklararası eşitlik](#) ve [sürdürülebilirlik](#) hakları

[Afrika İnsan ve Halk Hakları Şartı](#) bunların birçoğunu sağlar: kendi kaderini tayin hakkı, gelişme hakkı, doğal kaynaklar hakkı ve tatmin edici çevre hakkı.^[15] Bazı ülkelerin üçüncü nesil hakların korunmasına yönelik anayasal mekanizmaları da vardır. Örneğin, [Macaristan'ın Gelecek Nesillerden Sorumlu Komisyon Üyesi](#)^[16] Finlandiya [Parlamentosu'nun Gelecek Komitesi](#) [fi] ve İsrail'deki Knesset'teki [Gelecek Nesiller Komisyonu](#). Bazı uluslararası kuruluşların bu hakları korumak için ofisleri vardır. Teşkilatı Ulusal [Azınlıklar Yüksek Komiseri](#) buna bir örnektir. Avrupa Komisyonu [Çevre Genel Müdürlüğü'nün](#) misyonu "mevcut ve gelecek nesiller için çevreyi korumak, korumak ve iyileştirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektir. Birkaç yargı bölgesi koruma hükümlerini yürürlüğe koydu , örneğin New York'un "sonsuz kadar vahşi" anayasa maddesi,^[17] [New York Eyalet Başsavcısı'nin](#) eylemiyle veya Bölümünün onayıyla herhangi bir vatandaşı [eski reel](#).^[18]

Yorum

Sınırlamaların daha genişletildiği görülmektedir. Artık evin bahçesinde değil, mahalledeki parkta oynayabilir gibi bir yaklaşım olduğu da dikkatlerden kaçmamalıdır.

Dördüncü nesil

Çok sayıda analist, üçüncü nesle dahil edilemeyecek hakları, gelecekteki birinci ve ikinci nesil hak iddialarını ve özellikle teknolojik gelişme ve bilgi ve iletişim teknolojileri ve siber alanla ilgili yeni hakları içerecek dördüncü nesil bir insan haklarının ortaya çıktığını iddia ediyor.^[19]

Ancak, içeriği net değil ve bu analistler benzersiz bir öneri sunmuyorlar. Normalde üçüncü nesilden bazı haklar alırlar ve bunları sağlıklı bir [çevre](#) hakkı veya [Biyoetik](#) ile ilgili yönler gibi dördüncüye dahil ederler. Bu analistlerden bazıları dördüncü neslin teknolojilerle ilgili olarak insan hakları tarafından verildiğine inanıyor^[19] diğerleri ise dijital haklar hakkında konuşmayı tercih ediyor,^[20] burada yeni bir hak yelpazesinin bulunacağı yer:

- Bilgi işlem ve dijital alanlara eşit erişim hakkı
- Dijital kendi kaderini tayin hakkı
- Dijital güvenlik hakkı
- Kişinin kendi dijital verilerine erişme hakkı ([habeas verileri](#))^[21]

Diğerleri, farklılaşan unsurun, ilk üç nesil insanı toplumun bir üyesi olarak ifade ederken, dördüncünün haklarının insanı bir tür olarak ifade etmesi olacağına işaret eder.

Yorum

İçeriği net değil deyince, soyut kavramlar üzerinedir.

Etik Kurulların kararları somut değil, soyut olmalıdır, ilk aşamada doğru nedir üzerinde bildireleri dikkate almalı, sonra da ne yapılmalı şeklinde uygulama, aktif boyuta indirgemelidir. Burada kalıp, kural ve sınır olarak ele alınmamalıdır. Bilgilendirme formunu okumak ve imzalamak, bunu algılamak anlamını taşımaz, ayrıca bu bir teorik olduğu için, hasta boyutunda değil ise hukuk anlamı da olmaz, tam tersi bir işin görülmesi için zorlama boyutu olarak mahkemelerde ele alınabilir.

Yorum

[Maurice Cranston, kıtlığın](#) sözde ikinci nesil ve üçüncü nesil hakların aslında hiç de hak olmadığı anlamına geldiğini savundu.^[22] Bir kişinin hakkı varsa, diğerlerinin bu hakka saygı gösterme görevi vardır, ancak hükümetler vatandaşların sözde ikinci ve üçüncü nesil haklarının ima ettiği görevleri yerine getirmek için gerekli kaynaklara sahip yoktur.

[Claremont McKenna Koleji'nde](#) hükümet profesörü ve Enstitüsü'nün kıdemli üyesi Kesler, ikinci ve üçüncü nesil insan haklarının siyasi hedefleri gizleme girişimi olarak hizmet ettiğini, çoğunluğun kendi içinde ve kendi içinde, hakların dilinde iyi şeyler olduğunu kabul edebileceğini ve böylece bu siyasi hedeflere uygunsuz çağrışımlar yaptığını savundu. Ona göre, sosyo-ekonomik malları "haklar" olarak adlandırmak, doğası gereği ilgili bir "[görev](#)" kavramı yaratır, böylece diğer vatandaşlar bu yeni hakları yerine getirmek için hükümet tarafından başka insanlara bir şeyler vermeye zorlanabilir. Ayrıca, ABD'de yeni hakların federalizmi ihlal olarak federal düzeyde siyasi karar almanın "kamulaştırılmasını" yarattığını belirtti.^[23] Koleji profesörü Paul Rahe, *Soft Despotism, Democracy's Drift* adlı kitabında, eşitliğe dayalı haklara odaklanmanın, sürekli genişleyen bir hükümetin ilk vatandaşlık haklarına bir bağımlılığa yol açtığını, bunun da vatandaşlarının geçimini doğru şekilde sağlamak için çok yetersiz olacağını ve sadece daha fazla haktan yana olmaya çalışacağını yazdı.^[24]

19. yüzyıl [filozofu Frederic Bastiat](#), bu [olumsuz ve olumlu haklar](#) arasındaki çatışmayı şöyle özetledi:

Mösyö de Lamartine bir gün bana şöyle yazmıştı: "Doktrininiz programımın sadece yarısı; Serbest bırakarak durdunuz, Kardeşliğe devam ediyorum." Ona cevap verdim: "Programının ikinci yarısı ilk yarısı mahvedecek." Ve aslında, "kardeşlik" kelimesini "gönüllü" kelimesinden ayırmam oldukça imkânsız. Özgürlüğün yasal olarak yok edilmeden ve adalet yasal olarak ayaklar altına alınmadan, kardeşliği yasal olarak uygulanmış olarak düşünmem oldukça imkânsız.^[25]

Ekonomist [Friedrich Hayek](#), ikinci nesil "[sosyal adalet](#)" kavramının pratik bir siyasi anlamı olamayacağını savundu:

Bu şekilde hiçbir durum haklı veya haksız değildir: sadece birinin onu getirdiğinden sorumlu olduğunu varsaydığımızda ... Aynı anlamda, fiyatların eyleme yön verdiği, insanların herhangi bir anlamda neye ihtiyacı veya hak ettiğini hesaba katmadığı, çalışan bir pazar, çünkü kimsenin tasarlamadığı bir dağıtım yaratır ve tasarlanmamış bir şey, sadece bir durum, adaletsiz veya adaletsiz olmaz. Ve her şeyin "haklı" bir şekilde tasarlanması gerektiği fikri, aslında, piyasayı terk edip, birinin her birinin ne kadar olması gerektiğine karar verdiği planlı bir [ekonomiye](#) yönelmemiz gerektiği anlamına gelir ve bu da elbette, sadece kişisel özgürlüğün tamamen kaldırılması pahasına sahip olabileceğimiz anlamına gelir.^[26]

[New York Üniversitesi Hukuk Fakültesi](#) hukuk profesörü Jeremy [Waldron](#), ikinci nesil hakları eleştirenlere yanıt olarak şunları yazdı:

Her halükârda, birinci nesilden ikinci nesil haklara kadar olan argümanın hiçbir zaman kavramsal bir analiz konusu olmaması gerekiyordu. Daha ziyade şuydu: bir kişi için sivil veya siyasi özgürlüğü güvence altına almak için gerçekten endişeliyse, bu bağlılığa, kişinin hayatının koşulları hakkında bu özgürlüğün tadını çıkarmasını ve kullanmasını mümkün kılan başka bir endişe eşlik etmelidir. A ve B arasındaki seçimin kendisi için hiçbir şey ifade etmediği ya da diğerinden ziyade birini seçmesinin hayatı üzerinde hiçbir etkisi olmayacağı bir durumda bırakılırsa, neden bu kişinin özgürlüğü (örneğin, A ve B arasında seçim yapma özgürlüğü) için savaşmaya değer?" ^[27]

[Macar sosyalist](#) ve [siyasi iktisatçı](#) Karl [Polanyi](#), *Dönüşüm kitabında* Hayek'e anti tetik argümanı yaptı. Polanyi, kontrolsüz bir serbest piyasanın baskıcı ekonomik yoğunlaşmaya ve ardından sivil hakları düşüren demokratik yönetimin birlikte tercihine yol açacağını yazdı. ^[28]

1993'teki [Dünya İnsan Hakları Konferansı](#), "tüm insan haklarının evrensel, bölünmez, birbirine bağımlı ve birbiriyle ilişkili olduğunu" ilan eden Viyana Eylem Bildirgesi ve Programı ile sonuçlanan sivil ve siyasi haklar (olumsuz haklar) ile [ekonomik, sosyal](#) ve kültürel haklar (olumlu haklar) arasındaki ayrımı karşı çıkmıştır. ^[29]

Yorum

Konu çıkarılan yasalar olarak sunulmakta Magna Carta dahil, uygulanmaması da bir gerçekliktir. Haklar birbirine bağımlı ve ilişkili denileceğine, bireyin hakları suç dışında kendisine kalmıştır, başkasının hakkı sınırına kadardır denilememektedir. Dolayısıyla beşinci sürüm, versiyon yeni nesil bir haklar yazılmalıdır. Detaya girmeye de gerek olmadığı, soyut kalınmalıdır. Bir yaklaşımda felsefenin sorguları olarak, Ne, neden, niçin, nasıl, ne şekilde belirtilmeli, dayanakları da bilimsel olmalıdır. Sosyal bilimlerde fen bilimleri gibi bilim olduğu da unutulmamalıdır.

Kimse Türk olana bağımsızlık, eşitlik ve kardeşlikten söz etmesin, ancak bu yüksek eğitim görerek, toplum, Türk Kültüründen ayrılmış olan kişiler için söz konusu değildir.

Cumhuriyet, Halkın idaresi kavramından bireyin kendisini idaresi boyutuna gelmiştir. 1924 Anayasası kişilik hakkı başkasının hakkının hududuna kadar olması yapısı önemlidir. Suç dışındakileri yapmak serbesttir, düzenlemeleri yapmak bile zorunlu değildir, suç kapsamında olamaz. Medeni haklarda örf, adet, gelenek ve düzenlemelere uymak gereklidir, vatandaşlık hakkıdır, kısaca kural içinde olmayı kabul etmektir, diğerlerinin hakları tanımlanmamaktadır. Yüksek Teknoloji bu boyut ile ayırmaktadır. Ayrıca hakları talep etmesi gerekir, gerekirse ücretini de ödemelidir diyerek, bir ekonomik baskı kurabilmektedirler. Yaşam hakkı, beslenme hakkı, var oluş hakkı bile belirli kurala bağlanmaktadır.

Seçim halk tarafından serbest olarak yapılan, yönetici seçimidir, ancak bunlar belirli sıralamadan, özelliklerden geçmektedir. Cumhurbaşkanı üniversite mezunu olması yanında, sosyal açıdan bir üst sınıf olması tercih nedenidir. Ancak, halktan olması ile değişim bireyde gözlenmiştir.

Yararlanıcıya göre haklar

Bunlar düzenlemelerdir, bir hak değil, medeni yasalar çerçevesidir, uymamak suç kavramında olamaz.

[Suçlanan](#): 1954 yılında çıkarılan kanun ile iddia makamı somut olayı ispat ile yükümlüdür, suçlanan değildir. Bilimsel olmalıdır, şüphe, yorum, kıyas ve gelenekler kabul göremezler. Bu maalesef özellikle politika ve dini inanışlarda yapılmakta, bireyler, şahsım dahil yıllarca mahkemelerde uğraşmaktadırlar. Kişisel olarak savunma yapmadım, ispat edin dedim ve 1998 ile 2016 yılına kadar, Sayıştay, 2 Ağır Ceza ve 6 Hukuk Mahkemesinde sürdü. Enteresan olan bir Mahkeme Sayıştay karar vermiş ise başka dava açılmaz hükmü var ve en üst mercii olmasına karşın, 1999 yılında hukuken biten durum, ek davalar açıldı, bazı bilir kişilerce suç yaratıldı ama ispat ortada yoktur, 2016 yılına kadar sürdürüldü, Her mercide olduğu gibi, en son, Yargıtay kanun ve nizamlara uygun diyerek beraat ettirdi. Bunlar dikta dönemlerinde gözlenebilmektedir. [Hayvanlar](#): Burada hayvan hakları insan hakları ile aynıdır, eşittir denilse

sorun çözülecektir. Peter Singer Etik Bilim dalında önemli bir kişi olup, Hayvan Haklarında İngiltere'den Avustralya'ya, sonra da Amerika'ya göçmek zorunda kalmıştır, haklar insanda olduğu gibi eşittir demesinin sonucudur. [Çocuklar](#): Bu yaklaşımda insanlık boyutunda sevgi ve insanlık elde etmeleri gerekirken, onların nasıl zorlanarak insanlıkta olunacağı tartışması yapılmaktadır. Çocuk Psikiyatri dalına bireyler yetiştirilmektedir. [Tüketiciler](#): ve [Alacaklılar](#): Türk Ticaret Kanunu'nda genel anlamda dediği gibi, haksız olan, haklara uymayan antlaşmalar batıldır demek yeterli iken, bunun da bilirkişilere bırakılması gerekirken, kurallar konulması, bunların şartlar göre değiştirilmesi anlamında olacaktır. [Sağır](#), [Hastalar](#), [Engelli](#), [Yaşlılar](#): Yaklaşımı sağlık açısından ele alınıyorsa, tüm bakım karşılanacaktır, her insan gibi eşit haklara sahiptir neden denilmemektedir? [Çiftçiler](#), [İnsanlar](#), [Köylüler](#), [Yerliler](#): tanımlaması sosyal sınıfı belirtmektedir, ne olursa olsun tüm insanlar eşittir kavramı dışlanmaktadır. [İnter seks](#): İnsan olanlar arasında cins tanımı geçemez, hekimlerde olduğu gibi a-seksüel olmalıdır. [Kralları](#): Burada belirli kişi hakkı olamaz. Osmanlıda tüm hazine padişah için toplanır ama padişah tek bir kuruluş bile harcayamazdı. Tüm kaftanlar hazine malı olup sadece iç çamaşırı kendisine aittir. [LGBT](#), [Trans-gender](#): Her bir kişinin kendisini beğenmesi bir homoseksüel dürtü olsa da bunu sosyal anlamda yaygınlaştırmanın anlamı olamaz, Burada cins kavramı bireye aittir denilir geçilebilirdi. [Kadın](#), [Erkekler](#): Erkek ve kadın kavramı olamaz, her bireyin hak edişine göre kavramlar olur, emziren anne kavramında ek hak verilmesi gerekirken Amerika'da 1965 yılında hak sağlanması anlaşılır değildir. Ülkemizde bu şekilde bir yasa çıkarılmaya çalışılsa her birey acayip bakar, zaten kabul görürken, bunun yasaya girmesinin amacı nedir diye sorgularlar. [Azınlıklar](#): İnsan haklarında eşitlik maddesi varken, azınlık kavramı çelişkilidir, bu madde doğrudan temel haklara karşıdır. [Ebeveynler \(Anneler, Babalar\)](#): Burada eğer bir hak oluşuyorsa bu oluşan soruna göredir, velayet ve miras hakları mahkemeler ile saptanabilir, ayrıca belirtmenin anlamı olamaz. [Bitkiler](#): Yaşamamızı sağlayan bitkilerdir, tüm hayvanlar dahil, güneşten aldıkları enerji ile fotosentez ile besin oluştururlar, diğer canlılarda bundan beslenir. Bu nedenle yaratılışa uygun olmayan bir yöntem yasaktır, bu Yaratanın adı anmadan hiçbir gıda alınamaz olarak belirtilmektedir. [Mağdur](#), [Mahkumlar](#): Ülkemizde terbiye, ıslah evi olarak geçmektedir. Terörist başı bile ben memleketime hizmet etmek isterim demiştir. Buradaki amaç, yaklaşımların insancıl boyutun ötesinde algılıyorum anlamındadır. [Devletler](#): Devletler arası antlaşmalarda Yüksek Teknolojide kullanılan ülke ile etkisizleştirilen ülkeler vardır. İnsanlık ile ilişki kuran olamaz, birey hakları çerçevesinde antlaşma olması beklenmez. [Öğrenciler](#), [Gençler](#): Eğitim her aşamada ücretsiz olması ve başarılı olanların ücretsiz burs vererek desteklenmesi, isteyene de burs vererek mezun olduktan sonra ödemesi koşulu olmalıdır. Amerika'da 40-80bin dolar yıllık ücretler, bizde de 10-20bin dolar ücret alınması yanında, Devlet kurumlarının ücretsiz olması ile konu dengelenmektedir. [İşçi](#): Bir kişinin işçi olması ile haklarının tanımlanması, ona hak verilmediği anlamındadır. Ülkemizde Türk İstatistik Kurumunun rakamlarına göre, belirli 3000kalori gıda alacak ve enflasyon katkısı ile artı2-5 refah payı ile askeri ücret hesaplanmaktadır. İşsizlik ücreti olmasa da belirli düşük gelirliilere verilen yeşil kart ile gereksinimleri karşılanmaktadır.

ÖZET: Burada sunulan yaklaşım birey hakları çerçevesinde olmadığı, kurum kültürü ile Yüksek Teknoloji Kültürü simgesi taşıdığı ortadadır.

Diğer hak grupları

Bu tanımlamalar sınırlamaları göstermekte, bunları da hak veriyorum adı altında yapmaktadır. Âdem ile Havva Cennetten kovulma gerekçesi iki nedenlidir; a) Cinsiyeti fark etmeleri, b) ölümsüzlük talep etmeleridir. Buralarda cinsiyet konusu ele alınması ve insanların özür durumları gibi yaşam boyutlarını gündeme gelmesi ile burada olmak ile birey hakkının olmadığı yerdeyiz demektir.

Sivil özgürlükler: Burada bireyin zarar ve zulüm dışına, başkalarının hakkına tecavüz etmedikçe her türlü hakkı vardır diyen bir metne rastlanılmamıştır. **Dijital**: Burada her bireyin bilgiye erişimi serbest olmalı kavramı arkasında bazı tekellerin yalan, yanlış haberler ile algı yönetimi yapması sağlanmış olmaktadır. Bu algıları yapanların belirli üst düzey kesim olması nedeniyle, hukuk bireyin haklarını koruyucu yaklaşım yapmadığı anlaşılmaktadır. Bu kurallarda da yayın serbest ama korunma belirli filtre ile olmakta, bunlar da cinsellik boyutunda olmaktadır, kısaca yetersizdir, **Gıda**: Burada her gıdanın devler kuruluşları tarafından kontrol edildiği, belirli kesimlerce dağıtılması konusu varken, kısaca gıda güvenliği önemlidir. Televizyonda konuşma yapanlar kardiyoloji uzmanı olması gibi, konu ile alakalı olmayan, Diyet, Metabolizma gibi bilimlerde olmayanların konuşmaları ancak reklam amacı olmaktadır, **Ücretsiz göç**: Göç bir neden ile olmakta, kabile zihniyetine geçmektir. Bu nedenle bunun gerekçeleri kaldırılmalıdır, ancak her bireyin göç etmesi bir hakkı olarak tanımlanmalıdır. **Konut**: Her bireyin güvenli kalacağı yer olması gerekir deyince, Amerika'da basket sahasında yirmi civarında karavan içindeki insanların güvenli konutu olduğu söylenemez. Amerika'da 300 milyon nüfus içinde 30 milyon işsiz, 6 milyon evsiz vardır. Burada evsizlere iş de verilmemektedir. **Dilsel**: Her kişi kendi ana dilini kullanmalıdır, ancak Afrika, Asya ve birçok ülkelerde hiçbir devlet kendi dilini kullanmamakta, Fransızca veya İngilizce kullanmaktadırlar. Osmanlı her yerleşim yerinin dili bizim dilimizdir, Kuran kelimeleri kullanılmalı, ancak resmi dil Türkçe demıştır, edebi dil ise Farsça ve Arapça karışımıdır. Eklemeli dil ile değişim olan dil farkı öne çıkmakta, eklemeli dili kullanmak daha kolay ve gramatikal hata zordur. Göz, gözlük, gözlükçü gibi aynı kökten iken İngilizce de hepsi ayrı kelimedir. Almanya'da ana dili Türkçe olmayanlar, bizi bir arada tutan Türkçe olduğu denilerek, varlık için bunu öğrenmeye çaba göstermişler, Almanca ise resmi dil olarak kalmıştır. **Mülkiyet**: Burada mülkiyetin bireyin kendisi olduğu eğitim ile algılatmalı, bir kul ve köle olmasından kaçınılmalı, kişilik sağlanmalıdır. **Üreme**: Gelecek nesil açısından hür ve bağımsızlık esas, ama bu sevgi ve insanlık ile olmalı, hukuksal bağ önemlidir, baba be anne tanımı kesin olmalıdır. Dinlenme ve boş **zaman**: Bireyin kişilik kazandırma iş olmasına, değer üretmek için çalışması olsa da düşünmesi için zamana gereksinim vardır. Bunun sağlanması en azından kesin verimi arttırmaktadır. **Kendini savunma**: Bir kişi kendini savunmada geri kalabilir, devletin serbestlik verirken, hakların hududunu netleştirmesi, kısaca bunu kolaylaştırmalıdır. İnsanların kendi kaderini **tayini**: Burada ötenazi gündeme gelmelidir, kimse kendi yaşamı dahil bunu sonlandırma yetkisi verilemez, sağlık açısından ise bilgiden sonra rıza kabul edilir, ancak zarar oluşturmanın önüne geçilmelidir. **Cinsellik**: Daha önce belirtildiği gibi bir ilişkide cinsellik konu edilemez, her birey eşittir, ama hak edişe göre ek katkı verilebilir, emzirme ve doğum bunlardan sayılabilir. Su ve: Belediyelerin görevi içilecek su ile kullanma suyu sağlamalarıdır, bunun kontrolü de yapılmalıdır. Su bir devler sorunu olarak öncelikle devletin görevi kapsamındadır

ve yapılmalıdır. Türkiye çeşme boyutundan her eve su gelmesini sağlamıştır. Afrika'da açılan derin su altı kuyuları, artezyen ile gelen suya, test edilmediği için içilemez uyarısı koyan yaklaşım, kendi şişe suyunu satmak isteyen Yüksek Teknoloji Kültürü temsilcileridir. Bir suyun 7-8 km uzaktan taşınarak gelmesi, bunun için damacanelerin yuvarlak olması ile iterek taşınması boyutu, çözüm olamaz. [Sanitasyon](#): Temizlik önemli, ancak bunu sağlayacak imkanlar da olmalıdır. Ülkemizde el yıkama belirli aşamalardan yapılırken, birçok Avrupa ülkesinde sadece parmak uçlarının temizlendiği görülmektedir. Banyo bile küveti doldurup ıslanma olarak görülürken, iyice yıkanma, keselenme ve durulanma boyut olması ile ülkelerin algıları farklıdır.

ÖZET: Burada sunulanlar Yüksek Teknoloji Kültürü yaklaşımıdır.

Genel Yorum

Yukarıdaki görüldüğü gibi, insanın birey hakkı tanınmıyor ise, bu durumda dikkate edin, uçurumdan uçarsınız gibi uyarılara benzerlik göstermektedir. Bir koruyucu bant, çit kurmak yerine uyarıcı konulmasıdır.

Kurum kültürü ile Yüksek Teknoloji Kültürü simgeleri görülmektedir. Ben hakları kendi çizgime göre veririm, sen uymak zorundasın demektir. Daha doğrusu sen değil, toplum olarak görmekte, sen de topluma uyacaksın ifadesi vardır, kısaca kurala uy denilmektedir.

Kuran tüm hitabelerinde kişiye birey olarak yapmaktadır, “de ki” buna örnek olabilir ama İnsan Suresi 76/23: *Muhakkak ki biz, evet biz, Kuranı sana tenzil ettik* (indirdik, sunduk, verdik) demektir. Biz kavramının peygamber, iletilmesi ve eğitim ile olduğu belirtilebilir. Kısaca oku ve sorumlu ol anlamı açık ve nettir.

Atatürk, *Türk öğün/oku, eğitim al, ikra, çalış/çalışarak değer yarat, emek ver, ibadet, güven/inan, dayan, emin ol, iman et*, ifadesindeki anlamda Türk bir genetik ve sosyal değil, insan demektir, insan olana hitaptır, bir kültürel simgedir.

Kısaca bizim kültürümüzün temeli birey hakları üzere iken, bunu eğitim adı altında diğer kültürlerin baskısını ve onların usulünü öğrenmek ile sanki bir ilerleme gibi ele alarak, gelişim üzere değil, gerileşme üzere değişim oluştuğu zamanımızda da izlenmektedir.

Yönetim Modelleri ve Zaman içinde Gelişmeler

Başlıca sorumluluk kavramının Birey Hakkı çerçevesinde olması bile sosyal büyük aşamadır. Zaman süreci içinde bunlarda değişim olmuştur. Bu boyut 4 aşamalı olarak irdelenir.

4 Farklı Model:

- FAZ 1,0: PATERNALİSTİK, Kabile kültüründe olduğu gibi, bir lider, bir kral gibi yönetici olarak emir veren olmaktadır. Göçmen ve Tarım Kültürlerinde sık gözlenen modeldir. Bu yapı Türk yönetiminde tam olmadığı, TOY denilen bir kurul kararı verilmesi ve bireyin savunmasının alınması ile bu kavrama girmez. Tüm vergi Padişah için toplanır ama Padişah bu paraların hiçbirine, bir kuruş bile harcayamaz. Hekimlikte de hekim karar verir ve tedaviyi yapar, hasta uymak zorundadır, hastanın Tıp Bilgisi olmadığı için karışamaz, itaat etmelidir.
- FAZ 2,0: YETKİ, GÖREV, SORUMLULUK ve VAZİFELER geçerlidir. Endüstri Kültürü ve diğer kültürlerde orta sınıf için amirin görevini yapmalıdır, emirleri yerine getirmelidir. Modern hukuk sisteminde, İkinci Dünya Savaşı boyutunda mahkemeler ceza verilmesi ile Nürnberg Etik Esasları ile İnsan Haklarında da suç konusu olan emir olsa bile yapılamaz

kuralı getirilerek dengelenmiştir. Sağlık Sisteminde ise, hekim görevini yapar, görev gereği hastanın onayını almak zorunda değildir. Acı ilacı içmek hastanın görevidir.

- FAZ 3,0: KUVVET AYRILIĞI VARDIR, yönetime kurullar hâkim olmaktadır. Yüksek Teknoloji Kültürüne uygun yapılanmadır. Bir konu bireye bırakılamaz, kurullar toplanıp karar verirler, ona birey uymalıdır. Etik Kurullar, Meslek Odaları bu işlevi yaparlar. Bilim adı kullanılarak yapılır, ama burada birey yoktur. Sağlık sektöründe aşağıda geniş verileceği gibi prematürelere yaşam hakkının alınması etik yapı ile yapılmakta, hukuk karşı çıksa bile, bu açık uygulanmaktadır. Karar kişilere bırakılmamalı, ben de karışayım denilmektedir. Burada sorumluluk kime yüklenecektir, bulunmamaktadır. Politikacılar suçlanmamak için kuvvet ayrılığı derler, kim yaptı denilince olumlu ise ben yaptım, olumsuz ise ben yapmadım demeleri kolay olmaktadır. Mahkemede jüri sistematığı varsa, kararı veren kişi olmamakta ve ortada kalmaktadır.
- FAZ 4,0: HASTALIK YOK, HASTA VAR. Birey Hakkı temel olan yapıdır. İlkeler ve sorumluluklar temeldir. Hekim etik yapılanma olan; “doğru nedir ve ne yapmalıyım” etik sorgular içindedir. Yapılacaklar otonomi içinde olup, zarar oluşturmama temellidir. Bağımsızlık, bireyin talep etmesi ile geçerli olur, aydınlattıktan sonra rıza şartı vardır.

FAZ 1,0: Genel yapısı:

Sosyal anlamda üst sınıf, yönetici pozisyonunda olmakta, Orta sınıf üst sınıfın sözlerini alt sınıfa aktaran, emirlerini yöneten, tüzük ve kanunları hazırlayan gruptur. Bu şekilde üst sınıf hiçbir zaman suçlu olmaz, orta sınıf suçlanacaktır. Bir toplantıda uyuşturucudan yakalanan prensese, Avrupa’da niye uyuşturucu verdiniz diye arkadaşları ceza almıştır.

YORUM: Elbette yönetici gücünü bireyin haklarını savunmakta almalı, ayrıca sevgi ve insanlık olması ile etkin olabilecektir. Türkler iddiayı ispatı gerekli görüp, uzmanlardan oluşan görüşü alıp, kadı yorumu ile, son savunma ile vermişlerdir, bu TOY denilen mecliste verilmiş, aynı boyut Peygamber usulü olarak da geçmektedir.

- **YÖNETİCİ (Tek-Paternalizmi/Baba):** Bunlar aristokrat olabildiği gibi, seçimle de iş başına gelebilirler, ayrış sermayedar gibi sıfatları da olmalıdır. Kabile ve Endüstri Kültürü temelinde olup, Tarım Kültürü de bu grupta ele alınabilir.
  - HOCA
  - Kral-Sultan (Nesil)
  - ASKER
  - Ekonomi (Şehirli/Aristokrat)
  - İhtilal
  - Seçim
  - Atama
- **İDARECİ**
  - Sistem, Yönergeler, Kurallar
  - Örf, Gelenek, Adetler, Teamüller
  - Bürokrat, sekreter, Memur
- **Yönetilen**
  - Öğrenci
  - Birey
  - İşçi
  - Köle

FAZ 2,0: Kalıp içinde Yönetilme:

Ben yapmak isterim ama usul bu şekilde değildir, bu yapıda sorumlu yoktur, uygulayanlar da emir kulu olduklarını söylerler. Köle olan köleliğini bilmelidir genel yaklaşımdır. Bu sistem böyle kurulmuş ve böyle gidecektir.

YORUM: Suç kesin, belirgin ve yaşlara göre olan, zarar ve zulüm üzeredir, kıyas, yoruma da kapalıdır, düzenlemelerden de suç oluşmaz, Türk Ceza Kanununun yazılı notudur. Bu nedenle suç kapsamında olan dışında bireyin hakkıdır ve karışılmaz.

FAZ 3,0: Kuvvet Ayrılığı:

Sosyal anlamda etkin olan güçler kendi aralarında Faz 1,0 gibi oluşturulmuş ve her biri hakimiyet çabası içine girmiştir. Bunlar:

1. Yargı
2. Yürütme-Hükümet
3. Yasama
4. Basın-Yayın
5. Cumhurbaşkanı
6. Diğer
  - YÖK, Rektör
  - Parti-Etnik yapı-Dernekler
  - ASKER
  - Kurum-Kuruluş

Her biri kendi içinde organize olmuş, devlet içinde devlet yapısını kurmuşlardır. Hiçbir zaman bireyi düşünecek yapıyı kurmazlar, çünkü, varlıkları güç kullanma üzerinedir. Yargı bunları denetler denilir ama, bir Bölge İdare Mahkemesi kararında: “*her ne kadar öğrenci haklı ise de Fakülte Yönetim Kurulu kararında öğrencinin ilişkisi kesilmiş olup, bunun uygulanmasının gerektiğine oy birliği ile karar verildi*” denilmektedir.

YORUM: Her birey ayrı ve özel, sorumluluk taşır, bu nedenle onun hakkı geçerli olmalı, bilgilendirmeden sonra rıza alınmalıdır. Suç kabul edilmeyen bir nedenden dolayı, öğrencinin atılmasına onay veren bir mahkeme, bunu doğrudan kuvvetin gücüne göre yapmakta, birey hakkını hiçe saymaktadır.

FAZ 4,0: Birey Hakkı Yönetim Yapısı:

Sosyal anlamda gerçek işlerlik olarak bu ilkeler geçerli olmalıdır. Öğrenci ile hoca (profesör) nasıl eşit olacaktır denildiğinde, Rektörlüğümde, bir sınavda sınıfta bırakılan öğrencinin dilekçesi ile tüm sınav iptal edilmiştir, gerekçe haklara dayanmakta olduğundan yapılmıştır.

- Her birey aynıdır
- Haklarda Eşittir
- HAK edişe göre
- Birey Hakları Önceliklidir
- Tüm güçlerden korunmalıdır
- Bilgilendirme ile Rızası alınmalı
- Kural YOK
- İlke VAR

YORUM: Haklar hak edişe göre olmalıdır, bir öğrenciye sorulan soru bile bilimsel olarak eğitim usulleri açısından değerlendirilebilir olmalıdır. Bu yapılsa hocalar istediği soruyu soramaz ve sorunlar kaynağından oluşmadan kurutulmuş olur.

Hukuk Yapılanması

622 Yılında Medine Antlaşması, Kuran ayetleri dikkate alınmaması için gayretler ile saptırılmış boyutu varken, benzer yapı 2006 yılında Avrupa Konsey görüşlerinde açık hukuk yapısı olarak girdiği ve uygulanması emir boyutuna getirilmiş, ancak açık uygulanmadığı, görünüşte uyulması, Irak ve Suriye işgalleri ile belirgin gözlenmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilk iki temel ilkesi

- 1) Birey hakları önceliklidir “*Civil liberties*”,

2) Bireyin hakları her türlü zorlamalara karşın korunmalıdır “*the right to legal recourse when their rights have been violated, even if the violator was acting in an official capacity*”.

YORUM: Burada insanlar yaklaşım olarak ancak bizimle vatandaşlık hakkı içinde olanlar için geçerlidir, göçmenler ve diğer vatandaşları kapsamaz demektedirler. Civil tercümesi değil, vatandaş olarak alınmaktadır. Aynı medeniyet ve kültürde olanlara hak veririm demek, sosyal sınıf ayırımı yapmak olmaktadır.

Yeni Ortam (uluslararası)

- 1948-50 İnsan Hakları Sözleşme
- 1964-2008 Helsinki
- 1981 Lizbon Bildirge
- 1989 Çocuk Hakları
- 1994 Amsterdam
- 1995 Bali
- 1997 Oviedo-Biyotıp sözleşmesi
- 2001 Barcelona Anne/Bebek Hakları
- 2002-DNRO Florida Supreme/Yargıtay Kararı
- **2002 ROMA Sözleşme**
- 2002 AB Kadına İşkence
- 2006 BM Özürlü Hakları

YORUM: Nürnberg kotları boyutundan sonra, bu tanımlamalar giderek temel unsur olarak sunulmaktadır, ancak uygulamada Groningen protokolünde olduğu gibi bazı kurullara güç verilmektedir. Amerikan Başkanı hukuk sisteminde doğrudan Yüksek Hakimler Kuruluna etkisi olması dikkate alınarak, tüm bireylere eşit muamele, eşit sağlık yaklaşımı yapılması, ötenazi olmamasını belirtmiş, bu bir görüştür denilerek karar hekimlerden hastane etik kurullarına verilmiştir.

T.C. Yeni Yapılanmalar

- 1959-1960 Deontoloji Nizamname
- 1980 Anayasa 17. Maddesi
- **1983 Sterilizasyon**
- 1998 Hasta Hakları (2003 Yönerge)
- **1998 Nüfus Planlaması**
- 2003-04-05-07-09 Genelgeler
- **2005 Türk Ceza Kanunu, (2004 CMK)**
- 2005 Çocuk Hakları Kanunu
- 2005 Çocuk Koruma Kanunu
- 2009 Özürlü Hakları Kanunu
- 2011 Yönetmelik (Etik)
- 2011 Türk Ticaret Kanunu

YORUM: Türk Hukuk sistemi en ileri yapıda olanlardandır, 2006 Avrupa Konsey Kararı öncesinde gerek Ceza Muhakemesi, 2004, gerek Kanunda, 2005, bu insan hakkını vurgulamaktadır. Ceza Mahkemesinin İlk Maddesi amaç olarak kişi hak ve özgürlüklerini korumak şeklinde başlamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin birçok tenkit edilen kararı temelde kişi hak ve özgürlükleri üzerine olmaktadır. Ancak bir kişi üzerine 5 dava var ise, bunlardan beraat edeceği üzerine yaklaşarak, tutuklu olmamalı ifadesi ile dava açıp, sonra İnsan Hakları Mahkemesinde tutuklu olmaması kararını ele alarak medyada olayı genişletmektedirler. Tutuklu olmasının gerekçesi diğer maddeler, diğer suçlar olsa da saptırma yapılmaktadır.

Perinatoloji/Neonatoloji

1. 1989 Çocuk Hakları
2. 2001 Barcelona
3. 2002 Rights of Embryo and foetus in Private Law (Turkish National Report)
4. 2006 Yaşam Hakkı (Avrupa Konsey Kılavuzu)
5. 2009 J. Perinat. Med. 37 (2009) N1–N3 İSTANBUL DECLARATION ON ETHICS IN PERINATAL MEDICINE
6. 2009 J. Perinat. Med. 37 (2009) Women and children first–or last? The New York Declaration
7. 2010 J. Perinat. Med. 38 (2010) 579–583 Ethical dimensions of periviability
8. 2011 *Türk Neonatoloji Derneği Bülteni*, Sayı: 23 – 2011 Yaşam Hakkı ve Yaşam Sınırında Olanlar İçin Etik İlkeler

YORUM: Türkiye Yasalarına karşın, ötenazi dahil yasak olması, bunun Avrupa ve Dünya Etik İlkelerde olduğu yukarıdaki yayınlardan da anlaşılacaktır.

Kanıt Düzeyi

Yaklaşımlar veriye göre olmalı, kanıt düzeyine göre başlıca öngörülen yaklaşımlar:

- *A- YAP-YAPMA-Sistemik derleme, Randomize klinik çalışmalar:* Kesin yaşamsal fayda olunca, izin/rıza almadan yapılmalıdır. Kalbi duran bir kişinin kalbinin çalıştırılması, soluk verilmesi gereklidir. Yapma olanlar da zarar kavramı olanlardır. DNRO (Do-Not-Resuscitate-Order/canlandırma yapmayın emri, Ülkemizde geçersizdir. Çocuklara bilgi verilir ama rıza şartı olmaz, eğer aileler aşı yaptırmak istemiyorlarsa, Savcılığa başvurulur, Ülkemizde ailelerin tutuklandığı bilgisi vardır.
- *B- YAPMAK UYGUNDUR Kontrollü Çalışmalar:* Burada bir aşının uygunluğu çalışması buna dayanmaktadır. WHO/DST %50 bağıışıklığı bile kabul etmektedir.
  - *Sistemik derlemeler, Kohort:* Burada öngörülen gönüllülerin, belirli istatistiksel sistem olarak alınmasıdır, tam gönüllü çalışmasıdır.
  - *Kohort çalışmalar, izlemde kalan %80 olan randomize klinik çalışmalar:* Bu yaklaşımlar, klinik olgularda elde edilenlerdir, örneğin aşı olanların %99'unda hastalık görülmediği, ölüm oranının ise olmadığı vurgusu buna dayanmaktadır.

C- KİŞİYE GÖRE ÖNERİ -Olgu Kontrollü Çalışmalar: Burada çalışma toplumun belirli kesimine yapılmaktadır.

- *Sistemik derleme, olgu kontrol çalışmalar*
- *Olgu kontrol çalışmalar*
- *D- TARIŞMALI KONU- Olgu serileri, kontrolsüz Kohort veya randomize klinik çalışmalar:* Burada olguların verilerini uzman görüşler ile değerlendirmektedir. Aşı konusunda tereddüt diyenler, bu konuları gündeme getirmektedirler, bilim insanları için bir anlam ifade etmediği açık konulardır. Covid aşılarında hücresele immünite esas iken, hümoral immünite düzeylerinin değerlendirmesinin bilimsel anlamı olmadığı, ilk uyarı alındığı şeklinde yorumlanması gerekirken, sanki bağıışıklık düzeyi ölçülüyor anlamına getirilmektedir.
- *E- SADECE GÖRÜŞ- Uzman görüşü, eleştirel değer biçmeye dayalı olmayan çalışmalar:* Burada Etik Kurul görüşleri bu anlamdadır, mutlak uygulanacak demek değil, ancak bu önerileri dikkate almamak ve zarara sebep olmak kasıtlı taksir (bilerek dikkat ve özen eksikliğine) girmektedir.

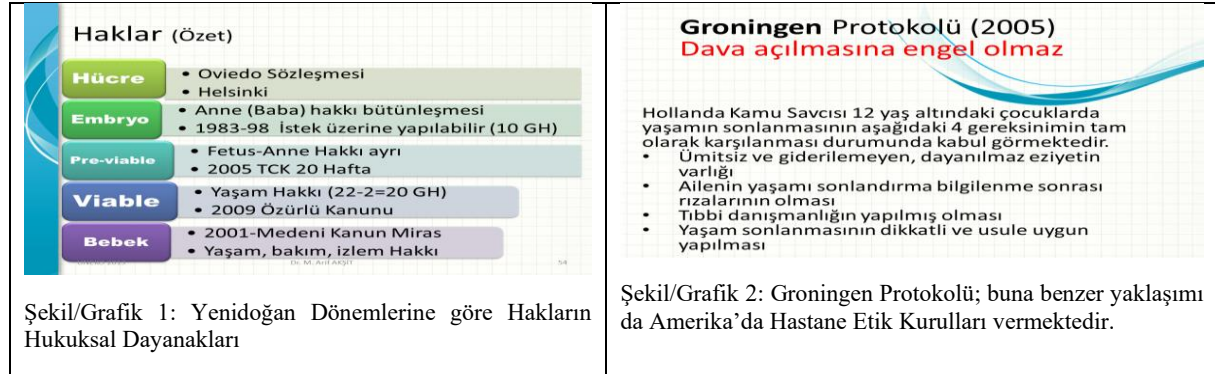
YORUM: Burada dikkat edilen boyut, insanlarda, hatta hayvanlarda bile yasal olarak deney yapılamaz, gönüllülerde, belirli aşamalardan geçmiş, etkisi bilinenler ancak uygulanabilir.

Bilgilendirme ve rıza şartı önemlidir ve gereklidir.

Yaşam Hakkı boyutunda ise rıza şartına bakılmaz, zorunlu bir yaklaşımdır.

Neonatoloji Bilim Dalında Haklar boyutu farklıdır, ancak ötenazi kabul göremez.

Yaşam Hakkı kaldırılınca varlık kalkar, geri dönülmez ve insanlık ölür.

Yenidoğan Döneminde (Neonatoloji) Etik İlkelerin Farklı olması Durumu

- **Hücre döneminde** Oviedo Sözleşmesine göre
- 10 Haftalık embriyo anne hakkı ile bebek hakkı bütünleşmekte
- 10 haftadan sonra anne ile doğmamış bebek hakkı ayrılmakta
- 10-20 Yasal belirtilenler ve anne yaşamı tehlikeye düşmesi
- 20 haftadan sonra, yaşam hakkı ancak anne yaşamı tehlikede ise dikkate alınmalıdır.
- Prematüre bebek tam tıbbi yaklaşımlara hak kazanır
- Doğumdan sonra özürlü olsa bile tam yaşam hakkına ve miras hakkına da sahiptir.
- **Beyin ölümü** sadece transplantasyon, **Ötenazi Yasak**
- «Yaşayabilir olma ve yaşam kalitesi» gibi hususların yasalarımızda yeri tanımlanmamıştır.
- Ağır anomalili olan bebeklerde tanımlanan “*Yanlış doğum ve yanlış yaşam*” gibi kavramlar Ülkemizde bulunmamaktadır.

Yaşam Hakkının Kültürlere göre Hukuksal Farklı Bakış Açısı Örneği

Tipik bir Yüksek Teknoloji Kültürü simgesi olarak, yaşamayacağı düşünülen veya ağır hasarlı olması tahmin edilen, kısaca gelecek boyutu bilinmeden, onlara bakım yapılmaması, anlamsız, gereksiz tedavi olarak görülmesi ile bunların ölüme terk edilmesi (pasif) veya aktif ilaç vererek uyutulması gündeme gelmiştir. Bu protokol aşağıda sunulmakta, ayrıca hukuk açısından karşı görüşlerde sunulmaktadır.

Yasalar ile Uygulamaların Çatışması

Yüksek Teknoloji Kültüründe gereksiz yaklaşımların yapılması, gerekçe olarak da insanlık gibi kavramların konulduğu bilinmektedir. Irak işgali demokrasi oluşturmak içindir, sonra da özür dileriz atom silahı yokmuş diyerek sömürüp çıkmış, Suriye’de de teröristleri öldürmek için girildiği şeklinde ifade ile %60 oranında işgal edilmiş, en ucuz petrolü çıkarıp alınmaktadır, Afganistan da tüm kaynaklar tüketildikten sonra Vietnam gibi terk edilmiştir. Bulunan gerekçeler, insanlık şeklinde olması da tipik bir kültürel yapıdır.

Bu kültürel yapı, devletlerin yönetiminin diktada olmasını isterler, halktan değil, üst sınıftan menfaati zedeletilecek kişileri seçer, onlarla dostluk (?) kurarak işlevler yaparlar, gerekirse yönetimi devirir, başa kuklalarını geçirirler.

Yenidoğanda bazı kavramlar vardır, bunlar bizim yasalarımızda “Wrongful life-HATALI YAŞAM, yaşam kalitesi” ve “BEST INTEREST STANDART-en iyisini isteme” gibi YAŞAM STANDARTI GİBİ bir yaklaşım olmadığı gibi, doğan tüm özürlülerin gereken bakımı göstermesi yasal bir zorunluluktur. Kavram olarak bakıldığında, Hatalı Yaşam, Yaşam Kalitesi,

Yaşam Standardı gibi çok insancıl ve önemli gibi gözükmemektedir, tipik demokrasi ve birey haklarını da aynı şekilde kullanırlar.

Etik ile Yasa karşı karşıya gelmektedir.

Avrupa'da Groningen Protokolü dışına olumlu bir yazı olmadığını gördüm ve bu Protokol Avrupa'da da dava açılmasını engelleyen bir durum oluşturmamaktadır.

Hastayı İyileştirme Garantisi Vermeme Hakkı: Hasta ve hekim arasındaki hukuki ilişkinin vekalet sözleşmesi olarak kabul edildiği durumlarda vekalet sözleşmesinin niteliği gereği hekim, hastasını iyileştirmek için tüm tıbbi bilgi ve becerisini kullanarak sadakat ve özen borcu çerçevesinde çalışmakla yükümlü olup başarılı sonuç elde edilememesinden sorumlu değildir. Aynı husus **Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi** 'nin 13.maddesi ile de hüküm altına alınmıştır
"Yeter derecede tecrübe ederek faydalı olduğuna veya zararlı neticeler tevhit etmeyeceğine kanaat getirmediği, tatbik veya tavsiye edemez. Hastanın hayatını kurtarmak ve sıhhatini korumak mümkün olmadığı takdirde dahi, ıstırabını azaltmaya veya dindirmeye çalışmakla mükelleftir. Ananın hayatını kurtarmak için yegâne çare teşkil ettiği takdirde, avortman yapılması caizdir

Helsinki Bildirgesi: Hastanın sağlığı benim ilk önceliğimdir" cümlesiyle hekimi bağlar.

Uluslararası Tıp Etiği Kodu "Tıbbi hizmetleri verirken, hekimin yalnızca hastanın yararına göre davranması gerektiği "ni bildirir demektir.

1998 Hasta Hakları (2003 Yönerge): Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını haiz olduğu ve hiçbir merci veya kimsenin bu hakkı ortadan kaldırmak yetkisinin olmadığı bilinerek, hastaya insanca muamelede bulunulur.

Avrupa Konsey Kılavuzu: YAŞAM HAKKI: (2006)

- Yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Alındıktan sonra geri verilemez
- **İlgili Madde katı şekilde yorumlanmalıdır**
- Doğmamışın yaşamı da korunmalıdır
- **Ölüm olayları araştırılmalı (Yükümlülük)**
- Yaşamın ne olduğu ne zaman başladığı ve sona erdiği konuları açıklığa kavuşmamıştır
- **Hamileliğin sonlanması sadece annenin özel hayatının bir meselesi şeklinde değerlendirilemez**
- Kişi aksini tercih etmedikçe, ölüme yaklaşmış veya ölmek üzere olan bir kişiye yan etkisi bireyin yaşamını kısaltsa dahi yeteri kadar ağrı kesici verilmeli ve hafifletici tedavi uygulanmalıdır.
- **Ölüme yaklaşmış veya ölmek üzere olan kişilerin ölme arzularının tek başına ölümü amaçlayan eylemleri icra etmeyi hukuken haklı göstermeyeceğini tanıyarak**
- **Yaşam tehlikede olmadıkça ölümcül güç kullanılamaz** (mülkü korumak amaçlı öldürme kabul edilemez)
- **Güç kullanma mutlak şekilde gerekli olandan daha fazla olmamalıdır.**
- Yaşam hakkını koruma yükümlülüğü hastaneler açısından hastalarını korumak denetim ve yönetiminin olması şartı ve hastanelerde meydana gelen ve ilgili tıbbi kişinin sorumluluğunu gerektirebilecek ölüm nedeninin tespit edilmesinde etkili bir uyarı sisteminin oluşturulması yükümlülüğünü de içermektedir.

Avrupa Sözleşmesi

- Avrupa Anayasasında ilk (birinci) "TEMEL"ı temsil eden Temel Haklar Ana Sözleşmesi, Bu haklar vatandaşlığın üzerindedir ve kişilere aynı şekilde bağlanmaktadır. 51.maddeye göre ulusal kanunlar Nice Statüsüne uygun olmalıdır ... ulusal anayasayı geçersiz kılmamalıdır (Madde 53).

Sonuç olarak, Nice Statüsünde öne sürülen şartlardaki açıkların kapatılabilmesi için bazı haklar geniş kapsamlı olarak yorumlanmalıdır.

- Statünün 35. maddesi sağlığı koruma hakkı vermektedir “koruyucu sağlık tedavisi hakkı ve ulusal kanun ve uygulamalar tarafından oluşan şartlar kapsamında tedaviden yararlanma hakkı”. 35. madde Birliğin “insan sağlığının yüksek düzeyde korunmasını” garanti etmesi gerektiğini belirtir. Burada sağlık hem bir birey ve sosyal iyilik olarak hem de sağlık tedavisi anlamına gelmektedir. Bu tanım (formül) ulusal hükümetler için bir yönlendirme (kılavuz) standardı ortaya sermektedir: hizmet açısından çeşitli sistemlerin kapasite farklarına bakmaksızın “garanti edilen minimum standartlar” katında durmayın her zaman hedefiniz en yüksek düzey olsun.

İhlal Durumunda dava konusu olacak maddeler:

35.maddeye ilaveten Temel Haklar Statüsünde dolaylı veya direkt olarak hasta hakları ile ilgili burada tekrarlamaya değer birçok şart ve koşullar mevcuttur:

- insan haysiyetinin dokunulmazlığı (madde 1)
- ve yaşama hakkı (madde 2);
- doğruluk hakkı (madde 3);
- güvenlik hakkı (madde 6);
- kişisel verilen korunma hakkı (madde 8);
- ayrım gözetilmemesi hakkı (madde 21);
- kültürel, dini ve dil farklılığı hakkı (madde 22);
- çocuk hakları (madde 31);
- yaşlı hakları (madde 25);
- eşit ve adil çalışma şartları hakkı (madde 31);
- sosyal güvenlik ve sosyal yardım hakkı (madde 34);
- çevresel korunma hakkı (madde 37);
- tüketici koruma hakkı (madde 38);
- taşınma ve ikamet özgürlüğü (madde 45)

Soru: Hukuk bu şekilde açık ve net ise, niye dava edilmiyor sorusu akla gelebilecektir. Tedaviye devam etmek için artık ücreti biz ödemeyeceğiz, sizler ödeyeceksiniz deniyor, günde 12bin dolar ücret artı masraflar talep ediliyor. Eğer siz imza atarsanız, bu ötenaziyi kabul ettiğiniz anlamına geliyor, biz ailenin istediğini yaptık deniliyor. Sağlık teşkilatı, ailenin isteğini yerine getirmiş oluyor, bir bakıma DNRO uygulamış oluyor. Hukuk bu açıdan bakıyor ve karar veriyor.

Ülkemizde ve İnsan Hakları temelinde karar mekanizması esasları

* **Omniscience:** Karar, tanı her kesim tarafından kolay kabul edilebilir olmalıdır: Burada birey kendisi karar verirse, toplumdan dışlanacağı için, kararını gözden geçirir. Bilgi ve danışmanlık almalı, diğerleri benimsememiş olmasına karşın zararlı olursa, kızacağı kendisi olacaktır, başkasına suç atamayacaktır.

* **Omnipercipience:** Karar, tanı, ilgili kişilerce empati yapar gibi değerlendirilmeli, benimsenmelidir: Burada diğer kişiler bireye uygun düşünüyorlarsa, niye bireye sormuyorlar fikri akla gelmektedir. Bu açıdan yaklaşım tüm gereke bilgi ve sorulara cevap verilmeli, suç dışında kararı bireyin kendisi vermeli, empati yapmaya da gerek kalmamaktadır.

* **Disinterest:** Karar, tanı, kabul görmeyen veya ilgi duyulmayan temellere dayandırılmamalıdır. Bilim dışı dayanak kabul edilemez: Burada bilgilerin dayanağı ve gerekçesi önemlidir. Ancak birey subjektif karar vermekte de serbesttir. Eğer evlilikler belirli bir onaya bağlansa idi, %50 oranında, kısaca yarısı olmayacaktı denilebilir.

* **Dispasion:** Karar, tedavi şekli, aşırı gergin ve ruhsal sıkıntılı dönemde alınmamalı, sağlıklı düşünebilecek ortamda alınmalıdır: Burada bireyin kendi kararını verirken, rahat, bilim içinde ve sağlıklı olması elbet gerekir. Danışmanlar, şimdi karar verme, sonra ver demlidirler.

Evliliklerde nişan bu nedenle olmaktadır. Birçok boyut, evlenilecek kişi ile sanki on yıl birlikte olmuş gibi davranılırsa, birçok evlilik oluşmaz, daha uygun kişi seçilebilir.

* **Consistency:** Etik olarak, benzer durumlarda kararlar aynı veya uyum içinde olmalıdır: Burada etik, doğru nedir ve ne yapmalıyım düşüncesi içinde olduğu zaman, birey elbet buna dikkat edecektir. Bir kişi daha önce doğru, nimet veren olursa tekrarlaması beklenir.

Yorum

Yüksek Teknoloji Kültürü birey hakları diyerek hakimiyetini kurduğu için, o toplumda kendi görüşleri üzerinde olan kişileri seçerek kullanmaktadırlar. Bu kişilerin özelliği, yurtdışında okumuş olmaları, tercihan profesör olmaları ve yayınlarında birey haklarını dikkate almadıkları, eylemleri ile, öğrencilere davranışları ve medya söylevleri ile sosyal sınıf temelinde yaklaştıkları belirgin kişiler olmalıdırlar. Ayrıca kaybedecek boyutları olmalı, halk dayanakları da olmamalıdır, anlamı seçim telaşı veya korkusu da olmamalıdırlar. Belirli dernek veya kulüp desteği yeterli olmalıdır. Bu kişilere insan hakları temelinde görüşleri savunması adı altında dikta rejimini destekleyicisi, savunucusu olurlar.

Televizyonda ekonomi konusunda görüşlerini söyleyenler, bunlar yapılmalı, başka çaresi yoktur diyorlar, tam tersi uygulanıyor, arkasından ben söylediğimi yaptılar öyle düzluğe çıktılar deniliyor. Enteresan tarafı algıları farklı açıdan olmaktadır.

Muhalefet

Her birey kendi içinde de sağdan mı, soldan mı işe gideyim diyebilir. Bu bir tercih, ama tercihin yapılmasına olan dayanaklar önemlidir. İdeal iyunin düşmanıdır denilebilir, bu nedenle konu ideal, mükemmel değil, bir alternatif olarak görülmelidir.

Zarar ve zulüm belli olduğu için bunun dışında olanlar bireyin eylemi olarak görülmelidir. Bir kişinin madalya alması değil, etkin, nimet dolu yapmasıdır. Madalya ve rekor, Yüksek Teknolojinin simgeleri içindedir. Her bireyin kendisine özgü bir resim yapması gibidir, mükemmel veya güzel olmamış denilmez, bir değerlendirme yapılır. Bu uzmanlaşmış kişilerce yapılmalı, teşvik edici nitelikte olmalıdır.

1.-Tablo: Birey Hakkı Kültürüne göre

Eğitim Boyutu	
Aile	<p>Ailede her bireyin bir ayrı yapısı, özel ve özgün durumu vardır. Bunu desteklemek ve olumlu yöne yönlendirme bir görevdir. Bu açıdan bireyin çocukluktan itibaren desteklenmesi için yapısı geniş anlamda irdelenmelidir. Bu konuda öğretmenlerden de destek alınır. Ana okulu, yuva ve ilköğretim öğretmenlerinin katkıları önemlidir.</p> <p>Birey sadece fen, edebiyat, sosyal olarak değil, mutlaka spor ve müzik ile sanat konularında da uğraşmalı, becerisi gösterilmelidir. Bu açıdan eğitmenlere geniş iş ve görev düşmektedir. Bir bakıma üstün kişilerin yetiştirebilen ortamlar önemlidir. Mutlaka ilkokul öğretmeni seçilmeli, gerekirse değiştirilmelidir. Öğretmen Birey Hakları yapısında olmalı, diğer kültürlerdeki gibi kalıp öğreten olmamalıdır ve aynı zamanda terbiye adı altında zorlama yapan da olmamalıdır. Hoşgörü, anlayış ve geliştirme temelinde değişim olmalı, bireye, çocuğa farklı muamele yapılmalıdır. Büyük çocuk liderlik psikozuna girmemeli, bunu koruma, gözetme, yardım ve hatta eğitime boyutu olarak görmelidir. Küçük çocuk şımarma ve istediğinin alınması yaklaşımından da kurtarılmalıdır. Ortanca çocuk sendromunda da itilmiş çocuk yapısı oluşturulmamalıdır. Kısaca ailede her çocuk için ayrı bir yaklaşım gereklidir bu açıdan Çocuk Psikiyatrisinin danışmanlığı önemli yer tutar.</p>

	<p>Eğer arada sevgi ve insanlık temelinde eşit ilişki olmaz ise, aile birliği devam ettirilemez. Kavga, daha doğrusu tartışma yapılabilecek ama birisinin dediği olmayan, birinin hâkimiyeti oluşmayan bir yapı kurulmalıdır. İsteyen istediği şekilde anlaşarak farklı yaşayabilmeli, arada sevgi olmalıdır.</p>
Kaynaklar, Sanat	<p>Her bireyin yapısı güçlü olması için eğitimi gerekli, bu diploma ötesinde, bir varlığı, benliği ve kişiliği olmalıdır.</p> <p>Kişi kendisi kaynağı oluşturmaktadır. Bu açıdan gerek spor gerek sanat ve gerek diğer bilimlerle ilişkilerini tanımlamalıdır.</p> <p>Tüm sanat dahil, ekonomi dahil birey içindir felsefesi ile kişi temelli bir yapı, bir boyut yaratılmaktadır.</p>
Çevre	<p>Her bireyin çevresi kendisine göredir. Birey istemediği kişiyi dışlayabilmektedir, sabır göstermesi, tolere etmesi de beklenilmemelidir.</p> <p>Çevrenin sevgi, insanlık temelinde barışa yönelik, değer üretmek, nimete, yarar yönelme bir çaba olmaktadır.</p> <p>Çevrenin korunma ve gözetilmesi değil, yeni bir çevre yaratılması, yeni çiçekler ve yapılanma oluşturulmaktadır. Geliştirme yapısı değişimi içine almaktadır. Bahçesinde çim yerine İngiliz papatyası ekilmesi ve yetiştirilmesi de örnek olarak sunulabilir.</p> <p>Suyun korunma ve gözetilmesi de bu açıdan çevre bilinci açısından öne çıkmakta, Amerika'da havuz evin yangından söndürülme için gerekli iken, ülkemizde yağmur suyunu korumak üzere yapılmaktadır.</p>
Eğitim	<p>Her aşamada eğitim olduğu, ancak bu eğitimin bireyin kendisine ait olduğu belirgindir.</p> <p>Her farklı konuda bilgi sorgulanması olmakta, İnternet bu açıdan önemli referans olmaktadır.</p> <p>Bireyin varlığı açısından eğitimsiz olması olanaklı olmayı, bilim dışı kaynaklardan sorgulayanların ise tarihsel olarak mutsuzluk ve başarısız oldukları açık ve nettir.</p>
Din, Devlet, Hukuk	<p><u>Din</u>: Birey kendisine göre bir inanış oluşturmakta, yaratılış temelinde diğerlerini bireysel görüş olarak irdelemedirler. Kısaca kaç kişi varsa o kadar inanış olmaktadır. Temel insancıl prensiplerde bütünleşme vardır.</p> <p><u>Devlet</u>: İdare bireyin hakkını korumak, gözetmek ve oluşturmak, kamu, kurum ve kuruluşlardan, baskılarından kollamak olmalıdır.</p> <p><u>Hukuk</u>: Suç işlemedikçe devlet ile, hukuk ile ilişkisi olmaz. Düzenlemeleri yapmamak bile suç değildir. Birey kendisine göre yapı oluşturmalıdır.</p> <p><u>Büyü, Fantezi Boyutu</u>: Birey kendisi temelinde oluşturulan epik hikâyeler üzerinde durur, destan her bireyde zaman içinde oluşur, ancak bundan etkilenmemelidir.</p> <p>Bu yapı, sevgi, insanlık ve nimet dolu bir yaşamı gerekli kılmakta, yine bunun için mutluluk yakalama çabasına girilmektedir.</p>
İnsan	<p>Güçlü ve eğitilmiş insan zorunlu görülmemelidir, birey kendi pozisyonunu bilerek, öğrenerek, farkında olarak buna göre bir yapı oluşturabilir.</p> <p>Önemli olan yapısına göre toplumda yerine oturabilmektir. Bir kişi dinlemesini ve takip edebilmeyi de öğrenmelidir.</p> <p>Köylerde bireylerin durumu, bilgi, beceri ve konumu açısından, kahvehanede birbirleri ile farklı politik görüşlü gibi rol oynarlar ve ondan görüş sorarlar, tuzağa düşene haklısın diyen olur, onu konuşarak birey hakkında bilgi edinirler. Gerekirse alaycı davranış içinde de olurlar.</p>
Sağlık	<p>Birey yaşamı açısından sağlığı iyi algılamaktadır. Plasebo yerine, bilim üzere olarak daha yerinde yaklaşımlara kapı açarlar.</p> <p>Birçok firma bilim adı altında bireylerin sağlık etkileşime girmek isterler, özel koltuk, banyo ve sağlık cihazları satmaya çalışırlar.</p>
Teknoloji	<p>Teknoloji bireye özgün, çok çeşitli ve detaylıdır.</p>

Ekonomide cihazlar internet ile ciddi inceleme yapılacağı için, etkin, verimli, bulunabilir ve kalite ile memnuniyet yaratmalıdır. Birçok firma bu açıdan bireyi koruma ve gözetme amacı ile geri iadeyi aktif uygulamaktadır.

Teknoloji bireyi dışlayan olamaz.

Yazarın kendi algıları temelinde oluşturulmuştur.

Sonuç

Bir kişi eğer insan hakları, demokrasi demekte ve aynı zamanda eğitim boyutunun en üsttü olan profesör ise, tereddüt ile karşılarım. Arkasından ne gelecektir diye bakarım. Bu söylenenler soyut kavramlardır, eki olarak bir istek gelecektir. Bana ayrıcalık yapılması, bu benim hakkımdır denilince de gerekçesi sorulur, CV yeterli demektir. Kardiyoloji uzmanı Plasebo, besinlerden söz eder, kesin tedavi edici derse, bunun kanıtı olarak kendi düşüncesi olduğu, bazı iletilen algıları gösterirse, önce biliminden şüphe edilir. İnanç için kaynak Kuran göster, sonra yorum yap, yorum serbesttir ama dayanaklı olmalıdır. Demokrasiden ne anlıyorsun, ya da İnsan Hakları tanımını açıkla ve dayanaklarını göster demekteyim. Sübjektif algı ile veri oluşturulamaz, yorumdur.

Birey Hakkı diyerek insanın haklarını gasp eden bir yapı Yüksek Teknoloji boyutunda olanın yaptıklarıdır. Medya kullanma gücü de bu oluşumun yapısındadır.

Serbest seçim yapılması kabul edilirken, darbeci zihniyet, farklı boyutların egemen olması, diktanın etkinliği olması istenmektedir. Ayrıca demokrasi denilerek seçimi kazanmak bir birey haklarını gasp etme anlamında yorumlanamaz. Bu açıdan demokrasi adı altında kaldırılamaz. Bu açıdan hukuk yapısı, bağımsız güçlerden olup, yönetime karşı çıkması olsa bile, bu elemanların seçimi sıklıkla politika yapısına dayalı olduğunu da ifade edilmelidir.

Hayvanlarda Eğitim

Köpeklerimizin hiçbirine eğitim adı altında emir komuta şeklinde bir yapıyı kabul etmediğimiz için olumlu bile görmedik, göndermedik. Sevgi ve anlayışı yaşayarak görmesini istedik. Terier Muffin adlı köpeği çocuklarımızdan aldık, evlatları olunca kıskanmış. Biz bir yere gitmeden önce fark edip, bavul hazırlarken arabanın etrafında duruyordu, içine alıyor, kendisine hazırladığımız yerde iki saat kadar oturuyordu. Sabah sorun olmasın diye evin içinde kalıyordu. Şimdi fark ediyor ve acele etmiyor. Ancak duraklarda mutlaka tasma ile bağlanılmasını istiyor, kendini güvende hissediyor. Diğer Pointer, bizimle dolaşmak istiyor, herhangi bir ödül ve bir yaklaşım yapmıyoruz. Birliktelikten hoşlanıyor, mahallede tasma istemiyorlar, başka yerde hemen bağlanmasını istiyorlar.

Yoldan geçen bazılarını havlıyorlar, güzel sözler söyleyin dedim, korkuyorum dedi, küfrediyorum dedi, onlarda onun motosiklet sesini algılayıp hemen çıkıp, havlıyorlar. Seven ile sevmeyeni hemen kavıyorlar, arada yemek vermek, ödül vermek ise fark etmiyor. Komşularda olan ve kendilerince eğitim alanlar ise, emir komuta göre davranıyorlar. Kendi sahiplerini fark etmiyor. Labrador retriever, Carmen için bir yere gidince, komşu evin içine alıyor ve orada saatlerce kalıyordu, hasretini gideriyordu.

Dişi hayvanların çevreyi koruduğu, erkeklerin ise hakimiyet kurması temel olunca, bölgesini sınırlamak için idrar yapmaları gerekirken, ev ve çevresi içinde çiş yapmadıkları, dışarda yaptıkları algılanmıştır. Kendi bölgesini başka şekilde çizmektedirler, etrafa sürünerek koku bırakmaktadırlar.

Köpek eğitiminde eğer onlara sevgi ve insanlık verir, tüm ev bireyleri gibi davranırsanız, evin bir ferdi olmakta, her konuşulana da anlamaktadırlar. Eğitim boyutunda bir şeyi kasıtlı olarak 3 defa yaparsanız öğreniyorlar.

İnsanlarda da eğitim sevgi ve insanlık olmadan bilgi verilmek amacıyla ise, yetiştirilen kişi insan olmaz, insanlıkta beklenilmemelidir, çünkü okumuş, insanlıkta eğitilmemiştir.

Kavram, benim grubumdan ve sosyal sınıfta olan idare etmelidir denilince, bu birey hakları değil, dikta, bir grubun hakimiyetidir, cumhuriyet kavramı da olamaz. Bu dernek kavramında, kurum kültürü olarak tanımlanabilir. Birey hakkında ise her kişi ayrı ve öncelikli, seçim yapılması değil, bilgi verilir ve rıza ile kendi seçer. Bir önlük giymesi değil, istediğini seçer, ancak kirliliği, şatafatlı gibi belirgin ve ayrıcalıklı olanlar dışlanabilir, bunların da gerekçesi olmalıdır, ben istedim değil, itiraz ve İnsan Hakları temelinde olmalıdır.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Eğitim ve Kültür;

7g-Karma Kültürler, Genel Bakış, Sonuç*

M Arif AKŞİT**

*İnsanın geçmişi değil, şimdiki boyutu, gerçek yapısı önemlidir konuşmanın özettir.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik

NOT: Bu Makalenin anlam olarak İngilizce irdelenmesi 8. Bölümde sunulmaktadır.

Eğitim, kültürel yapı içinde hapsedilmemeli, yaratılışın bize sunduğu bilim temelindeki, veri ve kanıtlar ile düşünme, algılama ve farkında olmaktır. Bunu yapan birey olduğuna göre, bu bir sistem ile varlığın algılama boyutu olmalıdır.

Homo sapiens, sapiens 'i diğer canlılardan ayıran, doğrudan eğitim yapılabilmesidir. Hayvanlar dahil tüm varlıklarda öğrenme boyutu vardır, ancak bunu belirli sistem içinde yapılabilir, ancak gelişim ve değişim boyutunda oluşacak eğitim, insanlar dışında tanımlanması zordur. Bu açıdan insanda eğitim, kendisinin farkında varması, bilinçlenmesi ve yaratıcılık ile değişimi gelişim üzere yapmayı öğrenmesidir. Bunu yapabilmesinin etik ilkelerde olması belirtilse bile, temel metot, sevgi içinde insanlıkta olmasıdır.

Özet

7g-Eğitim ve Kültür; Karma Kültürler, Genel Bakış, Sonuç

Amaç: Zaman içinde Dünyanın Globalleşmesi ile, insanlar kendilerince bir sosyal yapı içinde olmuşlar, bu yapının çeşitli kültürlerin öğelerinden oluştuğunun tam bilincinde de olmadıkları gözlenmiştir. Bu Makalede zaman içindeki değişimler dikkat alınarak Kültürel Öğeler irdelenmektedir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Güvenç Kitabı ve yaklaşımı temelinde İnternet verileri ile, Yazarın kendi görüşleri ile oluşturulan bir yazıdır.

Genel Yaklaşım: Genel yorumlanma **Kültürel Öğeler** olarak: 1) Aile, 2) Kaynaklar, sanat, 3) Çevre, 4) Eğitim, 5) Yönetim, din, devlet ve hukuk, 6) İnsan Yapısı, 7) Sağlık, 8) Teknoloji, yapısındadır. Burada eğitim konusuna ağırlık verilmektedir.

Başlıca boyutlar: İnsanlar farklı kültürel yapı içinde olması, bir zaman süreci içinde karşılaşmaları ile, her biri bir karma kültürel yapı içinde olmaktadır.

Yaklaşım: Her birey eğitim ve farklı etkileşim içinde olarak, bir değişik yapı gözlenmektedir. Belirli bir kalıp kültür yapısını kırmakta, aşmaktadır.

Sonuç: İnsanların kültürel yapılarının belirli kalıp değil, bir değişim içinde olmaları ile konu gündeme getirilmektedir.

Yorum: Bir insan zaman içindeki tüm kültürlerden bir yapıyı benliklerinde bulundurabilirler. Bu yapı öğeler ile değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karma kültürün özellikleri ve eğitim

Outline

7g-Education and Culture; Combined Cultures, Universal Perspective, Conclusion

AIM: By the globalization of the Universe, people formed a social structural construction, not at specific cultural symbols, a combination of all, thus not aware of such item. This Article is indicated from this aspect, under cultural parameters.

Grounding Aspects: Under the Güvenç indicated aspects, by the internet evaluation, at the Author decision being at this Article.

General Considerations: The consideration based on the **Cultural Parameters:** 1) Family, 2) Cultural Sources, Art, 3) Environment, 4) Education, 5) Managing; administration, religion, commerce, legitimate, 6) People, 7) Healthy, 8) Technology. Under the education point of view. **Proceeding:** An individual notified the cultural parameters, thus the duration making the structure as a dissimilar one, assorted creation. By such education, and different affection as a reasoning of such one. The developed, progressed and over the border of the cultures.

Conclusion: The person cultural structure, not as standard one, this differential as at this Article subject. A combination of all the cultural parameters at one person.

Key Words: Miscellaneous cultural status and education

Giriş

Bir konu açılınca hemen çözüm eğitim denir. Eğitim neyi çözecektir sorgulanmaz. Ancak bu doğru boyuttur, çünkü eğitim ile bu farklılık ile önlenbilir.

İnsanlar artık bir konu çözümünü için tek yapı değil, alternatif ile irdeleyerek, yeni buluş ve inovasyon ile olaya bakmaları gerektiğini kavramışlardır. Bu şekilde gelecek daha rahat ve mutluluk getirebilmektedir, sorunları arttırmamaktadır.

Depremde bina öldürür, deprem öldürmez, çünkü buna göre bilimsel yapı yapılmalıdır. Yapılan binalar ise belirgin sağlam ve içindekiler de sağlıklıdır. Ancak sosyal yapı, binaların depreme dayanıklı olmasının gerek maliyet gerek daha sonra saptanması ile bize dokunmaz, gerek bu zaman süreci bizim zamanımızda olmaz gibi birçok nedenler ile çözüm bulunamaz. Felaketlerde de hukuk devreye girse bile cezalandıracak kişi bulamazlar. Tarihsel bir ibret olarak kalır ama ders alanlar nadir olmaktadır. Zararın saptanması kolaydır, bu açıdan zararımız dokunmasın prensibi temel korunma ilkesidir.

Bunun yanında her felaketin bir yaratılış değil, bir tanrısal ceza şeklinde yorumlayarak, bir put, tapınacak obje yaratırlar, onun cezalandırması diyerek, anlamsız boyutu oluştururlar. Kuran 44 yerde tanrı yok, 7 yerde de ilah yok demektedir, yaratılış olarak olduğu, insanların da içine alarak, obje değil, tüm bütünlük olduğu vurgusu vardır. Dolayısıyla tüm evreni boyut olarak tanımlanmayan bir durum ise put yapısı, ona tapınma olamaz. Bu bir algılama sorunudur, ancak, toplum sıklıkla bir obje yaratarak tapınmayı tercih etmekte, bir kalıp içinde olmasını önermekte ve sokmaktadırlar.

Kültürler bir kalıp olarak alınmamalı, ilke olarak ele alınması ile bir bireye tüm yaşamında katkı sağlayabilir.

Görüş

Bir olay olduğunda bunu niye yaptınız sorusuna profesör olarak cevap vermek, bilimsel gerçekçe üretmek çok zordur, yalan da söylenemez.

Düzce’de bir yere giderken hemen solda varacağımız yer bulunuyordu, ama girilmez işareti olup, 3-5 metre sonra vardığımız yer vardı. Arkadaş sapalım, araba yabancı plakalı, ayrıca trafik polislerini de tanıyorum, sorun olmaz dedi, zaten görünmüyorlar diye de ekledi. Ben, durdurdu, sordular *girilmez işaretini görmediniz mi*, gördük, ehliyet verince, *iki profesör, bu hatayı yapmasını nasıl açıklayacağız* dedim. Eğitimin en üst kademesinde olanlar nasıl bir kuralı çiğneyebilirler dedim. Haksın dedi, uzun yoldan giderek ulaştık.

Elinize güç geçince onu kullanmak istenmesi doğaldır, şımarıklık ve azgınlık boyutu ile doğal yol karıştırılabilir. Taşıma ve kullanma ile tabanca verildi, almadım, çünkü deneme amacı ile

bir hedefe nişan alacaktım, genç iken her attığımı vurmuş, kertenkele öldürmüştüm, onların o parçalanmış hali nedeniyle ateş edemem dedim. İstiklal Savaşında dedem sordum, hak etmedikçe, parmak tetiğe dokunmadı dedi, Çanakkale Savaşında Kan Kardeşliği Anzak birliği ile oluşmuş, savaş dışında birbirlerine yiyecek, su ve konuşarak resim iletmişler.

Başlıca 3 tür zenginlik olabilir. A) Para, mal, mülk ki bu insanı zengin yapar sanırken, daha insancıl fakirleştirebilir. Sabancı ile bir toplantıda, konuşmada birisi piyango çıkarsa ne yaparsınız dediler, benim belli bir işletme açarım dedi, bende para olmaz, olursa yatırıma gider dedi. Rektör ne yapar bilmiyorum dedi, ben de 5 kardeşin dördü profesör demem ile belli üniversite kurarlar, ben de mi kuram dedi. Nasıl olacak denince, söylev, Toyota fabrikası da ürün satarak para kazanma ve buna göre borç ödeme üzerine olacaktı, kısaca yap, işlet ve öde metodu idi. Kısaca mal ile zengin olmak değil, eğitim malı insanlıkta kullanma, sevgi, yardım ve katkı olmasına çalışılmalı olarak ele alınmalıdır.

Eğitim alan kişinin hedefi, zengin değil, yardım, destek ve nimet yaratmada, değer yaratmada öncü olmak olmalıdır. Yaratılış boyutu Tarihte irdelendiği zaman, Karun bile fakir ölmüştür, şırmamış, tüm dostlarını ve iletişimi kaybetmiş, altınlar içinde ama fakirlik çekmiştir.

B) Bilgi zenginliği olarak nitelenebilen boyuttur. Bilgi bir değer yaratmak, aktif beceri ile nimet oluşturmak gereklidir. Sapkınlık ve fesat çıkarma, bilen kişi için daha kolaydır. Tarih bu yaratılışta olanların bilgisi ile çöktüğü örnekleri ile doludur. Yaratılış önceki nesiller içinden oldukça ve kuvvetçe daha zorlu, sayıca daha çok olanları bile helâk etmiştir.

Eğitim alan kişi, öğüt vermeli, danışmanlık yapmalı, yeni nesilleri yetiştirmeli, sevgi ve insanlığın çoğalmasına, alim olmaya çalışmalıdır. Bu bir devamlılık olduğunu görmelidir. İlim sahibi bir servet içindedir. Hekimin sadece bilgi ve becerisi ile sağlık oluşturması bir örnektir. Zarara neden olan kişinin bilgisi ve fikirleri bile sorulmaz, tersini yapmaya çalışılır.

C) Yönetim, amir olarak, bir şeyi yaptırmak. Hekimler bir ilacın tedavi olarak verilmesi değil, kullanılması için gereken bilgilendirmeyi, empati yaparak iletmeli ve rıza ile vermelidir, yoksa zorlama olmaktadır. Hayır, barış ve insanlık için, bireyler için yararlı olması, sevgi boyutu ile mutluluk yaratması hedeftir, sabırla uygulanması, izlem gereklidir, yoksa birey acı ilacı içemez. Eğitim, kendisi yerine yardımcı, dost oluşturarak, bilinçlendirerek yapılmasıdır.

Eğitim, az veya çok olabilir, kısıtlı da olması olasıdır, olumlu olanlar örnek, olumsuz ibret olarak derstir. Bireyin kendisini bilmesi, uzmanlığı olmayandan söz etmemelidir. TV çıkan kardiyolog, metabolizma, diyet ve gıda mühendisliğinden söz ederse, bazı bilgi kırıntıları ile bizleri yanıltıcı olabilmektedirler. Anı zamanda her bireyin algısı farklı olacağı için, ortak bilimsel toplantılar, ziyaretler, sertifikasyon ve eğitim programları önemli olmalıdır. İtiraz ve beyin fırtınası bilimin gelişmesi açısından en önemli bir parametre olmaktadır.

Kant, kendi görüşlerine karşı çıkan bir kadının mektupları ile çok zorlanmış, arkadaşları ise bu mektupları saklayarak onun huzur bulmasını düşünmüşler, onun üzülmesinin gerekçesini sorunca, kadının kendisinden yazı ile uzaklaşması olduğunu ifade etmiş. Mektuplarını iletince memnun olmuşlar. Kısaca görüşleri 4 aşama geçirmesi kadının katkısı ile olmuştur. İnkâr etme, olayı reddetme ve karşı kabul etmeme, bunun dayanağı ve gerekçesi olmadan karşı çıkmaktır. İtirazın ise bir gerekçesi vardır, geçerli olması için bilimsel olması öngörülür. Püf noktası, üstünlük taslamamak, bilimde kalmak, kanıt ve veri üzerinde olarak insanlık ve sevgide yoğurulmak önemlidir. Bu yaklaşım ile bozgunculuk yapılmaması da doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmalıdır. Korunma, gözetme ve tedbir temel yaklaşım olmalıdır. Akıl, akıldan üstündür, el elden üstündür, eğitim bunları öğretmek, beceri kazandırmaktan geçmektedir.

Kültürlerin kalıpları içinde değil, olgu ve duruma göre bakılarak yaklaşım yapılmalıdır. Nitekim Sağlık boyutunda Hipokrat 10 prensibi içinde olan en önemli vurgu, **Hasta Var, Hastalık Yok** olmalıdır, bilgi sadece dayanak olabilir ama karar birey, hekime ait olmalıdır.

İyilik ve güzellik getiren, bunu eğitim ile bilerek yapması, nimet, değer oluşturması bir hayırlı davranış iken tersini yapan, kalıp içinde zarar ve ziyan ile zulüm yapılması ise, eylemde bedelini öderler, kısaca en azından ibretle, nefret ile anılırlar, suç ise ceza gündeme gelecektir.

Eğitimin insanlara yapılmasını gerekli kılan, gelişim temelinde değişimi yapabilecek bilgi temelinde yetenek ve gelecek medeniyete uygun bireyler yetiştirmektir. Her yaşam bir süreç olarak varlığını sürdürecektir ise, gelecek nesle aynı bilgi ve beceri değil, daha ileri gelişim yapabilecek boyutu kazandırmaktır. Yaratılışa uygun olan ile olmayan yaklaşımlar ile ortaya çıkacaktır.

Bilgi, rahmet, insanlık ve sevgi üzerine olması önemlidir. Gerçeği örten, inkâr eden, karşı çıkan ve bilim dışı yaklaşımda olanlar ile ayırım yapılabilecektir.

Veriler, kanıtlar inkâr edilmemeli, veri net olmalı, gerçeklik ise farklı, yorum farklıdır. Veri net ve doğru olmalı, yorum bilim üzere bireye göre hür ve bağımsızdır. Yaratılış üzere olur, aykırı ve insanlık dışı olması kabul edilemezdir.

Yaratılış varken, bu bir tapınacak olgu olamaz. Hiçbir varlık, olay veya kavram, yaratılış üzere olamaz, tümü atom ve enerjiden olduğuna göre, onlar bu yetiler tanınmaz. Bu bilim insanlarını rahatlatır, çünkü tek sistemin eğitimi belirgin, açık ve nettir. Hayal, epik hikayeler ancak sosyal bir veridir, gerçek değil, masalımsı boyuttur.

ÖZET: Eğitim, ben biliyorum demeyen, dinleyen, bilim üzere verileri inceleyen, beyin fırtınası yaparak, olgu ve konu/durum üzerine, insanlığı, sevgi üzerine ve barış amaçlı kullanmaktır. Bu bir kalıp değil, bir innovasyon, bir buluş ve bir yaratıcılıktır. Her bilimsel yaklaşım yeni bir değer, nimet oluşturma çabasıdır.

Karma Kültürler

Bir kültürel yapıda iken hızlı bir değişim içine girenler birden iki farklı kültürel yapıyı karma olarak sürdürmektedirler, buna uyum, adaptasyon denilebilir. Asimilasyon, bir kültür altında ezilme, yok olmak iken burada kültüre uyum ama değişim olmadığı söylenebilir.

Örnekler:

- **Almanca:** İki farklı yapıda oluşmuştur. Taksi şoför olunan örnekte, akrabalık işletmesi şeklinde yapılanma, çay ve kahve işletmeciliğinde ise köy, kasaba hemşerilik öne çıkmıştır. Maddi açıdan olduğu kadar, eleman temini de temel olmuştur. Burada bir sermayedar ve işçi statüsü değil, tümü ortak paylaşım içindedir, iş sahibi olunca hükümete işçi çalıştırmıyoruz diyerek, bu yükümlülükten kurtulmaktadırlar. Birimiz, hepimiz içindir olunca bir geniş aile yapısı sürmektedir.
- **Küçük işletmeler:** Özellikle bazı evlerde kadınlar, kabile zihniyeti ile bir etkinliği olarak, kendilerine sağlanan maddi olanakları kullanarak, erkeklerden izole iş yapmaktadırlar. Kars'ta eski kaşar ve İsviçre peyniri örnek söylenebilir. Tarım kültüründe belirli kurallar olup, kadın erkek egemenliğinde iken, burada kabile kültürü esasında bireysel olabilmektedirler. Benim emeğim, benim gelirim denilmektedir.
- **Halı, kilim dokumacılığı:** Her kadın kendi geçimini yaptığından sağlayarak, erkekten ayrı bir konum elde edebilmektedir. Birey Hakları Kültürü örneği oluşmaktadır. İşin kabul edilebilir olması, erkeklerin baskın değil, kabul edilebilir olması, onlara bağımsızlık vermektedir.
- **Yüksek okumuş, eğitim almış kişiler:** Kadın erkek ile ayrı, eşit ve egemenlik paylaşımı olmakta, birbirinin işine karışmadan, sen karışma, ben de karışmam modeli ile yaşamaktadırlar. Baba daha çok bebeklere bakar, altını değiştiren, oynatan olabilmekte, aile

bağları daha geniş ve düzenli olabilmektedir. Kadın sadece eve bakan, ev kadını rolünden kurtulabilmektedir.

ÖZET: Bu modeller, örnekler arttırılabilir. Batı zihniyeti denilen, Yüksek Teknoloji Kültüründe hemen cinsel özgürlük olarak konu bakılmaktadır. Burada aile bütünlüğü vardır, çünkü bu bozulursa yapı bozulacaktır. Birbirlerine saygı ve sevgi boyutunda bir yücelme ve Birey Kültürü modeli oluşturulmaktadır. Bu birey aile yapısı içinde oluşmuş, daha dengeli ve daha uzun ömürlü olmaktadır. Her birey daha bağımsız, daha kişilikli, daha kardeşlik boyutundadır. Gelecek Kültür modeli olarak tanımlanabilecektir. Her birey ayrı, ancak birliktelik oluşturmuşlardır. Kültürel simgeler farklı olsa bile birbiri içinde sevgi ve insanlıkta, barış içinde yaşama modeli yapılandırılmış ve oluşturulmuştur.

Muhalefet

1. *Bir tutuma, bir görüşe, bir eyleme karşı olma durumu, aykırılık; karşı çıkma alışkanlığında olan, aykırı:* ifadesi yerine alternatif, başka bir yöntem ile oluşturma şeklinde yorumlanmalıdır. Sevgi ve insanlığa karşı olma, barışın dışında olmak olmayacağına göre bunları nasıl oluşturabiliriz değerlendirmesi yapılmalıdır.

2. *Karşı görüşte, tutumda olan kimseler topluluğu:* Karşı görüş demek yerine, farklı olarak nasıl yapabilirim demelidir. Köfteyi ızgara mı, yağda mı, başka ne şekilde pişirebilirim denilmelidir. Sevgi açısından kimi sevmeliyim yaklaşımı daha gerçekçi tanımlamadır. Bir kişi, güzellik dediği kavram ötesinde, anlaşabileceği ötesinde, kavga edebileceği, birbirini ezmeden saygı duyabileceği, birlikte yaşlanabileceği bir kişi olması daha öne alınmalıdır. Kısaca kendisine muhalefet eden ana sevgi ve insanlığın sürdüğü bir aile ile daha uzun birliktelik yaşayabilir.

3. *Demokraside iktidarın dışında olan parti ya da partiler:* Burada demokrasiyi tanım olarak oluşturan muhalefetin olmasıdır.

Muhalefet karşılık ötesi, alternatif çözüm ortaya koyan olmalıdır, karşı çıkmanın bir dayanağı olmalıdır. Bazı kültürlerde yol yapılmasını istemezler, bu şekilde köyle şehir yerleşmesine gelmesi ile bir sosyal değişim olacak, bu istenmeyebilir. Endüstri kültüründe bu sık rastlanır, Yüksek Teknoloji yapısında da göçmenleri kontrol etmek zor olduğu için ölmesi beklenir.

1.-Tablo: Kültürel öğelere göre Genel Bakış

Eğitim Boyutu	
Aile	Zamanımızda artık bireyler kendi istedikleri yapıda işlev yapmaktadırlar. Sorulunca da belirli kültürün elemanı olarak gurur duyarlar. Gerçekte ise işine geleni uygulamakta, gerekçe ise farklı olmaktadır. Aile soru olunca en önemli kurum denirken, farklı kişiler ile cinsel ilişkiler, imam nikahı ile boşanma, ayrı oturma bir uygulanan boyut olmaktadır. Çocuklar da farklı yapıya göre yetiştirilmektedir. Bir standart olduğu söylenemez.
Kaynaklar, Sanat	Globalleşen Dünyada her birey kendisine göre bir kaynak bulmaktadır. Bunların bilimsel değil, farklı yapıda oldukları da bir gözlenendir. Her birey kendisine göre sanat yapmakta, bunları da sergilemektedirler. Bunların bir sınıflaması değil, sergi açarak, belirli bir etkinlik sunmaları yeterli olmaktadır. Tenkit yapılabilir değil, mutlaka bir tebrik beklenir. Değerlendirmeyi kaldırabilecek kişi sayısı azdır.
Çevre	Tüm çevre Dünya, her birey bir yerlerde kendi boyutunu bulabilmektedir. Artık telefon ile çevre boyutu evrensel olmuştur. Kendi görüşlerine göre ve uygun bir grup tanımlanır. Blok oluşturma temel amaçtır. Kişiler kendisinin taktir edildiği gruba katılmaktadır. Görünüşte geniş ama gerçekte çok sınırlı bir çevre oluşmaktadır.
Eğitim	Eğitim diploma ve sertifika almaya yöneliktir.

	<p>Her birey bir kendisine göre internet kanalı ile bilgi sorgulamakta, bunlara inanmaktadır. İnanıldığı kendi görüşü olanlardır. İnternette olumlu, olumsuz ve her türlü bakış rastlanabilir. Eğer aşı karşıtı görüş sorarsanız bulur, aşı lehine ararsanız bulabilirsiniz. Bilim insanı olanlar bile görüşlerini bilimsel veri ve kanıt yerine yorum yapması ile olaylar karışmaktadır. Bilim insanları TV çıkıp kesin konuşmaları, istatistik boyutunda ise kesinlik olmadığı gerçeği ile güvenilirlik yitirilmiştir.</p>
Din, Devlet, Hukuk	<p><u>Din</u>: Birey bir yere bağımlı olmak isterse, din ve tarikatlara girer, tüm yaşamını bu üzere oluşturur. Cennete gidecek gibi garanti verildiği için bir farklı yapıya dönüşür. <u>Devlet</u>: İdare kendisine uygun davransa bile tenkit eder, yeterli maaş, yeterli imkân sağlamadığı şikayetindedir. <u>Hukuk</u>: Kendi istediği hukuktur, bu sağlanmalıdır. Bireyler kendilerini bir güç olarak tanınmasını isterler. <u>Büyük, Fantezi Boyutu</u>: Birey çeşitli şekilde geleceği bilmek için, çeşitli yıldızlara, çeşitli simgelere bakarak görüş bildirenlere inanırlar. Onların dediklerine göre yaşamlarını düzenlerler. Bu kişilerin yazdıkları ise ne tarafa çekilirse o şekildedir, dolayısıyla her kişiye uyar. Birey nasıl istiyorsa o şekilde yorumlar.</p> <p>Bu yapı, sevgi, insanlık ve nimet dolu bir yaşam yerine, bir kızgınlık ve mutsuzluk yapısına neden olur, ancak kişiler bunları mutlu olmak için yapmaktadırlar.</p>
İnsan	<p>Her insan kendisine göre bir yapı ile mutluğa yakalamak ister. Genel yapı ise mutsuzdur. Bağımlı olmak istedikleri için uyuşturucu ötesinde, kendilerine göre rahatladığı işler vardır, oyun oynarlar, kiraathanelere giderler. İnsan kalabalıklaşan Evrende yalnızlık hissetmektedir.</p>
Sağlık	<p>Sağlıkta konuşulanlar inandırıcı olmamaktadırlar. Covid boyutunda bağışıklık hücresel olabilir, hümoral bağışıklık, hücrelin bir uyarıcısıdır. Bunu bilen için yapılan konuşmaların yeri olamaz. Bir aşı ile yabancı protein verilmesi ile bir uyarıcı olacak, etkin veya az etkin ama oluşacağı belirgindir. Bu nedenle söylenenler hümoral olup, anlamını bilimsel yitirmektedir. Dolayısıyla tartışmalar farklı açıdan olmakta, görünüşte bilimsel olmaktadır. Sağlık kontrollü ve ücretsiz olması, sanki itibar yitirilmesi gibi görülerek, ücretle özel yaklaşımlara yönelmektedir. Ancak sağlık devlet tarafından oluşturulan yapıdadır. Diğer ülkelerde ise sorun büyüktür. Amerika'da %10 kişinin sağlık sigorta kavramı yoktur, ülkemizde ise tüm insanların ücretsiz imkânı vardır. Psikiyatrik sorunlar siktir.</p>
Teknoloji	<p>Her birey gelire göre bir boyutu yakalamak isterler. Teknoloji istediği boyut ise olumludur. Sıklıkla gelişim ve teknolojiye karşı çıkışlar ve zamana karşı kötü sözler sanki bir anlamı var gibi sıklıkla başvurulmaktadır.</p>

Yazarın görüşlerini kapsamaktadır.

Sonuç

Köpeğimize belirli bir eğitim alması istenilmemiş, emir ve komuta içinde değil, konuşma, sevgi ile önerme ve kabulü ile davranması istenmiştir. Zahmetli değil, üç defa bilinçli yapılanı kapmış ve bizim daha kontrollü olmamıza neden olmuştur. Köpek ile iletişimde nezaket kuralları da geçerli olmuştur. Bırakın kendi köpeğimizi, dışarda da yabancı köpekler bizim etrafımızda dolanmış, yiyecek veya ödül verme değil, bizimle olmak istemişlerdir. Onlara merhaba denilmesinin etkisi olmaktadır. Başkaları için, evdeki köpeğin kokusunu aldıkları için bizimle bu şekilde dost oluyorlar bahanesi söylenmiş, ama kendimiz bile inanmadık.

Bazı kişilere ise havlıyorlar ve kovalıyorlardı, kişilere sorduk, küfredip, hakaret ettiklerini söyledik. Ters davranmayı önerdiklerimiz dost oldu ama bazıları devamlı korktu ve ters

davranmıştır. Bu boyut dikkate alınınca insanlar ile iletişimde dikkat edilecekler de net anlaşılır olmalıdır.

Dikkat edilecek boyut insandır, eğitim buna yapılacaktır, zorlama değil, sevgi ile kapasitesine göre insanlık, nimet yaratmak ve değer yaratmak üzere, bilgi ve beceri kazanması, bunun gelişim üzerine devamlı değişim boyutuna eğitim denilmelidir.

Temel eğitimde verilmesi gereken bilgi değildir, çünkü bu bilginin kullanma boyutu önemlidir, temel hususlar, sevgi ve insanlıkta olmak, barış içinde yaşamak, nimet, değer oluşturmak, emek harcamaktır. Zarar temelli olanlardan kaçınmak, korunmak ve tedbir almak olmalıdır. Tümü bir eğitim meselesidir. Sevginin cinsiyet ile alakası olmadığı da açık ve nettir, yoksa insanlığın Cennetten atılma gerekçesi oluşur.

Kaynak

Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.